МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему «Оцінка ефективності програм кредитування бізнесу АТ «КРЕДОБАНК» в умовах воєнного стану»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0724-фк-з
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
освітня програма Фінанси і кредит
Ю.А.Бараненко

Керівник к.е.н., доцент Батракова Т.І.

Рецензент к.е.н., доцент Горбунова А.В.

Запоріжжя
2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітня програма Фінанси і кредит

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____А.В. Череп

«____»_____2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ
Бараненко Юлії Андріївні

1. Тема роботи: «Оцінка ефективності програм кредитування бізнесу АТ «КРЕДОБАНК» в умовах воєнного стану»

керівник роботи: Батракова Тетяна Іванівна, к.е.н., доцент
затверджені наказом ЗНУ від 25 березня 2025 р. № 440-с, від 24 вересня 2025 р. №1321-с

2. Строк подання студентом роботи: 03 листопада 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правова база з питань кредитування бізнесу та банківської діяльності в умовах воєнного стану, статистичні дані про обсяги, динаміку та структуру кредитування бізнесу, програми державної підтримки бізнесу у період воєнного стану, аналітичні звіти та дослідження щодо стану банківського сектору та кредитування бізнесу в Україні в умовах війни.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити сутність, принципи та класифікацію кредитування бізнесу; здійснити загальну характеристику та оцінити фінансово-господарський стан АТ «КРЕДОБАНК»; визначити проблеми та недоліки реалізації програм кредитування бізнесу в умовах воєнного стану; надати рекомендації щодо покращення програм кредитування бізнесу в АТ «КРЕДОБАНК» в умовах воєнного стану.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):

кваліфікаційна робота містить 18 рис., 19 табл. і 1 формула.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	Батракова Т.І., доцент	16.05.2025 р.	16.05.2025 р.
2	Батракова Т.І., доцент	17.06.2025 р.	17.06.2025 р.
3	Батракова Т.І., доцент	01.08.2025 р.	01.08.2025 р.

7. Дата видачі завдання: 02 квітня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних дхерел	02.04.2025 р. – 07.05.2025 р.	виконано
2.	Виконання вступу	08.05.2025 р. – 15.05.2025 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	16.05.2023 р. – 16.06.2023 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	17.06.2025 р. – 31.07.2025 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	01.08.2025 р. – 15.09.2025 р.	виконано
6.	Формулювання висновків	16.09.2025 р. – 30.09.2025 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одерхання відгуку та рецензії	01.10.2025 р. – 02.11.2025 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	03.11.2025 р.	виконано

Студент _____ Ю.А. Бараненко
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ Т.І. Батракова
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.О. Щебликіна
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 110 с., 18 рис., 19 табл., 70 джерел, 6 додатків. Об'єктом дослідження є процес організації та реалізації програм кредитування бізнесу в умовах воєнного стану на прикладі АТ «КРЕДОБАНК».

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти підвищення ефективності програм кредитування бізнесу в умовах воєнного стану.

Метою роботи є розвиток теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення програм кредитування бізнесу в АТ «КРЕДОБАНК».

Завдання: 1)Дослідити сутність, принципи та класифікацію кредитування бізнесу; 2) Проаналізувати механізми кредитування підприємств та фактори, що впливають на кредитну діяльність банків; 3) Здійснити аналіз реалізації програм кредитування бізнесу в АТ «КРЕДОБАНК» та оцінити їх ефективність;

Методи досліджень: діалектичний метод пізнання, системний та комплексний підхід, структурно-функціональний аналіз, економіко-статистичні методи, методи порівняльного аналізу, аналізу і синтезу, графічні методи.

Одержані результати та їх новизна: 1) Проведено аналіз механізмів, динаміки та ефективності програм кредитування бізнесу АТ «КРЕДОБАНК» в умовах воєнного стану; 2) Обґрунтовано напрями підвищення ефективності програм кредитування бізнесу в АТ «КРЕДОБАНК.

Практичне значення одержаних результатів. Запропоновані заходи можуть бути використані АТ «КРЕДОБАНК» для підвищення ефективності реалізації програм кредитування бізнесу в умовах воєнного стану та подальшого розвитку банківських кредитних продуктів.

КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ, БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ, КРЕДИТНА ПОЛІТИКА, КРЕДИТНИЙ ПРОЦЕС, ЕФЕКТИВНІСТЬ КРЕДИТУВАННЯ, РИЗИКИ КРЕДИТУВАННЯ, ПРОГРАМА «5-7-9%»

SUMMARY

Qualification thesis: 110 pages, 18 figures, 19 tables, 70 references, 06 appendices.

The object of the research is the process of organizing and implementing business lending programs under martial law using the case of JSC "KREDOBANK".

The subject of the research is the theoretical, methodological, and practical aspects of improving the effectiveness of business lending programs under martial law.

The purpose of the work is to develop theoretical foundations and develop practical recommendations for improving business lending programs in JSC "KREDOBANK".

Tasks: 1) To study the essence, principles and classification of business lending; 2) To analyze the mechanisms of lending to enterprises and factors affecting the lending activities of banks; 3) To analyze the implementation of business lending programs in JSC "KREDOBANK" and assess their effectiveness;

Research methods: dialectical method of cognition, systemic and complex approach, structural-functional analysis, economic-statistical methods, methods of comparative analysis, analysis and synthesis, graphic methods.

The results obtained and their novelty: 1) An analysis of the mechanisms, dynamics and effectiveness of business lending programs of JSC "KREDOBANK" under martial law conditions was conducted; 2) Directions for increasing the effectiveness of business lending programs in JSC "KREDOBANK" were substantiated.

Practical significance of the results obtained. The proposed measures can be used by JSC "KREDOBANK" to increase the effectiveness of the implementation of business lending programs under martial law conditions and the further development of bank credit products.

BUSINESS LENDING, BANK LENDING, CREDIT POLICY, CREDIT PROCESS, LENDING EFFECTIVENESS, STATE BUSINESS SUPPORT PROGRAMS, LENDING RISKS, "5-7-9%" PROGRAM

ЗМІСТ

ВСТУП	8
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ	12
1.1 Сутність, принципи та класифікація кредитування бізнесу	12
1.2 Механізми кредитування підприємств та фактори впливу на діяльність банків	22
1.3 Методичні підходи до оцінки ефективності кредитування бізнесу бюджетів	28
Висновки до розділу 1	35
2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА АТ «КРЕДОБАНК»	37
2.1 Державні програми підтримки бізнесу під час воєнного стану	37
2.2 Загальна характеристика та аналіз фінансово-господарського стану АТ «КРЕДОБАНК» Запорізької області .	46
2.3 Аналіз програм кредитування бізнесу АТ «КРЕДОБАНК» та оцінка їх ефективності	56
Висновки до розділу 2	74
3 ШЛЯХИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОКРАЩЕННЯ ПРОГРАМ КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ В АТ «КРЕДОБАНК»	78
3.1 Вдосконалення підходу до оцінки ефективності програм кредитування бізнесу АТ «КРЕДОБАНК»	78
3.2 Організаційно-економічний механізм вдосконалення кредитної політики АТ «КРЕДОБАНК»	87
3.3 Розробка рекомендацій щодо покращення програм кредитування бізнесу АТ «КРЕДОБАНК»	91
ВИСНОВКИ	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	103
ДОДАТКИ	111
Декларація академічної доброчесності здобувача	117

ВСТУП

У сучасних умовах воєнного стану та значної економічної нестабільності, невизначеності від усіх суб'єктів господарювання, незалежно від форми власності чи масштабу діяльності, вимагається максимально ефективне управління ресурсами. Це є не лише запорукою подальшого розвитку бізнесу, а насамперед його виживання та збереження в умовах складних викликів.

В умовах повномасштабного воєнного вторгнення, яке триває з 2022 року, економічна система України зіткнулася з безпрецедентними викликами, що кардинально змінили ландшафт функціонування вітчизняного бізнесу. Деструктивний вплив бойових дій, руйнування інфраструктури, розрив логістичних ланцюгів та втрата традиційних ринків збуту призвели до значного зростання ризиків та суттєвого ускладнення операційної діяльності підприємств. У цих критичних обставинах, доступ до фінансових ресурсів стає не просто фактором розвитку, а визначальною умовою виживання та збереження економічного потенціалу країни.

Саме тому банківське кредитування, що є життєво важливою артерією для бізнесу, набуває особливого значення. Проте, підвищена невизначеність, нестабільність макроекономічного середовища та значні гібридні ризики зумовлюють посилення обережності з боку фінансових інститутів. У відповідь на ці виклики, держава у співпраці з міжнародними донорськими організаціями активно розробляє та впроваджує цільові програми кредитування, покликані підтримати підприємства, адаптувати їх до нових реалій та сприяти відновленню економічної активності.

Програми кредитування є одним із ключових інструментів підтримки підприємств реального сектору економіки, дозволяючи зберегти робочі місця, забезпечити оборотні кошти та здійснити необхідні інвестиції у розвиток. Однак у воєнний час зростають ризики невиконання зобов'язань з боку позичальників, ускладняється аналіз кредитоспроможності та оцінка довгострокової ефективності таких програм. Це у свою чергу піднімає

важливе питання щодо їхньої дійсної результативності, впливу на бізнес і економіку в цілому, а також можливих шляхів їхнього вдосконалення.

Актуальність обраної теми зумовлена гострими економічними викликами, що постали перед Україною внаслідок воєнного стану. Збройна агресія призвела до масштабних руйнувань інфраструктури, скорочення виробничих потужностей, зниження доходів населення та суттєвого ослаблення ділової активності. За таких обставин особливої ваги набуває діяльність фінансового сектору, насамперед банківських установ, які відіграють ключову роль у підтримці підприємництва та стабілізації економіки шляхом впровадження ефективних програм кредитування бізнесу. Загалом, ця тема є надзвичайно актуальною та важливою для розуміння ролі банківської системи у підтримці економіки під час кризи, а також для розробки інноваційних і гнучких підходів до кредитного спрямування у нестабільних умовах. Комплексний аналіз їхньої результативності дозволить не лише виявити сильні та слабкі сторони існуючих механізмів фінансової підтримки, а й розробити обґрунтовані рекомендації щодо їхнього удосконалення. Це має вирішальне значення для забезпечення стабільного функціонування бізнесу, збереження робочих місць, мінімізації економічних втрат та створення міцного фундаменту для післявоєнної відбудови України.

Метою дослідження є комплексний аналіз та оцінка ефективності банківських програм кредитування бізнесу в умовах воєнного стану, виявлення ключових факторів, що впливають на їх результативність, а також розробка рекомендацій щодо оптимізації та посилення їх впливу в кризових обставинах. Особлива увага приділяється дослідженню трансформації кредитної політики банків, методів управління ризиками та адаптації кредитних продуктів до сучасних викликів і нових економічних реалій.

Для досягнення цієї мети були поставлені наступні завдання:

– розкрити сутність поняття «банківський кредит для підприємств реального сектору економіки », та дослідити ключові аспекти які він охоплює;

– дослідити особливості механізму кредитування підприємств реального сектору економіки в Україні;

– виокремити чинники, які впливають на обмеження підприємств реального сектору економіки отримувати банківське фінансування в період військового стану;

– проаналізувати методичні підходи до оцінки ефективності кредитування бізнесу комерційними банками;

– оцінити державні програми підтримки бізнесу, та програми банківського кредитування, в т.ч. комерційним банком АТ «КРЕДОБАНК» під час воєнного стану;

– надати обґрунтовані практичні рекомендації щодо ефективності напрямків вдосконалення підходу до оцінки ефективності програм кредитування бізнесу АТ «КРЕДОБАНК».

Об’єктом дослідження є банки України і їхні програми кредитування малого і середнього бізнесу, реалізовані під час воєнного стану.

Предметом дослідження виступає процеси формування, реалізації та оцінки результативності цих програм, а також внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на їхню ефективність.

Наукова і практична новизна дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та практичній реалізації запропонованого вдосконалення підходу до оцінки ефективності програм банківського кредитування, з врахуванням гібридних ризиків військового часу.

У результаті проведеного дослідження обґрунтовані наступні положення, що містять елементи наукової новизни:

– отримав подальший розвиток алгоритм оцінки ефективності програм кредитування реального сектору економіки;

– проведено оцінку існуючих банківських програм кредитування підприємств реального сектору економіки під час військових дій;

– розроблено рекомендації щодо вдосконалення підходу оцінки ефективності програм банківського кредитування, з врахуванням військових ризиків та невизначеності.

Під час дослідження використовувались законодавчі акти України, звіти про фінансову стабільність НБУ, нормативно-правові документи, статистичні дані, публікації науковців та економістів, фінансистів, які вивчали питання банківського кредитування підприємств реального сектору економіки.

Також нами використані методи структурного, системного, порівняльного та факторного аналізів.

В своєму дослідження нами використані табличні, графічні та розрахункові інструменти.

Навчальні посібники фахівців у галузі економіки і банківської справи, дослідження аналітиків, фінансова звітність та статистичні дані комерційних банків є інформаційною базою магістерського дослідження.

Висновки дослідження та запропоновані рекомендації мають практичну значимість, та можуть використовуватись як методичне забезпечення в діяльності банків, для керівників підприємств реального сектору економіки та менеджерів банків можуть слугувати як консультаційні матеріали, щодо взаємовигідної співпраці в частині банківського фінансування та удосконалення кредитних програм для підприємств різних галузей.

Магістерське дослідження складається з вступу трьох частин та висновків. Актуальність теми дослідження, мета, предмет, об’єкт, завдання та методологічна база дослідження – обговорені у вступі. В основній частині дослідження проведений аналіз та розкриті проблеми теми дослідження. Результати та пропозиції дослідження сформульовано у висновках.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження не були представлені на наукових конференціях.

За результатами дослідження публікацій не було здійснено.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ

1.1 Сутність, необхідність, принципи та класифікація кредитування бізнесу

В умовах безпрецедентного воєнного стану та глибокої економічної невизначеності в Україні, розвиток національної економічної системи значною мірою залежить від адаптивності та стійкості банківського сектору. Саме банківські установи є ключовим ланцюгом, що забезпечує життєво необхідний рух капіталу, стимулює критично важливу інвестиційну діяльність, підтримує виживання та розвиток реального сектору економіки та сприяє макроекономічній стабільності через механізми кредитування.

Банківське кредитування підприємств у цей період набуває особливої стратегічної ваги. Воно не лише створює умови для розширення та модернізації виробничих потужностей в умовах обмеженості ресурсів, а й сприяє впровадженню інноваційних рішень, необхідних для адаптації до нових економічних реалій. Кредитні ресурси забезпечують підтримку критично важливого обсягу оборотного капіталу, Завдяки цьому підприємства отримують можливість не лише підтримувати поточну діяльність, а й переорієнтовувати виробництво, та по можливості знаходити нові ринки збуту, що безпосередньо сприяє збереженню економічного потенціалу та підвищенню конкурентоспроможності національної економіки в умовах військового стану. У цей складний час банківський сектор стає не просто фінансовим посередником, а стратегічним партнером для бізнесу, сприяючи його виживанню, адаптації та майбутньому відновленню через цілеспрямоване та відповідальне кредитування.

Кредитування та кредитні відносини є невід’ємною частиною банківської системи України, що тісно пов'язані із загальними потребами

національного виробництва. Вони посідають важливе місце у сучасному фінансово-грошовому середовищі, відображаючи взаємозв'язки між державою, банківськими установами, господарськими суб’єктами та населенням. На сьогодні кредит опосередковує всі етапи виробничих процесів, створюючи умови для ефективного використання обмежених ресурсів і сприяючи підвищенню рентабельності виробництва [1].

Незважаючи на численні виклики, що постали перед економікою України, останнє десятиліття стало періодом суттєвих трансформацій для банківської системи країни. Період 2014–2015 років, характеризується політичною та економічною нестабільністю, яка призвела до значної девальвації гривні, масового відтоку депозитів та закриття великої кількості банківських установ. У відповідь на ці виклики НБУ ініціював масштабну очистку фінансової системи, ліквідувавши понад 80 банків, а також впровадив низку реформ, спрямованих на підвищення прозорості, капіталізації та стійкості банківського сектору.

Таблиця 1.1 – Кількість діючих банків в Україні з 2014 по 2025 рр. [2]

	Кількість діючих банків	З них з іноземним капіталом	У т.ч. зі 100% іноземним капіталом
на 1.01.2014	180	49	19
на 1.01.2015	163	51	19
на 1.01.2016	117	41	17
на 1.01.2017	96	38	17
на 1.01.2018	82	38	18
на 1.01.2019	77	37	23
на 1.01.2020	75	35	23
на 1.01.2021	74	33	23
на 1.01.2022	71	33	23
на 1.01.2023	67	30	22
на 1.01.2024	63	27	19
На 1.01.2025	61	26	19

Банки продовжують кредитування реального сектору економіки, та враховуючи військові виклики є практично найбільшим джерелом його кредитування.

Таблиця 1.2 – Кредити надані суб’єктам господарювання в період за 2014 -2024р.р. [3]

Період	Надані кредити	Кредити суб'єктам господарювання
на 1.01.2014	911 402	698 777
на 1.01.2015	1 006 358	802 582
на 1.01.2016	1 009 768	830 632
на 1.01.2017	1 005 923	847 092
на 1.01.2018	1 042 798	870 302
на 1.01.2019	1 118 618	919 054
на 1.01.2020	1 033 539	822 020
на 1.01.2021	963 664	752 503
на 1.01.2022	1 065 347	795 513
на 1.01.2023	1 036 129	801 327
на 1.01.2024	1 024 852	783 864
На 1.01.2025		

Але, з наведених в таблиці 1.2 даних ми бачимо, що активного збільшення сум кредитування суб’єктів господарювання не має навіть у довоєнний період.

Темпи розширення кредитування навряд чи можна вважати задовільними, і такими що відповідають потребам відновлення національної економіки. Отже, почнемо з головного. Кредитування економіки відновлюється. Ця позитивна тенденція спостерігається із середини 2023 року, але у 2024 році нарощування обсягів кредитування прискорилось більш помітно, при цьому чисті гривневі кредити населенню зростали удвічі швидше, ніж бізнесу[43 Е.П].

За даними Національного банку, за 2024 рік[4 4]:

– валові кредити суб’єктам господарювання збільшились на 8,5%, в тому числі у гривні збільшились відповідно на 9,8%;

– чисті кредити суб’єктам господарювання (скориговані на відрахування у резерви) збільшились на 15,3%, в тому числі у гривні відповідно на 20,6%.

Здавалося б можна тільки порадіти такій динаміці, однак за нею ховається той факт, що зростання обсягів кредитування відбувається із дуже і дуже низької бази[5].

Кредитування національної економіки як частка ВВП продовжує скорочуватись. Рівень проникнення кредитів резидентам (бізнесу та населенню) суттєво впав до великої війни, а після її початку скоротився до ще більш низького рівня.

За даними НБУ, частка валових/чистих кредитів бізнесу до ВВП[43Е.П]:

- ✓ у 2019 році становила 20,7%/10,4%,
- ✓ у 2020 – 17,7%/10,2%,
- ✓ 2021 – 14,6%/9,9%,
- ✓ 2022 – 15,3%/10,1%,
- ✓ 2023 – 11,8%/7,7%,
- ✓ 2024 – 11%/7,6%.

Тобто за останні шість років показник валових кредитів суб’єктам господарювання як частка ВВП скоротився удвічі, і продовжує зменшуватись щороку, де 2024 рік не є виключенням.

Ці дані говорять про те, що в теперішній час такий стан банківського кредитування стримує можливість економічного відновлення реального сектору економіки, враховуючи те, що саме банківське кредитування є основним джерелом для поповнення фінансування українських підприємств.

За даними Світового банку, обсяг внутрішнього кредиту приватному сектору (всі фінансові ресурси приватному сектору, які надаються НБУ, банками, небанківськими установами тощо) за підсумками 2023 року

оцінювався у 23,3% ВВП. Для порівняння у Польщі 34,8% ВВП, Угорщині – 33%, Литві – 35,2%, Чехії – 49,8%, Словаччині – 61,8% (співставний з Україною низький рівень проникнення внутрішнього кредитування спостерігався у Румунії – 23% ВВП). Це свідчить про недостатній рівень розвитку фінансового посередництва в країні[5 ЗЕП].

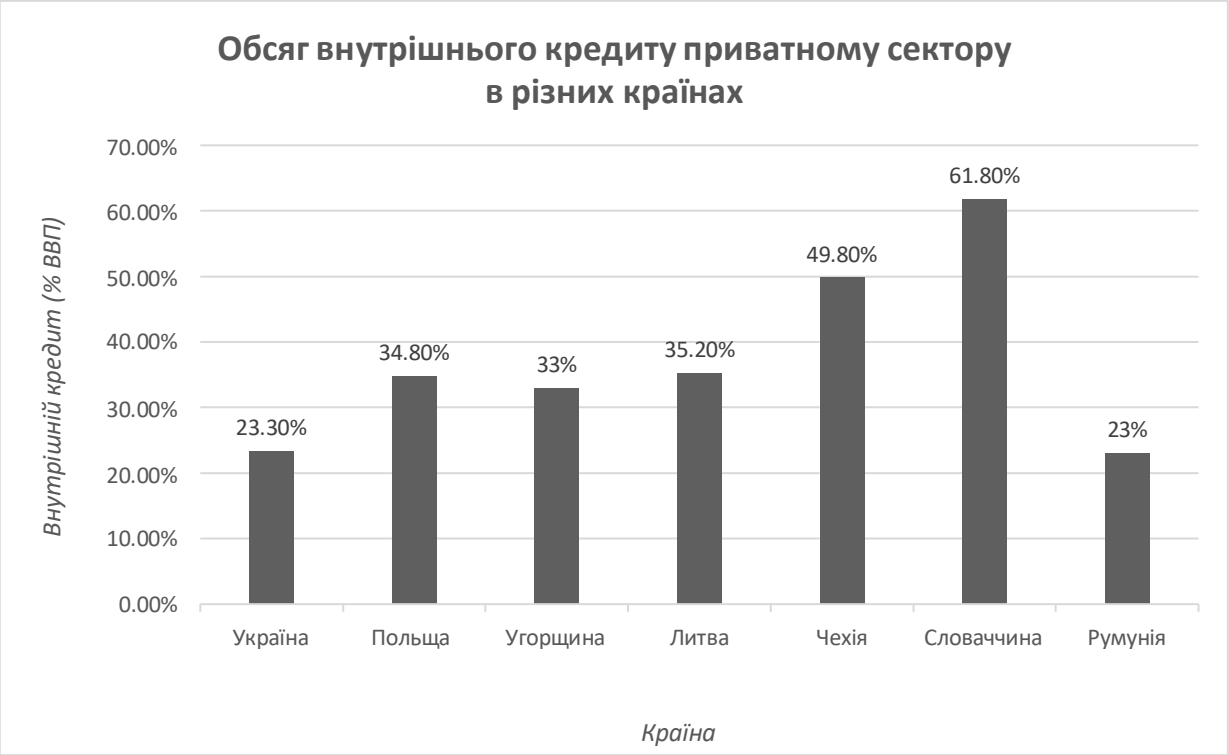

Рисунок1.1 – Обсяг внутрішнього кредиту приватному сектору в різних країнах у 2023 році [5]

За даними НБУ, на кінець 2024 року частка кредитів суб'єктів господарювання і фізичних осіб у чистих активах банківського сектору становила 23,7% (в тому числі корпоративні кредити – 17,2%). Тоді як на кінець 2021 року ця частка була помітно більшою – 36,1% (26,3%).

Також слід відмітити, що спостерігаються диспропорції у відновленні кредитування за секторами економіки. За основними видами економічної

діяльності у відносному вимірі найбільше зросли гривневі кредити суб’єктам господарювання у добувній промисловості (плюс 90% з кінця лютого 2022 по кінець січня 2025), сільському господарстві (на 44,4%), у переробній промисловості (на 40,1%), тоді як у ПЕК зросли на 14,2%, торгівлі – майже не змінились (на 2,3%). Є низка секторів, де гривневе кредитування суттєво звузилось із початком війни. Зокрема, у будівництві гривневий кредитний портфель скоротився на 20,2%, транспорті – на 18,1%, ІТС – на 87,9%[6].

Отже, існуючи темпи розширення кредитування реального сектора економіки нажаль не можливо вважати задовільними.

Це, що до необхідності банківського кредитування та сучасного стану кредитування реального сектору економіки банківською системою. Якщо ж говорити про сутність банківського кредитування, то слід зазначити важливо зазначити, що в Україні на законодавчому рівні чітко визначено поняття «банківський кредит», що є основою для розуміння взаємовідносин між банком і позичальниками.

Визначення «банківського кредиту» розкриває Закон України «Про банки та банківську діяльність», де зазначено, що банківський кредит – це будь-яке зобов'язання банку надати визначену суму коштів, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання щодо придбання права вимоги боргу, а також будь-яке продовження терміну погашення заборгованості, що надається в обмін на обов'язок боржника повернути отримані кошти разом зі сплатою процентів та інших зборів за цей кредит.

Отже, що банківський кредит представляє собою відносини кредитування, які виникають між банком та позичальниками з метою перерозподілу залучених банком ресурсів на умовах повернення, визначеного строку, платності та цільового використання [6].

Розглянемо, що конкретно означають ці умови:

Повернення –	Платність –	Строковість –
обов'язок позичальника повернути позикові кошти у повному обсязі	за користування кредитними ресурсами сплачується відповідна плата (%)	кредит має бути повернений у встановлений строк

Забезпеченість –	Цільове використання –	Диференційованість –
гарантія погашення заборгованості у вигляді застави, поруки або гарантій	кошти мають використовуватись відповідно до задекларованої мети	умови кредитування залежать від кредитоспроможності позичальника

Рисунок1.2 – Основоположні принципи кредитування

Також, слід відмітити, що банківське кредитування підприємств класифікується за низкою ознак (Рис.1.3.):

За строками кредитування:
– Короткострокові (до 1 року) – переважно для фінансування обігових коштів; – Середньострокові (від 1 до 3 років) – для реалізації проєктів середнього масштабу; – Довгострокові (понад 3 роки) – для реалізації капіталомістких інвестиційних проєктів.
За формою надання:
– Грошові кредити – надаються у формі грошових коштів; – Товарні кредити – передбачають відстрочене постачання товарів або послуг.
За цільовим призначенням
– Оборотні – для покриття поточних витрат; – Інвестиційні – на фінансування придбання основних засобів, модернізацію виробництва; – Іпотечні – під заставу нерухомого майна.
За способом погашення:
– Одноразове погашення – у повному обсязі наприкінці строку дії договору; – Поступове погашення – регулярні виплати протягом усього строку користування кредитом (аннуїтетне або диференційоване).
За видом забезпечення
– Забезпечені кредити – з наявністю застави чи гарантій; – Незабезпечені (бланкові) – надаються на основі фінансової стійкості позичальника без матеріального забезпечення.

Рисунок1.3 – Класифікація ознак банківського кредитування

Отже, кредитування бізнесу – це система економічних відносин між кредитором і позичальником, у межах якої надаються фінансові ресурси у тимчасове користування на визначених умовах: повернення, строковості, платності, забезпеченості та цільового використання. Основна мета кредитування бізнесу полягає у задоволенні фінансових потреб підприємства для реалізації його виробничих, торговельних чи інвестиційних завдань.

Таблиця 1.3 – Існуючі види та форми банківського кредитування підприємств

Джерела фінансування	Характеристика	Переваги	Недоліки
Мікрокредитування	Кредити невеликого обсягу, що надаються переважно малому бізнесу та приватним підприємцям.	Доступність для позичальників з мінімальним доходом. Простота отримання.	Обмежений розмір кредиту. Вищі відсоткові ставки у порівнянні з більшими кредитами.
Овердрафт	Короткострокове кредитування, що дозволяє покривати тимчасові касові розриви на поточному рахунку.	Швидке оформлення з мінімумом документів. Можливість періодич-ного відновлення кредитного ліміту.	Короткий термін кредитування. Обмежений кредитний ліміт
Комерційна іпотека	Під заставу нерухомості або іншого майна підприємства з тривалим терміном погашення	Довгі терміни погашення. Можливість залучення великих сум.	Високі процентні ставки. Обмежена кількість банків, що надають такі кредити
Кредит «Стартап»	Фінансування нових підприємств без історії діяльності, що супроводжується високими ризиками для банку	Можливість отримання стартового капіталу для запуску бізнесу	Високі ризики для банків. Формування значних резервів, що знижують прибутковість кредитора
Інвестиційне кредитування	Кредит для реалізації виробничих програм, модернізації.	Тривалі строки кредитування. Підтримка капітальних інвестицій	Складність та тривалість оформлення Жорсткі вимоги до документів.
Кредит на поповнення оборотних коштів	Кредит для покриття поточних витрат підприємства, залежить від політики банку та фінансового стану позичальника.	Відносна простота оформлення. Гнучкість у використанні коштів	Обмеження за сумою кредиту, що залежить від доходів. Необхідність цільового використання
Венчурне фінансування	Фінансування підприємств на етапі розвитку з високим потенціалом росту.	- Довготривалі строки кредитування - Підтримка інноваційних проектів	Високі процентні ставки. Обмежена доступність, надається лише перспективним компаніям

Підсумовуючи, на рисунку 1.4 зображені сутність кредиту, принципи банківського кредитування, його функції та принципи.

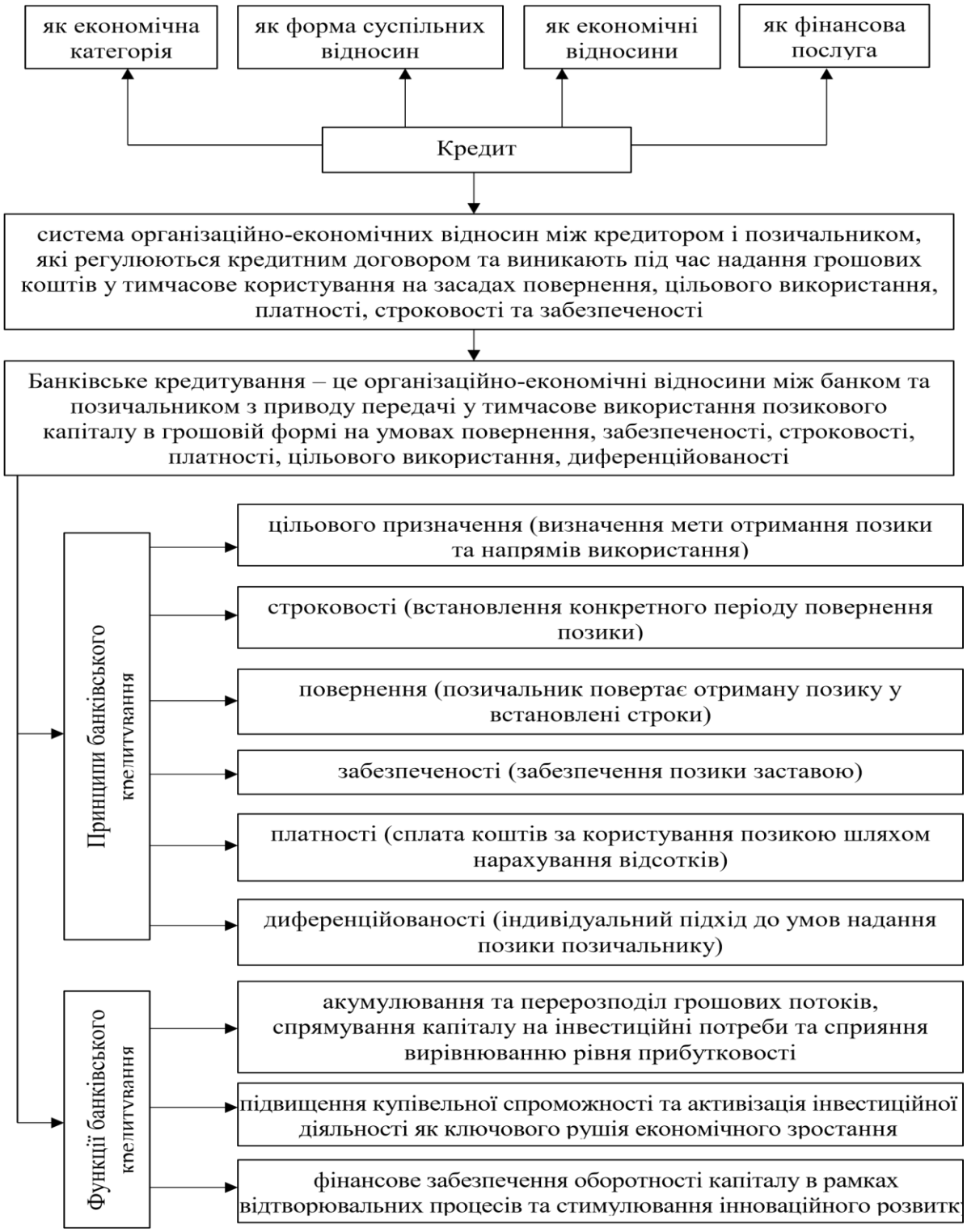

Рисунок 1.4 – Сутність, функції та принципи банківського кредитування[7]

Загалом , на нашу думку банківський кредит для підприємств реального сектору економіки можна визначити як багатофакторну категорію, яка включає комплекс механізмів та інструментів, спрямованих на надання фінансових ресурсів для формування основного та оборотного капіталу підприємств. Ця категорія охоплює такі ключові аспекти (Рис.1.5):

- Механізм надання кредиту:
  Процедури та критерії оцінки кредитоспроможності підприємств.
  Умови кредитування, включаючи відсоткові ставки, терміни погашення, заставу та поручительство. Процеси моніторингу та контролю за використанням кредитних коштів.

- Формування капіталу:
  Інвестиції в основний капітал (будівлі, обладнання, технології).
  Фінансування оборотного капіталу (сировина, матеріали, заробітна плата).

- Політика державної підтримки:
  Програми субсидування відсоткових ставок. Гарантії та поручительства за кредитами. Податкові пільги та інвестиційні стимули.

- Забезпечення доступності та здешевлення кредитування:
  Створення спеціалізованих кредитних програм для критично важливих галузей економіки. Розвиток інфраструктури фінансового посередництва.
  Сприяння розвитку альтернативних джерел фінансування (облігації, лізинг, венчурний капітал).

- Спрямування на критично важливі галузі економіки:
  Підтримка стратегічних галузей, таких як енергетика, транспорт, сільське господарство, промисловість. Стимулювання інноваційних та високотехнологічних проектів. Забезпечення сталого розвитку регіонів та соціальної стабільності.

Рисунок1.5 – сутність, функції та принципи банківського кредитування

Таким чином, банківський кредит для підприємств реального сектору економіки є складною та багатогранною категорією, яка поєднує в собі фінансові, економічні, правові та політичні аспекти, спрямовані на забезпечення сталого розвитку та конкурентоспроможності підприємств.

1.2 Механізми кредитування підприємств та фактори впливу на діяльність банків

Організація взаємодії банків із підприємствами реального сектору економіки на кредитному ринку, в умовах невизначеності та підвищених ризиків, потребує створення механізму, який би забезпечив досягнення бажаного результату або визначеної мети за певних обставин.

Під механізмом розуміють «систему, яка визначає порядок певного виду діяльності, що має складну організовану систему, яка переробляє вхідні умови, що склалися у бажаний вихід, – процеси» [8] або «сукупність конкретних форм, методів, алгоритмів та інструментів усвідомленого вибору й впливу на економічні явища та процеси» [9].

Кредитний механізм виступає як форма реалізації механізму кредитування для певних форм кредитних відносин. Його структура та складові визначаються кожною банківською установою в залежності від кредитної політики банку, наявних економічних умов, а також з урахуванням вимог Національного банку України.

Кредитний механізм є елементом кредитної системи, що забезпечує її функціонування та взаємодію з іншими її елементами. Об’єктивним базисом кредитного механізму є виробничі відносини, сутність кредиту, як економічної категорії й економічні закони, що діють у кредитній сфері [10]. Основою кредитного механізму є організація процесу надання кредитів, тобто процесу банківського кредитування. Однак, кредитний механізм включає в себе не лише процес кредитування, а й комплекс заходів, які регулюють цей процес з використанням економічних інструментів та нормативно-правових важелів впливу.

Різні вчені та економісти по- різному трактують визначення дефініції «кредитний механізм».

Таблиця 1.3 – Сутність поняття « кредитний механізм» у працях різних вчених

Автор	Зміст визначення
Д. Артеменко	«Кредитний механізм – сукупність принципів, організаційних форм, методів і правил, які забезпечують умови реалізації кредитних відносин та функцій кредиту» [11].
Л. Вдовенко	«Кредитний механізм являє собою певну сукупність принципів, організаційних форм, методів і правил, що регулюються чинним законодавством і забезпечують необхідні умови для реалізації кредитних відносин» [12].
О. Філімонова	«Кредитний механізм – комплекс взаємопов'язаних методів, інструментів, важелів, елементів інформаційного, нормативно-правового та методичного забезпечення, передумов та процесу їх реалізації, а також інфраструктурних складових, що має цілеспрямований вплив на забезпечення підприємств кредитними ресурсами у достатній кількості та прийнятної вартості з метою отримання прибутку чи іншого економічного ефекту» [13].
С. Засоба	«Кредитний механізм – це система процесів у фінансово-кредитній та інвестиційній сферах, взаємозв'язки й взаємовідносини між ними, які базуються на інвестиційній політиці та забезпечують економічний розвиток шляхом формування стійкого кредитно-інвестиційного потенціалу аграрних підприємств» [14].
Л. Кузнєцова	«Кредитний механізм – це економічні відносини на кредитному ринку з приводу руху коштів у грошовій або товарній формі на умовах платності, зворотності та терміновості між кредитором і позичальником, в ролі яких можуть виступати: держава, банки, фінансові посередники, іноземні інвестори, сільськогосподарські підприємства, домашні господарства, громадські організації, інші інститути» [15].
О. Непочатенко, С. Колотуха, К. Мельник	«Кредитний механізм – сукупність організаційно-економічних прийомів надання і повернення банківських кредитів, як окремих дій в організації кредитного процесу. Мета – задоволення виробничих потреб аграрних підприємств, а саме спрямування кредитних ресурсів комерційних банків на формування фінансових ресурсів товаровиробників» [16].
Л. Синяєва, Н. Радченко	«Кредитний механізм − це система методів, важелів, інструментів та способів управління процесом передачі у тимчасове користування капіталу у грошовій, натуральній формі на умовах зворотності та строковості» [17].
О. Скалецька	«Кредитний механізм формують кредитні взаємовідносини між банком та позичальником із приводу отримання кредитних коштів на умовах, зазначених кредитним договором» [18].

Підсумовуючи результати проведеного дослідження, варто зазначити, що кредитний механізм являє собою інтегровану сукупність інструментів, важелів, методів та способів, що застосовуються для управління процесом кредитування. Цей механізм характеризується рядом специфічних властивостей, які зумовлені його фінансовою природою та впливають на його функціонування:

Специфічні властивості кредитного механізму

- Елементарність: Кредитний механізм базується на фундаментальних принципах кредиту, що охоплюють його ключових суб'єктів – кредитора та позичальника – та відображають сукупність кредитних відносин, що виникають між ними. Його базова структура є відносно простою для розуміння основних взаємодій

- Дискретність: Кожен кредитний договір є унікальною, відокремленою угодою. Це означає, що умови кредитування (сума, термін, відсоткова ставка, забезпечення, графік погашення) формуються індивідуально для кожного позичальника з урахуванням його фінансового стану, потреб та ризиків, що робить кожну операцію відокремленою

- Волатильність: Кредитний механізм є вкрай чутливим до впливу різноманітних факторів зовнішнього середовища. Його функціонування значно залежить від змін макроекономічної ситуації (інфляція, рівень безробіття, ВВП), монетарної політики центральних банків (ключова ставка, норми резервування), а також політичних та геополітичних чинників, що надає йому високого ступеня динамічності та непередбачуваності.

- Суб'єктивно-об'єктивність: Процес кредитування поєднує в собі як об'єктивні критерії оцінки, що ґрунтуються на кількісних показниках (наприклад, фінансовий аналіз діяльності компанії, її платоспроможність, кредитний рейтинг), так і суб'єктивні рішення кредитора. Остаточне рішення про надання кредиту часто залежить від експертної оцінки ризиків, досвіду роботи з клієнтом, стратегії банку та інших якісних факторів, що додає елемент дискреції до процесу.

Рисунок1.5 – специфічні властивості кредитного механізму

Основними характеристиками кредитного механізму є [13]:

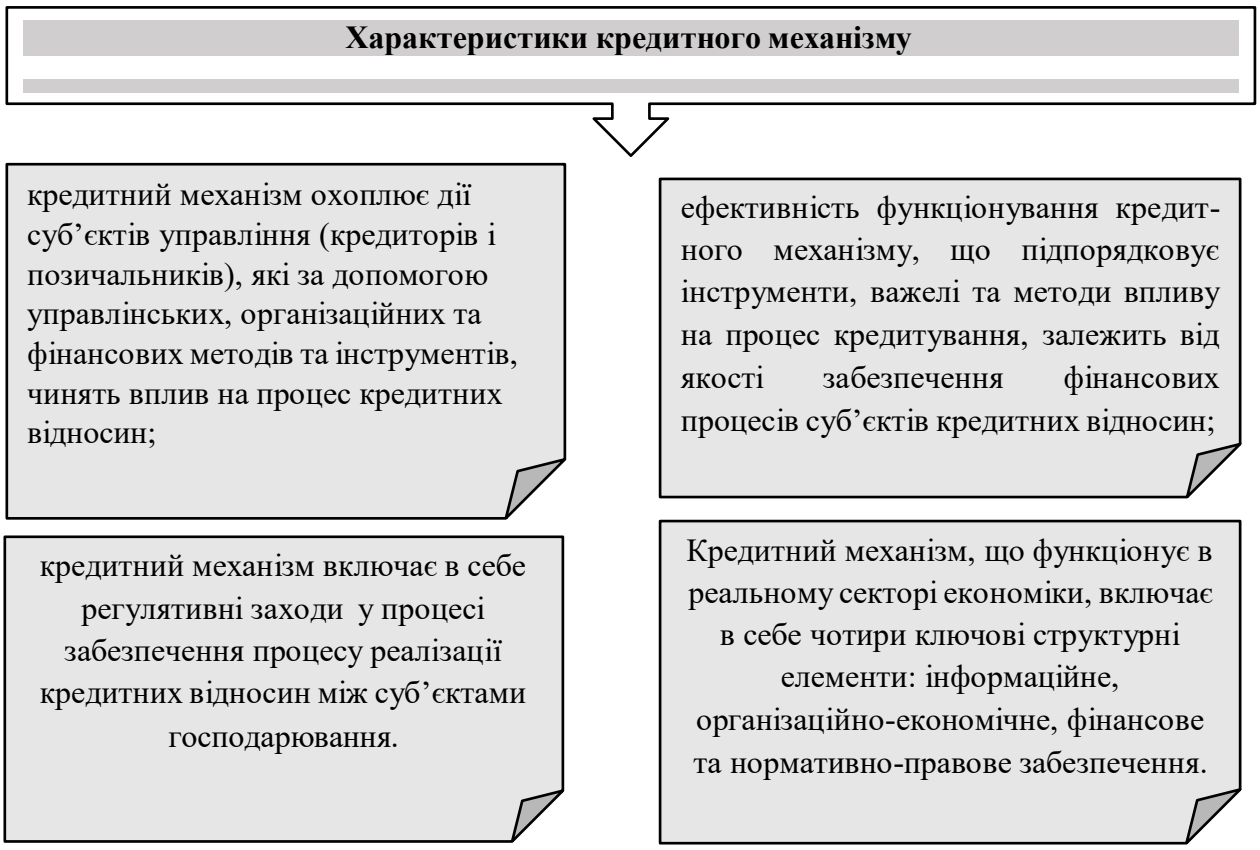

Рисунок1.6 – Характеристики кредитного механізму

Кожен з них відіграє критичну роль у забезпеченні ефективності кредитної діяльності, особливо в контексті фінансування підприємств реального сектору економіки. Нормативно-правове забезпечення є фундаментом кредитування. Воно охоплює всю сукупність законодавчих та правових важелів, що регулюють банківське кредитування підприємств, а також механізми нагляду за діяльністю банківських установ, які пропонують кредитні продукти для аграріїв. Ці документи деталізують процедури видачі кредитів, визначають методи мінімізації кредитних ризиків, характерних для підприємств різних галузей, встановлюють критерії оцінки кредитоспроможності позичальника та уніфікують всі етапи кредитування.

Фінансове забезпечення зосереджується на структурі джерел кредитних коштів, що надаються підприємствам, а також визначає їхнє оптимальне співвідношення. Саме на основі цієї структури джерел та з урахуванням внутрішнього нормативно-методичного забезпечення, банківський менеджмент формує організаційно-економічне забезпечення. Останнє включає в себе систему лімітів та нормативів кредитування, інструменти структурування кредиту та способи регулювання рівня ризику. Ключовим аспектом тут є формування оптимального за співвідношенням ризику та прибутку кредитного портфеля банку, що забезпечує як фінансову стійкість самої банківської установи, так і стабільне фінансування аграрного сектору.

Всі ці елементи взаємопов'язані та функціонують як єдина система, що дозволяє банкам ефективно управляти кредитними ризиками, задовольняти потреби підприємств реального сектору економіки у фінансуванні та сприяти сталому розвитку економіки країни.

Ми розглянули сутність банківського кредитування, функції кредиту, механізм кредитування, необхідність кредиту для економіки, тепер виділимо фактори впливу на діяльність банків та пов’язані з кредитуванням.

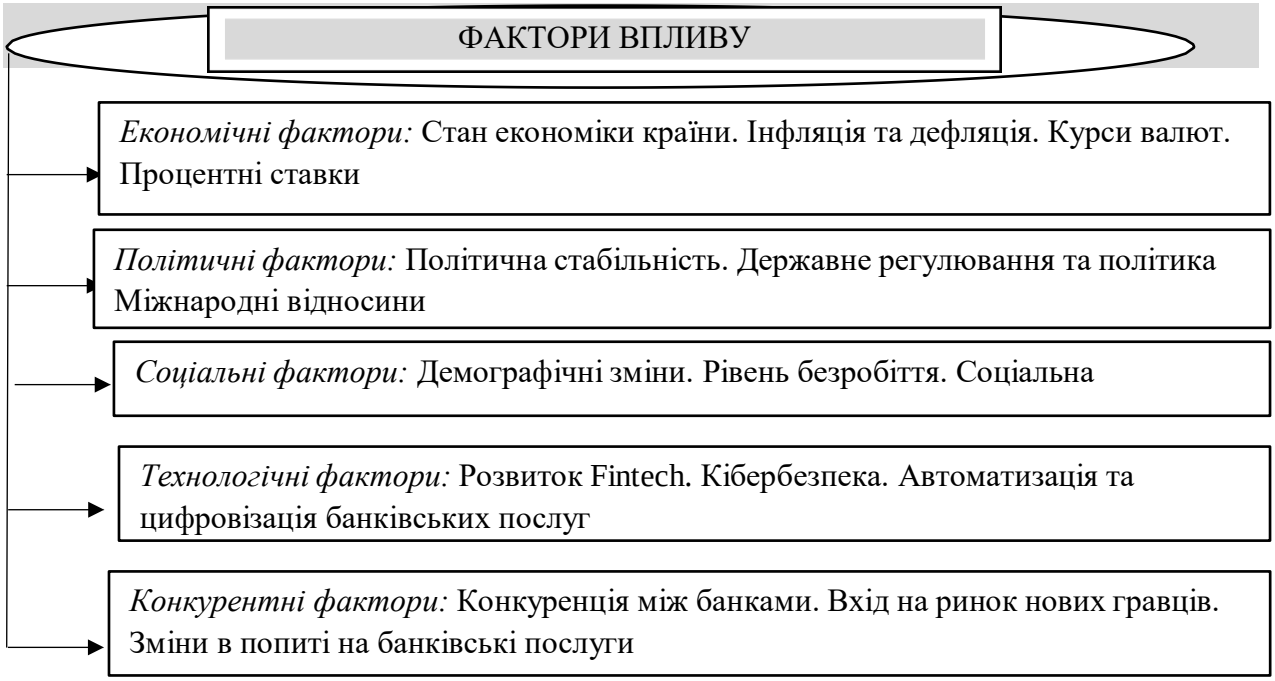

Рисунок 1.7 – Фактори впливу на діяльність банку

Безумовно, кожен з цих факторів впливає на ризики банківського кредитування в той, чи іншій мірі.

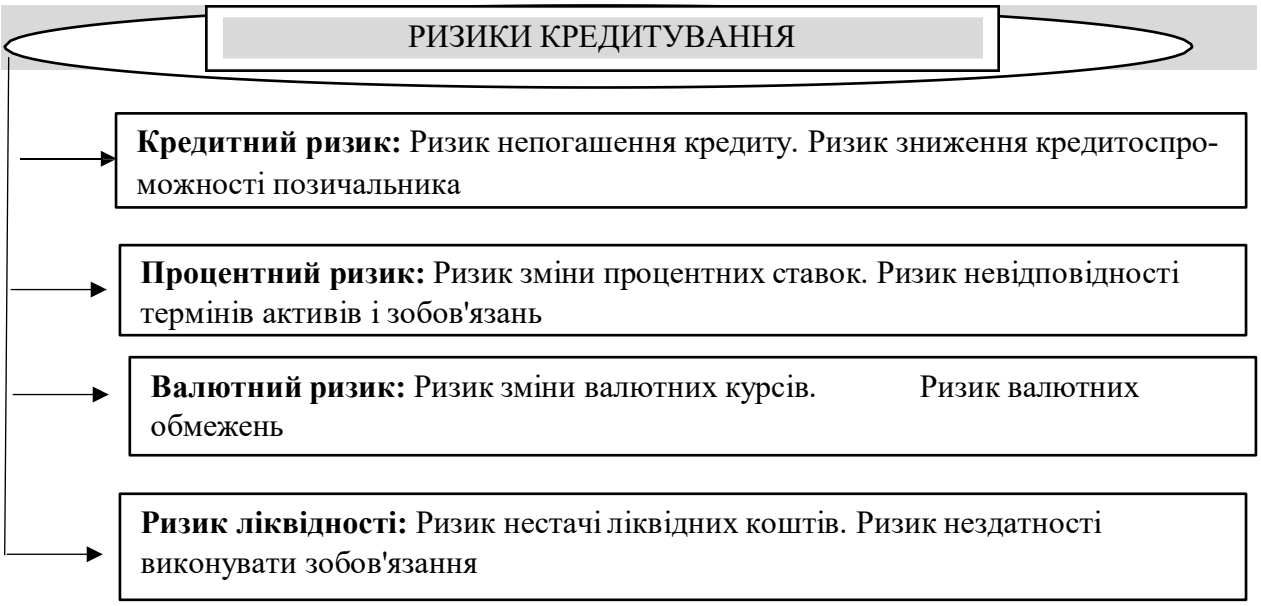

Рисунок 1.8 – Ризики банку при кредитуванні

Отже, на нашу думку в такій ситуації як для підтримки банківської системи так і для підтримки підприємств реального сектору економіки дуже важливо об’єктивне державне регулювання та підтримка, а саме:

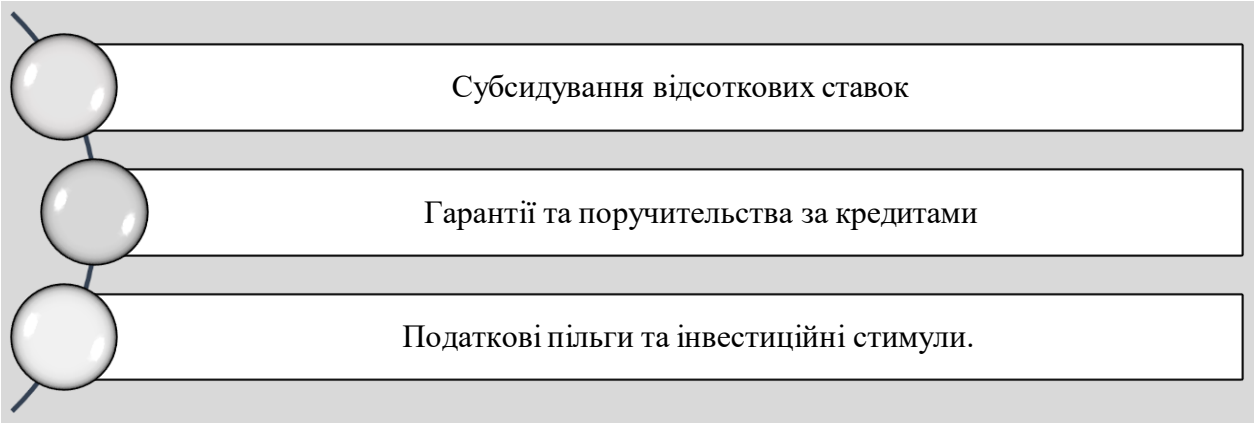

Рисунок 1.9 – Напрямки державного регулювання

Саме ці заходи можуть позитивно вплинути на економіку країни, стимулювати економічне зростання (інвестиції в реальний сектор, створення

робочих міць), дадуть можливість підвищення конкурентоспроможності підприємств за рахунок модернізація виробництва та інноваційних розробок.

1.3 Методичні підходи до оцінки ефективності кредитування бізнесу бюджетів

Кредитне забезпечення відіграє ключову роль у формуванні капіталу підприємств, виступаючи потужним інструментом впливу на процеси кругообігу ресурсів у різних секторах економіки. Залучення банківських кредитів, кредиторської заборгованості та інших позикових джерел є необхідною умовою для безперервного функціонування та сталого розвитку бізнесу.

У цьому контексті особливої ваги набуває глибоке дослідження ролі банківського кредитування як складової системи фінансового забезпечення підприємств реального сектору економіки. Важливо всебічно проаналізувати взаємозв’язки між ефективністю надання кредитних ресурсів банками, раціональністю їх використання позичальниками та загальним економічним ефектом, який генерується кредитними відносинами для національної економіки. Кредитування є драйвером розвитку реального сектору економіки. Кредитне забезпечення є життєво важливим компонентом у процесі формування капіталу підприємств та виступає потужним економічним інструментом, що впливає на кругообіг ресурсів у всіх секторах економіки. Залучення банківських кредитів, кредиторської заборгованості та інших позикових коштів є невід'ємною складовою сучасної підприємницької діяльності.

Дефіцит власних фінансових джерел стимулює підприємства до залучення позикових коштів. Вони спрямовуються на створення необхідних

запасів, покриття поточних витрат та формування оптимальної структури основних виробничих фондів з метою підвищення ефективності виробничого процесу. Раціональне використання цих ресурсів забезпечує отримання конкретного економічного ефекту, а аналіз ефективності використання позикових коштів має здійснюватися в межах загальної теорії ефективності економічних процесів.

Це зумовлює необхідність чіткого визначення ролі банківського кредиту в системі фінансового забезпечення підприємств реального сектору економіки. Важливо дослідити комплексні взаємозв'язки між ефективністю надання кредитів банківськими установами, ефективністю їх цільового використання позичальниками та загальним економічним ефектом, який ці кредитні відносини генерують для національної економіки.

Поняття «ефективність» розглядається в економічній літературі досить широко. Так, загалом під економічною ефективністю розуміють результативність діяльності економічних систем (підприємств, територій, національної економіки), й «основною особливістю таких систем є вартісний характер засобів (видатків, витрат) досягнення цілей (результатів), а інколи – і самих цілей (зокрема, одержання прибутку)» [1 9].

На нашу думку, економічний ефект під час банківського кредитування мають отримати не тільки кредитор і позичальник (банк та підприємство), а і держава, тому ефективність слід розглядати в таких аспектах, як: ефективність банківських кредитних операцій з боку банківської установи, ефективність використання позикових коштів підприємствами реального сектору економіки та ефект від таких відносин для національної економіки – держави.

Ефективність кредитного процесу є багатовимірним і складним явищем, що вимагає використання різноманітних критеріїв та показників для її оцінки та управління в комерційних банках. Хоча традиційно ефективність банківської діяльності загалом, і кредитного процесу зокрема, переважно

оцінюється на основі фінансової результативності, а також з огляду на ризикованість операцій, ці підходи є переважно економічними.

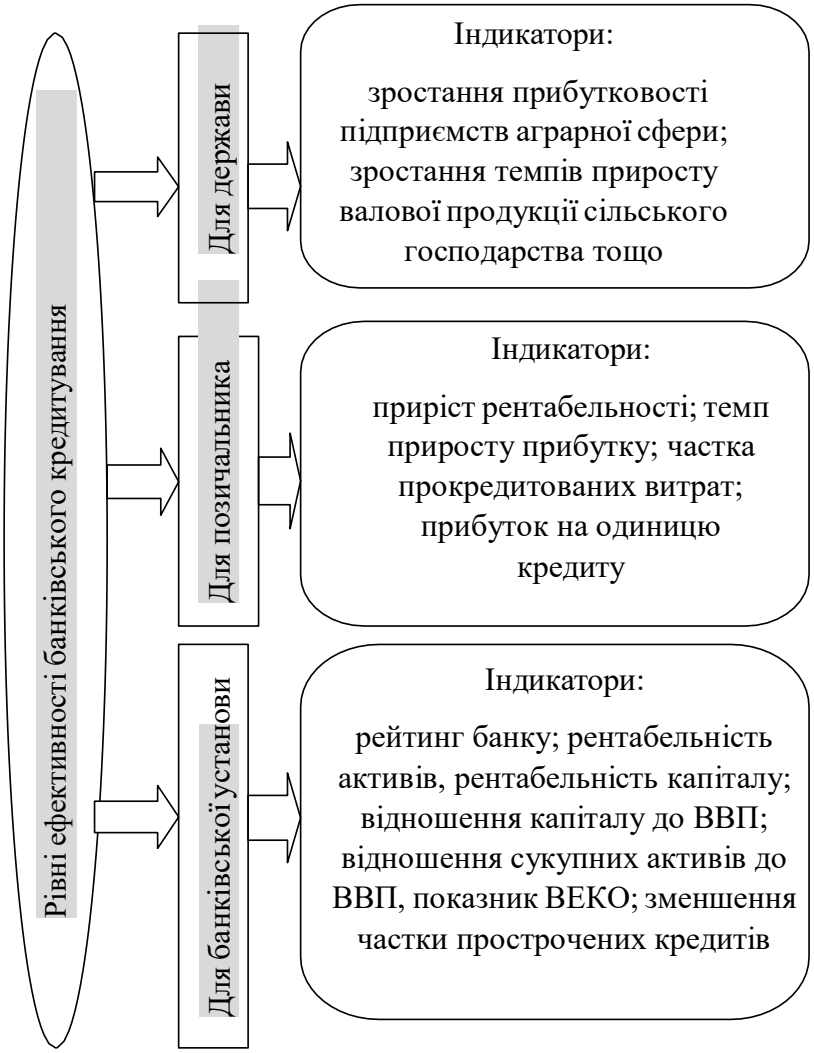

Рисунок 1.9 – Рівні ефективності банківського кредитування[20]

Отже, розуміємо, що для кожного учасника кредитного процесу дуже важливо отримати позитивний результат, в іншому випадку цей процес буде недоречним.

Ми в своєї роботі розглянемо саме, що означає ефективність кредитування саме для банківської установи. Ефективність кредитного процесу є багатовимірним і складним явищем, що вимагає використання різноманітних критеріїв та показників для її оцінки та управління в комерційних банках. Хоча традиційно ефективність банківської діяльності

загалом, і кредитного процесу зокрема, переважно оцінюється на основі фінансової результативності, а також з огляду на ризикованість операцій, ці підходи є переважно економічними. Ефективність банківського кредитування, то для банківської установи вона може бути визначена як співвідношення доходу від кредитних операцій та витрат, пов'язаних із реалізацією банківського кредитування (сплати відсотків за залучені банком кредитні ресурси (включаючи всі витрати: трудові, технологічні, інформаційні тощо) [20].

Існують різні підходи до визначення ефективності банківського кредитування. Для оцінки ефективності кредитної діяльності банку М.І. Крупка [3, с. 52] пропонує обчислювати показник відносної ефективності кредитних операцій банку (ВЕКО), який показує співвідношення між часткою чистого процентного доходу в операційному доході й часткою резервів під заборгованість за кредитами в чистих кредитах. Формулу можна записати так:

$$ВЕКО = (ЧПД / ОД) / (Р / К) \quad (1.1)$$

де, ВЕКО – відносна ефективність кредитних операцій банку;

ЧПД – чистий процентний дохід;

ОД – операційний дохід;

Р – резерв під заборгованість за кредитами; К – кредитний портфель.

Показник відносної ефективності кредитних операцій банку характеризує, наскільки банк веде управління механізмом кредитування, тобто сформував низькоризиковий кредитний портфель і отримав більше процентних доходів. Вадою цього показника є те, що його не можна застосувати у разі неповного формування резервів за кредитними операціями. [21].

На думку В. Сидоренко [22], «під ефективним кредитним процесом слід вважати такий стан ініціювання й складання кредитних заявок, ідентифікації

позичальників, кредитного ухвалення, адміністрування кредиту, руху кредитного потоку, управління кредитним ризиком, який дає змогу досягти максимальної рентабельності кредитної діяльності за збереження ліквідності та фінансової стійкості банківських установ і банківської системи загалом». До критеріїв ефективності кредитного процесу він відносить: міру реалізації банківськими установами функцій з акумулювання тимчасово вільних грошових коштів домогосподарств і господарюючих суб'єктів, їх трансфомації в різноманітні кредити; ступінь задоволення потреб різних категорій позичальників у кредитних ресурсах, наданих на прийнятних умовах; ступінь захисту інтересів кредиторів і позичальників та ін. Ці критерії мають характеризуватися певними показниками, серед яких В. Сидоренко наводить такі: ступінь виконання планових параметрів кредитної діяльності, кількості залучених позичальників і лояльності клієнтів банку, досягнення певних фінансових результатів (обсяг відсоткового доходу), ефективності здійснюваних банком у процесі кредитного процесу змін, успішності освоєння позичальниками отриманих коштів та ін.

Ефективність кредитного процесу – багатовимірне явище. А відтак, в управлінні ефективністю кредитного процесу в комерційних банках треба керуватися її різноманітними критеріями і показниками. Ефективність діяльності банку загалом і кредитного процесу зокрема зазвичай оцінюється на основі фінансової результативності. Окремі дослідники здійснюють такі оцінки з огляду на ризикованість кредитного процесу. Однак всі пропоновані критерії ефективності є економічними. Водночас, для комплексного управління ефективністю кредитного процесу в комерційних банках варто виокремлювати і критерії його соціальної та суспільної ефективності[22]. Для досягнення комплексного управління ефективністю кредитного процесу в комерційних банках, недостатньо обмежуватися лише економічними показниками. Вкрай важливо враховувати також критерії соціальної та суспільної ефективності. Це означає оцінку не тільки прибутку та управління

ризиками, а й впливу кредитної діяльності на розвиток громад, створення робочих місць, підтримку стратегічно важливих галузей економіки, таких як аграрний сектор, та сприяння загальному добробуту суспільства. Такий цілісний підхід дозволяє банку не лише максимізувати власні фінансові результати, але й забезпечити сталий розвиток та зміцнити свою репутацію як соціально відповідального фінансового інституту. До критеріїв ефективності кредитного процесу в комерційних банках, на належать:

– міра реалізації банківськими установами функцій з акумулювання тимчасово вільних грошових коштів домогосподарств і господарюючих суб'єктів і їх трансформації в різноманітні кредити;

– рівень оптимізації інституціональних умов, структури банківської системи та кредитної інфраструктури, ресурсного покриття діяльності банківських установ і їх конкурентоспроможності, здатної забезпечити всім членам суспільства однаковий доступ до кредитів;

– ефект від інвестування в кредитну заборгованість;

– ступінь задоволення потреб різних категорій позичальників у кредитних ресурсах, наданих на прийнятних для них умовах;

– рівень кредитного ризику;

– стан управління кредитним портфелем;

– величина знецінення кредитної заборгованості банку;

– рівень дивідендів акціонерів і заробітної плати та надбавок працівників кредитних підрозділів банку;

– ступінь захисту інтересів кредиторів і позичальників.

Зазначені критерії ефективності кредитного процесу мають характеризуватися основними і допоміжними кількісними й якісними показниками, що свідчать про ступінь їх досяжності в комерційних банках.

Таблиця 1.4 – Показники ефективності кредитного процесу в комерційних банках [22]

№	Назва показника	Порядок розрахунку
1.	Дохідність кредитного портфеля (кредитних операцій) банку	відсоткові доходи від кредитної діяльності / обсяг наданих банком кредитів в річному обчисленні
2.	Чиста дохідність кредитів	чистий відсотковий дохід / обсяг кредитного портфеля
3.	Рентабельність кредитних операцій	дохід від наданих кредитів / витрати на залучення ресурсів (відсотки, виплачені за вкладами та за міжбанківські кредити)
4.	Ефективність кредитних операцій банку	доходи від надання кредитів / витрати на здійснення кредитного процесу + обсяг сформованих резервів + обсяг неповернених кредитів
5.	Питома вага доходів від надання кредитів у загальній сумі доходів банку	доходи від надання кредитів / сукупний обсяг доходів банку
6.	Дохідність кредитних операцій на одиницю активів	доходи від надання кредитів / середній обсяг активів
7.	Середній розмір наданого кредиту	загальний обсяг наданих кредитів / їхня кількість
8.	Середній строк користування кредитами	середньоарифметичне зважене від строків користування кредитами (вага – розміри наданих позик), середньо-гармонічне зважене (вага – тривалість обороту кожного кредиту)
9.	Середня відсоткова ставка наданого кредиту	середньоарифметичне зважене від ставок за користування кредитами (вага – розміри наданих позик)
10.	Обсяг простроченої заборгованості за кредитами і відносні показники простроченої кредитної заборгованості	абсолютний обсяг простроченої кредитної заборгованості і абсолютний обсяг простроченої кредитної заборгованості / сукупний обсяг кредитної заборгованості
11.	Середня кількість оборотів позик за рік	обсяг наданих за рік кредитів / середня величина показника середнього строку користування позиками
12.	Коефіцієнт використання депозитів	середня заборгованість за кредитами / середні залишки на депозитних рахунках
13.	Коефіцієнт використання залучених ресурсів	середня заборгованість за кредитами / середній обсяг залучених ресурсів
14.	Продуктивність роботи працівників підрозділів банку, задіяних у кредитному процесі	загальний обсяг наданих кредитів / середньорічна чисельність працівників підрозділів банку, задіяних у кредитному процесі
15.	Ефективність витрат на працівників підрозділів банку, задіяних у кредитному процесі	доходи від кредитної діяльності / витрати на працівників підрозділів банку, задіяних у кредитному процесі

Висновки до розділу 1

Таким чином, у першому розділі своєї роботи нами з’ясовано, що з початком повномасштабного воєнного конфлікту у 2022 році українська економіка опинилася перед серйозними викликами, які докорінно трансформували умови ведення бізнесу в країні. Внаслідок бойових дій, руйнування інфраструктури, порушення логістичних зв’язків та втрати традиційних ринків збуту значно зросли ризики для підприємницької діяльності, що суттєво ускладнило її ведення. У таких умовах можливість залучення фінансових ресурсів перестає бути звичайним інструментом розвитку, а стає критичним чинником, що визначає виживання та збереження економічного потенціалу як окремих суб’єктів господарювання, так і країни в цілому.

Банківське кредитування, яке є однією з ключових життєвих артерій для бізнесу, набуває особливого значення. Проте, на фоні підвищеної невизначеності, нестабільності макроекономічного середовища та посилення гібридних ризиків, фінансові інституції починають діяти з підвищеною обережністю.

Нами надано власне трактування «банківський кредит для підприємств реального сектору економіки» – можна визначити як багатофакторну категорію, яка включає комплекс механізмів та інструментів, спрямованих на надання фінансових ресурсів для формування основного та оборотного капіталу підприємств.

Нами з’ясовано, що «банківський кредит для підприємств реального сектору економіки» охоплює такі ключові аспекти: механізм надання кредиту; формування капіталу; політика державної підтримки; забезпечення доступності та здешевлення кредитування; спрямування на критично важливі галузі економіки.

Також ми з’ясували, що кредитний механізм виступає як форма реалізації механізму кредитування для певних форм кредитних відносин. Його структура та складові визначаються кожною банківською установою в залежності від кредитної політики банку, наявних економічних умов, а також з урахуванням вимог Національного банку України. Цей механізм характеризується рядом специфічних властивостей, які зумовлені його фінансовою природою та впливають на його функціонування: специфічні властивості кредитного механізму: елементарність, дискретність, волатильність, суб'єктивно-об'єктивність.

Кредитний механізм має свої характеристики кожна з них відіграє критичну роль у забезпеченні ефективності кредитної діяльності, особливо в контексті фінансування підприємств реального сектору економіки. Всі елементи кредитного механізму взаємопов'язані та функціонують як єдина система, що дозволяє банкам ефективно управляти кредитними ризиками, задовольняти потреби підприємств реального сектору економіки у фінансуванні та сприяти сталому розвитку економіки країни.

На нашу думку, економічний ефект під час банківського кредитування мають отримати не тільки кредитор і позичальник (банк та підприємство), а і держава, тому ефективність слід розглядати в таких аспектах, як: ефективність банківських кредитних операцій з боку банківської установи, ефективність використання позикових коштів підприємствами реального сектору економіки та ефект від таких відносин для національної економіки – держави.

Ефективність кредитного процесу є багатовимірним і складним явищем, що вимагає використання різноманітних критеріїв та показників для її оцінки та управління в комерційних банках. Хоча традиційно ефективність банківської діяльності загалом, і кредитного процесу зокрема, переважно оцінюється на основі фінансової результативності, а також з огляду на ризикованість операцій, ці підходи є переважно економічними.

2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА АТ «КРЕДОБАНК»

2.1 Державні програми підтримки бізнесу під час воєнного стану

В умовах сучасної військової агресії проти України економіка країни зазнала суттєвих збоїв і викликів, які потребують неординарних заходів з боку держави для стабілізації та відновлення підприємницької активності. Проведення воєнного стану, що було оголошене у 2022 році, призвело до масштабних руйнувань інфраструктури, зниження рівня довіри інвесторів і кредиторів, зменшення ділової активності та значного посилення економічних ризиків. З початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну реальний сектор економіки зазнає нищівних втрат та руйнувань активів, виробничо-збутових, логістичних ланцюгів, об’єктів інфраструктури, аграрних і земельних ресурсів, людського капіталу. За оцінками експертів проєкту KSE Institute «Росія заплатить»[1], станом на початок вересня 2023 р. загальна сума прямих збитків, завданих Україні через війну, сягає 151,2 млрд $ США; транспорт посідає друге місце за обсягами збитків (після житлових будівель), – їх загальна сума складає 36,6 млрд $ США. Прямі втрати у промисловості оцінено у 11,4 млрд $ США, у сфері АПК і земельних ресурсів – 8,7 млрд $ США. Порівняно з довоєнним періодом реальний сектор відіграє відчутно меншу роль у створенні ВВП країни – у 2022 р. він забезпечив 19,7 % ВВП загалом по економіці (у 2021 р. – 26,6 %)[23].

У таких складних умовах уряд України розробляє та впроваджує спеціальні програми підтримки підприємств реального сектору економіки, спрямовані на збереження та розвиток підприємницької діяльності, попри всі труднощі.

Державні програми підтримки є важливою складовою державної політики у період кризи і мають на меті забезпечити підприємствам фінансову стабільність, зменшити ризики збанкрутування, а також стимулювати збереження робочих місць та надходжень до бюджету. Вони включають різноманітні заходи, такі як субсидії, гранти, пільгові кредити, компенсації, програмні лінії фінансування та інші форми фінансової підтримки. Важливо відзначити, що в умовах воєнної агресії держава також надає інструменти для адаптації бізнесу до нових реалій, зобов’язання щодо посилення захисту внутрішнього ринку і стимулювання експорту, а також заходи щодо зниження адміністративних бар'єрів.

Особливе значення має створення механізмів швидкого реагування та цілеспрямованого фінансування тих секторів економіки, які є критично важливими для національної безпеки і стабільності. Це, зокрема, сфера агропромислового комплексу, виробництво засобів захисту, логістика, зв’язок і енергетика. Програми державної підтримки у цей період повинні не тільки пом’якшити негативний вплив війни, а й стимулювати модернізацію та впровадження інноваційних підходів у діяльності бізнесу.

Істотним аспектом є також відповідність програм сучасним викликам та їхня гнучкість. Враховуючи швидкі зміни зовнішнього середовища і характер воєнних дій, державна політика вимагає постійного моніторингу та коригування заходів підтримки. Важливо зазначити, що успішне здійснення таких програм залежить не лише від їхньої виваженої розробки, а й від ефективної взаємодії між державними органами, бізнес-спільнотою та фінансовими інституціями.

Під державною підтримкою необхідно розуміти державне регулювання підприємницької діяльності, яке передбачає, перш за все, свідоме формування державними структурами відповідних прямих та опосередкованих інструментів підтримки бізнесу, зокрема, створення стимулів, використання матеріальних, фінансових та інших ресурсів, що залучаються для його суб’єктів. Пріоритетність державного регулювання та

підтримки підприємництва в умовах війни зумовлює необхідність переходу від прямого адміністративного сприяння до формування сприятливого економічного і соціального середовища щодо удосконалення механізмів та інструментів стимулювання розвитку суб'єктів бізнесу[24]. Основними цілями державної підтримки є:

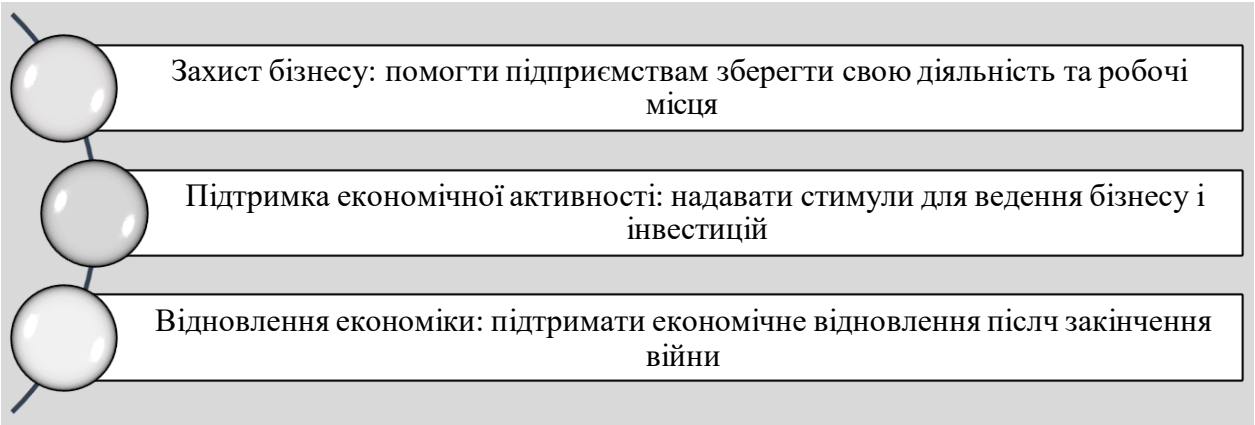

Рисунок 2.1 – Основні цілі державної підтримки

В умовах війни з боку Уряду важливою стала розробка та реалізація програм фінансової підтримки стимулювання та розвитку підприємництва, яка здійснюється за рахунок реалізації програм кредитування підприємств реального сектору економіки.

Держава може сприяти кредитуванню підприємств двома шляхами. Першим варіантом є створення спеціальних державних установ або неприбуткових організацій для кредитування і фінансування бізнесу.

При цьому вартість кредиту (який може бути і безвідсотковим) може залежати від віку, виду економічної діяльності, місця розташування підприємства тощо. Таким чином можна створювати більш сприятливі умови для новостворених фірм, підприємств певної галузі, залежно від загальнонаціональної стратегії розвитку економіки чи задля розвитку певних місцевих ресурсів тощо. Наприклад, сьогодні в Україні фінансовою підтримкою мікро-, малих та середніх підприємств успішно займається

Німецько-Український фонд (НУФ), заснований Урядом спільно з НБУ та Німецьким державним банком розвитку [25].

Другим варіантом є державне сприяння розвитку кредитних відносин між бізнесом та комерційними банками. З метою реалізації цього напряму державної політики 18 березня 2022 р. рішенням Уряду внесено зміни до Державної програми «Доступні кредити 5–9 %», які полягають у такому:

1. Програма розширена на середні підприємства з річним доходом до 50 млн євро (раніше було 20 млн євро) та на великі підприємства з річним доходом більше 50 млн євро незалежно від кількості працюючих робітників;

2. Максимальна сума кредиту для всіх суб'єктів підприємництва збільшена з 50 до 60 млн грн з урахуванням групи пов'язаних компаній;

3. Процента ставка: 0 % річних протягом періоду воєнного стану та одного місяця після його припинення; 5 % річних після завершення вказаного вище періоду і до кінця строку кредиту;

4. Цілі кредитування: інвестиційний кредит на придбання основних засобів; кредит на поповнення обігових коштів для здійснення підприємницької діяльності;

5. Строк кредитування: інвестиційні кредити – 5 років; кредити на поповнення обігових коштів – 3 роки;

6. Термін подачі заявки на участь у програмі – у період дії воєнного стану;

7. Розмір кредитної гарантії – 50 % від суми кредиту суб'єкта мікро-, малого та середнього підприємництва (крім суб'єктів великого підприємництва) [26].

Відповідно до цілей цієї програми державні і комерційні банки мають активізувати кредитну діяльність, аби тисячі підприємців змогли відновити й модернізувати свою господарську діяльність, адаптувавши її до нових умов. Програма «Доступні кредити 5-7-9 %» є складовою політики розвитку українських виробників «Зроблено в Україні» і спрямована на стимулювання

мікро-, малого та середнього бізнесу через здешевлення кредитних ресурсів за рахунок державних компенсацій або державних гарантій.

Програма реалізується через Фонд розвитку підприємництва та уповноважені банки[27]. Від початку реалізації державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» український бізнес вже отримав понад 115 тис. пільгових кредитів на суму більше ніж 401 млрд грн.

З 2024 року фокус програми спрямовано на підтримку бізнесу, який працює в реальному секторі економіки. Переважна більшість нових пільгових кредитів останнім часом спрямовується на інвестиції, розширення переробних виробництв та підтримку підприємств, які працюють в зоні підвищених воєнних ризиків. Від початку року(станом на кінець травня) в межах програми бізнес отримав:

- 8,7 млрд грн – інвестиційні кредити;
- 7,5 млрд грн – на кредитування в зоні високого воєнного ризику;
- 6,8 млрд грн – на переробку;
- 5,7 млрд грн – на підтримку посівної;
- 5,7 млрд грн – на поповнення обігових коштів.

Найчастіше кредитуються підприємства, що працюють у переробній промисловості, в сільському господарстві, у сфері гуртової та роздрібної торгівлі.

Серед регіонів лідерами за сумами укладених кредитних договорів є Львівська, Дніпропетровська, Київська, Одеська, Харківська, Вінницька, Полтавська області та м. Київ. На сьогодні участь у програмі беруть 46 банків, найбільшу кількість кредитів від початку дії програми видали «Приватбанк» (53,6 тис.), «Ощадбанк» (17,7 тис.) та «Укргазбанк» (6,3 тис.) [27].

Окрім програм Уряду, які він реалізує разом з банками партнерами, Уряд реалізує низку масштабних програм підтримки реального сектору економіки, спрямованих на стимулювання виробництва, розвиток малого й середнього бізнесу, збереження робочих місць, модернізацію підприємств та підвищення економічної стійкості та конкурентоспроможності реального сектору

економіки в умовах воєнного стану через портал «Дія». Основні з них представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Урядові програми підтримки реального сектору економіки[28]

Назва програми	Хто може отримати	Сума	Умови отримання фінансування
Урядова програма «Грант на сад» надається через портал «Дія» URL: https://diia.gov.ua/services/grant-na-sad	Юридичні особи, фізичні особи-підприємці, які займаються садівництвом, ягідництвом, виноградарством.	до 400 тис. грн за гектар	Для участі необхідно мати земельну ділянку у власності або оренді, що підходить для вирощування культур, а також надати детальний проєкт розвитку із планом посадки, догляду та прогнозованими результатами. Також заявники повинні підтвердити фінансову спроможність реалізації проєкту шляхом власних коштів або інших джерел фінансування.
Урядова програма «Грант на переробне підприємство» надається через портал «Дія» URL: https://diia.gov.ua/kincevi-stroki-podannya-zayav-na-otrimannya-granitiv	Громадяни України, фізичні особи-ідприємці та юридичні осіби, які планують створити або розвивати переробні підприємства.	Максимальний розмір гранту 8 млн.гри.	Отримані кошти можуть бути використані на придбання обладнання, його доставлення та введення в експлуатацію, а також на поповнення оборотного капіталу.. Співфінансування проєкту залежить від регіону: для більшості областей держава покриває 50% витрат, для територій з активними бойовими діями або деокупованих територій – до 80%.

Урядова програма «Грант на теплицю» надається через портал «Дія» URL: https://diia.gov.ua/services/grant-na-teplicyu	Фізичні особи-підприємці та юридичні особи, які не здійснюють діяльність на територіях активних бойових дій або тимчасово окупованих територіях України.	Розмір гранту залежить від площі теплиці: для 0,4–0,6 га – 2 млн грн; для 0,8–1,2 га – 3,5 млн грн; для 1,6–2,4 га – 7 млн грн, але не більше 70% вартості проєкту.	Земельна ділянка для будівництва теплиці повинна бути у власності або правокористуванні заявника не менше ніж на 7 років і належати до земель сільськогосподарського призначення. Отримувач гранту зобов'язаний створити не менше 4 постійних та 10 сезонних робочих місць на 1 га теплиці, забезпечити її джерелом водозабору та зрошенням, а також здійснювати діяльність не менше 3 років після завершення будівництва.
Субсидія на оброблювані угіддя Подати заявку можна через Державний аграрний реєстр (ДАР) URL: https://www.dar.gov.ua/	Фермери та агровиробники які мають господарства з 1 до 120 гектарів земель сільськогосподарського призначення.	4 тисячі гривень на гектар	Умова – аграрій не отримував аналогічної підтримки у 2024 році.

Грантова підтримка є важливим різновидом безповоротної фінансової допомоги, що надається для стимулювання різноманітних ініціатив: від реалізації проєктів та освітніх програм до розвитку бізнесу та інших суспільно значущих напрямків. Її унікальність полягає у відсутності зобов'язань з повернення коштів, що робить гранти потужним каталізатором зростання та інновацій. Надавачами грантів виступають як державні структури (Таб.2.1.) так і приватні міжнародні донорські організації, що співпрацюють з Урядом

України (Таб.2.2), це надає можливість отримати фінансування з різних джерел.

Таблиця 2.2 – Програми підтримки надані іноземними партнерами за співпраці з Урядом під час війни [28]

Назва програми	Хто може отримати	Сума	Умови отримання фінансування
Програми відкриті продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН (ФАО) за підтримки ЄС			
Гранти на підтримку агрегаційних моделей у ягідництві та овочівництві. Подати заявку можна через Державний аграрний реєстр URL: ttps://www.dar.gov.ua/	малі та середні агропідприємств	Загальний бюджет ініціативи становить 150 тисяч доларів	Пріоритет отримають фермерські господарства у Львівській, Закарпатській, Івано-Франківській та Чернівецькій областях, які застосовують екологічно стійкі практики. Окрім фінансової допомоги, учасники зможуть отримати технічну підтримку, консультації експертів та доступ до навчальних програм.
Допомога українським фермерам у закупівлі насіння зернових Подати заявку можна через Державний аграрний реєстр URL: ttps://www.dar.gov.ua	фермери, які обробляють від 10 до 300 гектарів	фінансується урядами Німеччини та Франції і передбачає надання ваучерів на 1000$ для закупівлі насіння зернових культур	Програма охоплює 550 фермерів, які обробляють від 10 до 300 гектарів у Чернігівській, Донецькій, Херсонській, Одеській та Запорізькій областях, із пріоритетом для жінок-керівників господарств і фермерів, що працюють поблизу лінії фронту.
Програма за підтримки урядів Канади, Японії, США, а також австралійської благодійної організації Minderoo Foundation через USAID			
Програма надання рукавів для тимчасового зберігання зерна місткістю 200 тонн кожен	агровиробники, які обробляють від 50 до 10 000 гектарів		Програма спрямована на забезпечення фермерів необхідними засобами для зберігання врожаю.

Програми, що фінансуються міжнародною гуманітарною організацією Mercy Corps за підтримки Фонду Говарда Г. Баффета			
Фінансова допомога домогосподарствам та дрібним фермерам Подати заявку можна на сайті Mercy Corps URL: https://uasp.mercycorps.org/	Родинам та внутрішньо переміщеним особам, які постраждали від війни, для віднов-ленні їхньої сільськогосподарської діяльності	Середній розмір фінансової допомоги – 3 000 $ США у гривневому еквіваленті за курсом НБУ, з можливістю коригування суми відпо-відно до потреб домо-господарств.	Отримати допомогу можуть особи, зареєстровані на територіях, де велися бойові дії, і які проживають на підконтрольних уряду України територіях. Програма охоплює Дніпропетровську, Донецьку, Запорізьку, Миколаївську, Харківську та Херсонську області, за винятком районів з активними бойовими діями або високим ризиком для життя.
Фінансова допомога малому та середньому бізнесу у сфері сільського господарства Подати заявку можна на сайті Mercy Corps URL: https://uasp.mercycorps.org/	Малі та середні підприємства аграрно-го сектору, які зазнали впливу війни і мають або планують співпрацю з дрібними фермерами, домогосподарствами	Середній розмір фінансової допомоги становить 75000 $ США, проте сума може коригуватися відповідно до потреб бізнесу.	Програма передбачає допомогу у відновленні сільськогосподарської діяльності і подолання наслідків війни для постраждалих родин, внутрішньо переміщених осіб, фермерів та агробізнесів. Програма охоплює Дніпропетровську, Донецьку, Запорізьку, Миколаївську, Харківську та Херсонську області, за винятком територій з активними бойовими діями або обмеженим доступом

Загалом, можна сказати, що підтримка уряду у такі важкі часи є необхідною і дуже актуальною, оскільки війна створює багатоскладові негативні впливи на бізнес, знищує інфраструктуру, порушує ланцюги постачання і зменшує довіру інвесторів. Відповідно, державна підтримка спрямована на збереження підприємств, робочих місць і стабілізацію економіки.

Держава в такі складні невизначеності, допомагає підприємствам вижити у найтяжчий період, знижує ризики збанкрутіння та зменшує

економічну кризу. Стимулює збереження робочих місць і сплачених податків, що підтримує державний бюджет і засоби для подальшої допомоги.

Саме за допомогою пільг, грантів, кредитних програм та публічних закупівель підтримується внутрішній ринок і важливі галузі. Однак, не всі програми мають достатню швидкість і ефективність у впровадженні, що обмежує їхній вплив. Часто проблемами є бюрократія і непрозорість у розподілі ресурсів. Вплив воєнних дій змінюється дуже швидко, і програми повинні бути гнучкими і адаптивними – що не завжди враховується.

Отже, підсумовуючи, можна сказати, що зусилля уряду є потрібними і в цілому цілеспрямованими на підтримку економіки і збереження бізнесу. Однак вони потребують постійного вдосконалення, швидкої адаптації та більшої прозорості. Важливо, щоб ці програми не зупинялися на рівні формальностей, а реально сприяли відновленню та розвитку в умовах війни.

2.2 Загальна характеристика та аналіз фінансово-господарського стану АТ «КРЕДОБАНК»

АТ «КРЕДОБАНК» віднесений до групи «Банки іноземних банківських груп» за класифікацією Національного банку України. АТ «КРЕДОБАНК» – український банк, заснований в 1990 році, з головним офісом у Львові. АТ «Кредобанк» є дочірньою структурою польського банку PKO Bank Polski – найбільшої фінансової інституції Польщі та однієї з провідних фінансових груп Центрально-Східної Європи. Банк спеціалізується на обслуговуванні як фізичних осіб, так і малого та середнього бізнесу, пропонуючи індивідуальні рішення для фінансування підприємницької діяльності. Регіональна мережа АТ «КРЕДОБАНК нараховує 65 відділень й охоплює більшість областей України. Крім того, банк активно розвиває свій картковий бізнес та встановив близько 232 власних банкоматів. Клієнтами банку є понад 53 тис. юридичних

осіб та підприємців та 656 тис. фізичних осіб. Здійснюючи свою діяльність на території 22 областей України та м. Києва, Кредобанк в той же час залишається регіональним лідером на території Львівської області та Західної України[29].

Рисунок 2.2 – Динаміка кількості клієнтів (юридичних та фізичних осіб)

АТ «КРЕДОБАНК» активно впроваджує нові банківські технології, європейські стандарти якості обслуговування клієнтів, розширює спектр фінансових послуг, динамічно реагує на ринкову кон'юнктуру та прагне налагодити довгострокові, взаємовигідні ділові відносини зі своїми клієнтами[29].

Рішенням Правління НБУ від 29 лютого 2024 року № 70-рш було підтверджено статус АТ «КРЕДОБАНК» як одного з 15 системно-важливих банків. Статус системно-важливого банку передбачає виконання додаткових вимог для забезпечення запасу міцності та засвідчує важливу роль Банку у діяльності банківського сектору України. Також у 2024 році Банк успішно пройшов оцінку (Supervisory Review and Evaluation Process, SREP), що проводилась НБУ.

АТ «Кредобанк» стабільно утримує високі позиції на українському банківському ринку. На початку вересня 2023 року банк вчергове підтвердив

найвищий кредитний найвищий кредитний рівень на рівні uaAAA за національною національною шкалою за версією рейтингового агентства «Експерт-Рейтинг». Також за підсумками 2022 року Кредобанк увійшов до ТОП-10 в рейтингу життєздатності банків, який проводили експерти бізнес-порталу Mind. Крім того, Кредобанк увійшов до п'ятірки лідерів у номінаціях «Банк з найкращими умовами для депозитів» та «Банк з найкращими умовами для обслуговування ІТ» за версією Delo.ua.

АТ «КРЕДЕБАНК» є універсальним комерційним банком, що надає повний спектр банківських послуг як фізичним, так і юридичним особам. Основні напрямки діяльності банку включають: кредитування юридичних та фізичних осіб: надання кредитів для бізнесу та споживчих потреб; обслуговування експортно-імпортних операцій: забезпечення розрахунків та фінансування зовнішньоекономічної діяльності клієнтів; операції з цінними паперами: інвестиційні послуги та управління активами; розрахунково-касове обслуговування: надання послуг з відкриття та ведення рахунків, проведення платежів; картковий бізнес: випуск та обслуговування платіжних карток; Інтернет-банкінг: надання дистанційних банківських послуг через онлайн-платформи.

Крім того, Кредобанк активно впроваджує ESG-принципи у свою діяльність, підвищуючи власну компетентність щодо управління ESG ризиками та підтримуючи клієнтів у впровадженні сталих практик ведення бізнесу.

Основою організаційної структури управління фінансовими ризиками АТ «Кредобанк» є принцип розмежування компетенцій між його структурними підрозділами. Для ефективного управління групами фінансового ризику в АТ «Кредобанк» функціонує організаційна структура, яка представлена на рисунку 2.1.

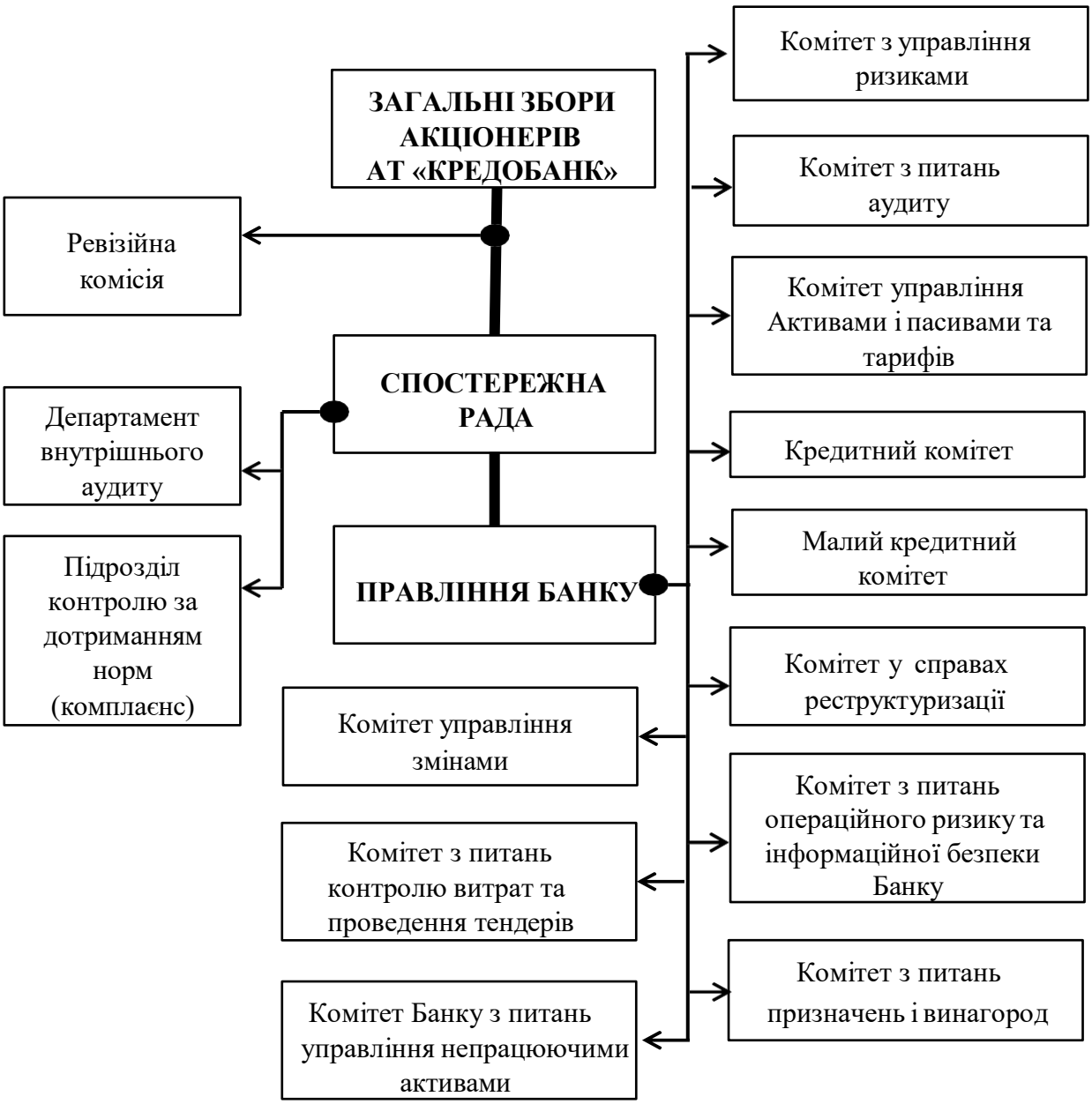

Рисунок 2.3 – Організаційна структура АТ «Кредобанк» [30]

Управління ризиками в АТ «Кредобанк» відбувається в усіх структурних підрозділах банку. Організаційна структура системи управління фінансовими ризиками ґрунтується на розподілі обов'язків між структурними підрозділами Банку із застосуванням моделі трьох ліній захисту[30]:

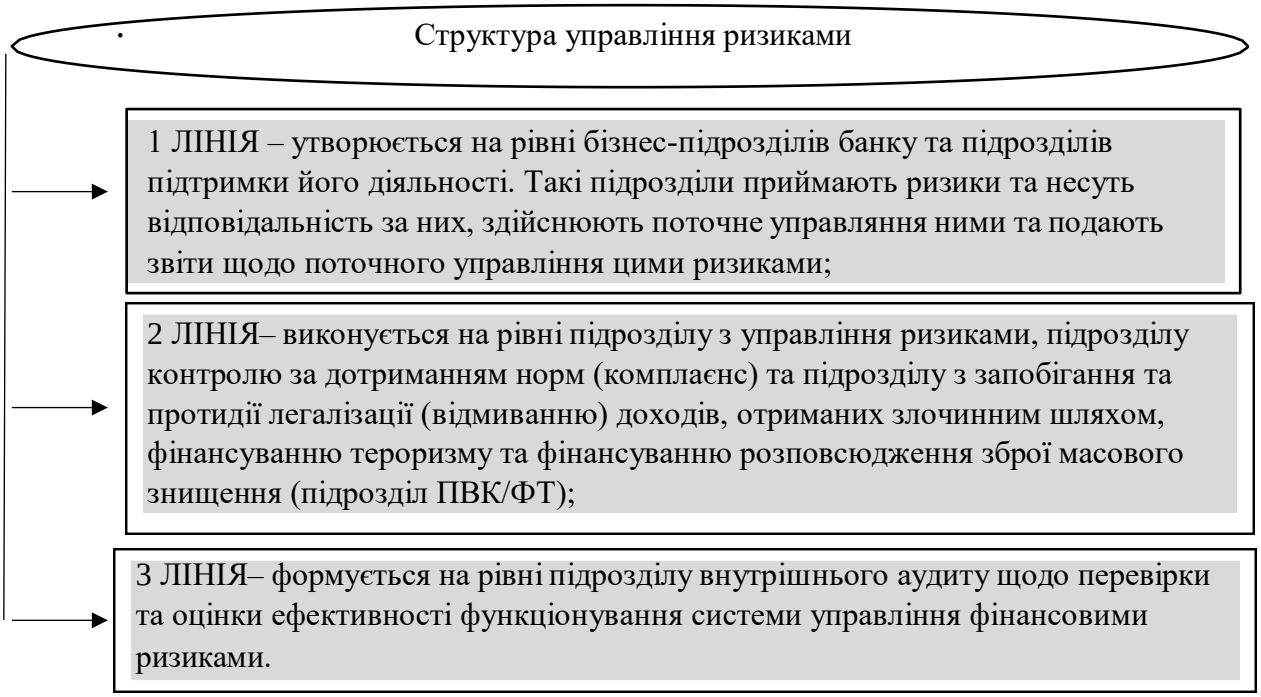

Рисунок 2.4 – Структура управління ризиками АТ «Кредобанк» [30]

Отже, можна зробити висновок, що організаційна структура та структура управління фінансовими ризиками вибудувані таким чином, щоб робота на всіх напрямах та у всіх підрозділах була найбільш ефективною.

Під час військових дій в Україні, в період 2022–2024 років, банк активно адаптував свою діяльність до нових умов, поступово адаптувався до нових ризиків, що дало можливість навіть в умовах невизначеності, зберегти стабільність функціонування та стабільність ключових фінансових показників.

Слід відмітити, що у 2024 році АТ «КРЕДОБАНК» отримав прибуток у розмірі 0,94 млрд грн, що забезпечило йому 4,2% частки в сукупному прибутку банків з іноземним капіталом. За цим показником Кредобанк перевищив таких конкурентів, як SEB Корпоративний банк (0,19 млрд грн), ІНГ Банк Україна (0,6 млрд грн) та Прокредит Банк (0,9 млрд грн) (Рис. 2.5).

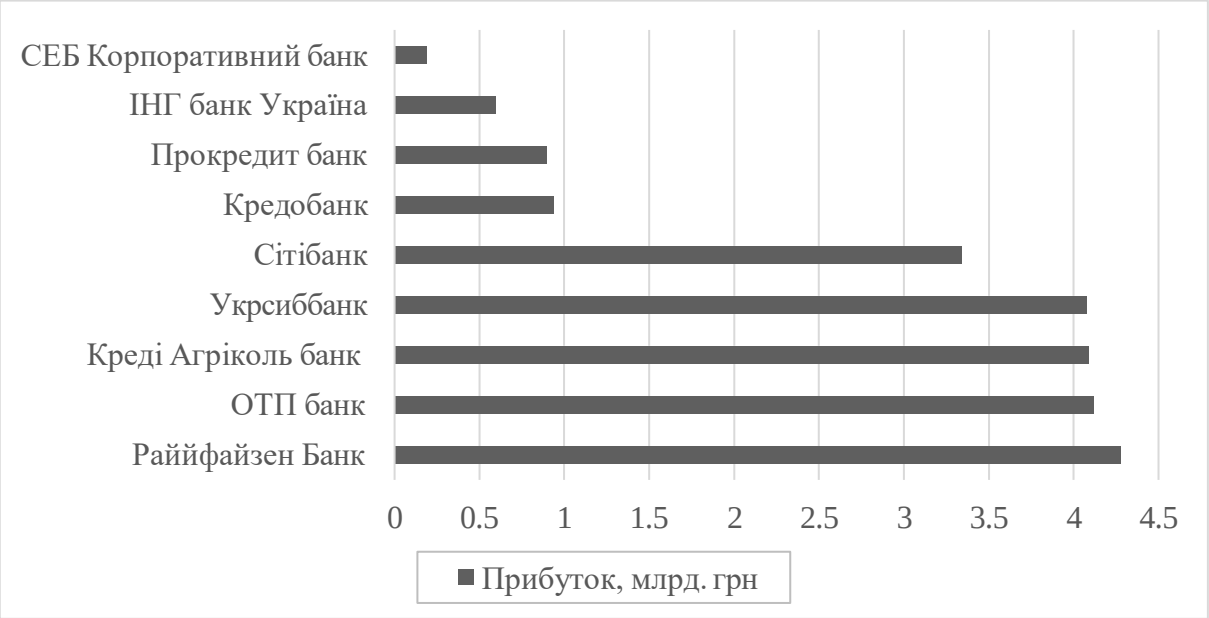

Рисунок 2.5 – Топ банків з іноземним капіталом за прибутком [31]

Для більш правильного розуміння фінансової ситуації, розглянемо основні фінансові показники за останні роки (Таб. 2.3.)

Таблиця 2.3 – Основні фінансові показники Групи за останні роки

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Зміни за рік
Активи	19 147	25 239	33 312	38 962	55876	62 009	6 133
Кредити та аванси клієнтам	11 695	13 292	16 804	12 507	12 490	12 014	-476
Цінні папери	3 073	6 187	7 814	9 004	21 939	27 192	5 253
Зобов’язання всього	16 748	22 310	29 264	34 927	50 013	54 894	4 881
Кошти клієнтів	13 952	18 311	24 509	33 007	46 460	52 222	5 762
Капітал всього	2 399	2 929	3 948	4 035	5 863	7 115	1 252
Статутний капітал	2 249	2 249	2 249	2 249	2 249	2 249	-
Чистий процентний дохід	1 469	1 781	1 988	2 160	3 237	3 823	586
Чистий комісійний дохід	464	473	549	515	516	421	-95
Чистий прибуток	596	526	795	140	1 209	937	-272

Рисунок 2.6 – Динаміка фінансових показників 2019-2023рр.[30]

Дані за 2021-2024 рр. свідчать, що в умовах воєнного стану кредитна активність Кредобанку скоротилася: обсяг «кредитів та авансів клієнтам» зменшився з 16,8 млрд грн у 2021 р. до 12,0 млрд грн у 2024-му, причому за 2023-2024 рр. портфель звузився ще на 476 млн грн. Попри це, загальні активи банку зросли майже вдвічі, досягнувши 62,0 млрд грн, головним чином через збільшення портфеля цінних паперів, який підскочив у чотири рази – з 7,8 млрд грн до 27,2 млрд грн. Одночасно кошти клієнтів зросли більш ніж удвічі, перевищивши 52 млрд грн, тож частка кредитів у депозитній базі різко скоротилася, що вказує на накопичення ліквідності, не залученої в кредитування бізнесу. За рахунок переорієнтації активів імовірно на більш дохідні або компенсовані інструменти чистий процентний дохід зріс на 1,8 млрд грн, однак чистий комісійний дохід просів, а чистий прибуток після піку 2023 р. упав на 272 млн грн. Отже, ефективність кредитних програм у воєнних реаліях виглядає обмеженою: банк зміцнив баланс і наростив процентні доходи, але робив це насамперед через заміщення бізнес-кредитів державними

чи низько-ризиковими паперами, що зменшило фактичну підтримку клієнтів і водночас не забезпечило стійкого приросту прибутку.

Таблиця 2.4 –Ключові коефіцієнти ефективності банку (2021 – 2024 рр.)

Рік	ROA (Рентабельність активів)	ROE (Рентабельність власного капіталу)	NIM (Чиста процентна маржа)	Чиста комісійна маржа	Кредити / Кошти клієнтів	Кредити / Активи	Цінні папери / Активи	Капітал / Активи	Приріст активів, %	Приріст чистого прибутку, %
2021	2,39 %	20,14 %	5,99 %	1,65 %	68,56 %	50,60 %	23,53 %	11,89 %	+31,59 %	+51,14 %
2022	0,36 %	3,47 %	5,54 %	1,32 %	37,89 %	32,10 %	23,11 %	10,36 %	+17,31 %	-82,39 %
2023	2,16 %	20,62 %	5,79 %	0,92 %	26,88 %	22,35 %	39,26 %	10,49 %	+43,41 %	+763,57 %
2024	1,51 %	13,17 %	6,17 %	0,68 %	23,01 %	19,37 %	43,85 %	11,47 %	+10,98 %	-22,50 %

Таблиця 2.5 – Структура доходів (частка в сумі чистих процентних і комісійних доходів)

Рік	Частка процентного доходу	Частка комісійного доходу
2021	78.4 %	21.6 %
2022	80.8 %	19.2 %
2023	86.3 %	13.7 %
2024	90.1 %	9.9 %

Для оцінки ефективності банківської діяльності використовуємо скоринговий метод, що полягає в розрахунку кількості балів. Максимальна кількість балів становить 150 (по 10 балів максимум на кожен із запропонованих фінансових коефіцієнтів). методику визначення рівня ефективності під назвою PRREL (від англ. Profitability, Resources, Revenue, Expenses, Labor), що базується на розрахунку за даними офіційної фінансової

звітності банку 15 коефіцієнтів, що широко використовуються для аналізу ефективності діяльності банківських установ і мають встановлене нормативне значення. Групи показників, що входять до методики PRREL [32]:

– Показники рентабельності (P – profitability) – рентабельність активів, рентабельність капіталу, загальний рівень рентабельності та рентабельність статутного капіталу. Мета аналізу – оцінка загальної ефективності діяльності банку щодо прибутковості та рентабельності.

– Ефективності використання ресурсів банку (R – resources) –загальна дохідність активів, чиста процентна маржа і чистий серед. Мета аналізу – оцінка ефективності діяльності банку щодо впливу раціональності формування ресурсної бази та активів на можливість отримувати банківською установою дохід.

– Ефективності управління доходами і витратами (R – Revenue, E – Expenses) – ефективність роботи банку, частка чистого комісійного та процентного доходів в операційному прибутку, ефективність операцій із процентними коштами, ефективність комісійної діяльності, частка адміністративно-господарських витрат в операційному прибутку і коефіцієнт забезпечення адміністративно-господарського апарату. Мета аналізу – оцінка ефективності діяльності банку щодо співвідношення отримуваних доходів із понесеними витратами від різних видів діяльності.

– Ефективності використання персоналу (L – Labor) – відношення прибутку до формування резервів та оподаткування до витрат на утримання персоналу і відношення витрат на утримання персоналу до чистих активів. Мета аналізу – оцінка ефективності діяльності банку з погляду впливу витрат на утримання персоналу на економічну активність банку.

Ми в своїй роботі проаналізуємо три на нашу думку найважливіших, показники (рентабельності, ефективності використання ресурсів та показники ефективності управління доходами та витратами.

Таблиця 2.6 – Оцінювання ефективності діяльності АТ «Кредобанк» за методикою PRREL

Показники	2021		2022		2023		2024	
	значення	бал	значення	бал	значення	бал	значення	бал
1. Показники рентабельності (P)								
Рентабельність активів, %	2.39	10	0.36	8	2.16	10	1.51	9
Рентабельність власного капіталу, %	20.14	10	3.47	8	20.62	10	13.17	9
2. Показники ефективності використання ресурсів банку (R)								
Кредити / Активи, %	50.6	10	32.1	8	22.35	8	19.37	9
Капітал / Активи, %	11.89	10	10.36	9	10.49	10	11.47	10
3. Показники ефективності управління доходами та витратами (R)								
Чиста процентна маржа (NIM), %	5.99	10	5.54	9	5.79	10	6.17	10
Чиста комісійна маржа, %	1.65	10	1.32	9	0.92	8	0.68	8
Кредити / Кошти клієнтів, %	68.56	10	37.89	8	26.88	9	23.01	9
Сумарна кількість балів		70		59		65		64

З таблиці 2.6. видно, що в довоєнному 2021 році АТ «Кредобанк» показав найкращий стартовий результат, набравши 70 балів майже за всіма ключовими метриками. Уже в 2022 році через зростання воєнних ризиків банк зіткнувся зі значним падінням прибутковості та скороченням активного кредитування, що відбилося у зниженні рейтингу до 59 балів. У 2023 році спостерігалося відновлення рентабельності активів і капіталу та зростання чистої маржі, хоча ресурсна ефективність залишалася помірною, що дало 65 балів. У 2024 році маржа і капіталізація продовжили зростати, однак

рентабельність дещо знизилася, а кредитна активність усе ще не повернулася до довоєнного рівня, тож підсумковий показник склав 64 бали. Це свідчить, що банк зберігає високу маржинальність і надійний капітал, але обережно ставиться до має розширення кредитного портфеля. Отже, на нашу думку, АТ «Кредобанк» має потенціал для розвитку й повернення до показників рентабельності, характерних для довоєнного періоду.

2.3 Аналіз програм кредитування бізнесу АТ «КРЕДОБАНК» та оцінка їх ефективності

У попередньому розділі було розкрито теоретико-методологічні засади кредитування бізнесу, зокрема його сутність, основні принципи та класифікаційні ознаки. Це дозволяє сформувати цілісне уявлення про механізми надання кредитних ресурсів суб'єктам господарювання та визначити критерії оцінки ефективності таких процесів.

На основі теоретичного підґрунтя доцільним є проведення практичного аналізу конкретних програм кредитування, що реалізуються АТ «КРЕДОБАНК», однієї з провідних фінансових установ, яка активно працює у сегменті малого та середнього бізнесу.

Воєнний стан в Україні суттєво вплинув на політику банків щодо кредитування. В умовах підвищеного ризику банки стали обережнішими у видачі нових позик, особливо у регіонах, що наближені до зони бойових дій. Водночас банківські установи, зокрема АТ «Кредобанк», адаптували свої кредитні продукти до нових економічних реалій, банк реалізує підтримку підприємців шляхом індивідуального підходу до оцінки платоспроможності, переоформлює або реструктуризує кредити для бізнесу, який тимчасово втратив платоспроможність у зв'язку з воєнними діями, розширює доступ до державних програм, зокрема «5-7-9%», спрощуючи умови отримання коштів для малого та середнього бізнесу. У відповідь на виклики війни держава

розширила програму «Доступні кредити 5-7-9%», що дозволило підприємствам отримувати фінансування під знижену процентну ставку, з державною компенсацією частини відсотків. Умови програми були адаптовані до нових реалій: для підприємств критичної інфраструктури, аграрного сектору та виробництва основних товарів кредитування можливе під 0% річних протягом періоду воєнного стану та одного місяця після його завершення. АТ «КРЕДОБАНК» активно приєднався до цієї програми, надаючи позики для поповнення обігових коштів, на релокацію бізнесу, інвестицій у виробничі потужності, закупівлю техніки та насіння, що дало змогу сотням підприємств зберегти операційну діяльність.

Банк зазначає, що завдяки співпраці з державними та міжнародними інституціями, зростає доступність кредитних ресурсів навіть в умовах високих ризиків. АТ «Кредобанк», як частина групи PKO Bank Polski – найбільшого банку Польщі, має стабільну підтримку та доступ до міжнародного капіталу, що дозволяє йому надавати фінансування навіть у кризовий період.

У звітах банку зазначено, що серед його пріоритетів:

– збереження кредитування в пріоритетних галузях (агросектор, логістика, енергетика).

– цифровізація процесів кредитування, що дає змогу швидше ухвалювати рішення.

– фокус на соціально відповідальному банкінгу, що включає допомогу бізнесу в зонах ризику

З початку повномасштабної війни АТ «КРЕДОБАНК» надало українським компаніям кредитів на суму понад 20,3 млрд грн, з яких близько четверті – у межах міжнародних програм розподілу ризику за підтримки ЄБРР та Європейської Комісії. Значна частка фінансування (понад 40%) була спрямована в аграрний сектор, решта – у галузі торгівлі, будівництва, видобутку, а також на виробництво. Середній розмір інвестиційного кредиту під гарантії Єврокомісії становив 131 тис. євро, а понад 63% таких позик

отримали підприємства, що розташовані поблизу зони бойових дій. На 1 травня 2024 року портфель корпоративних клієнтів Кредобанку становив 9,9 млрд грн, а банк продовжує активно залучати міжнародних партнерів для підтримки бізнесу під час війни та на етапі відновлення [33].

В умовах воєнного стану в Україні особливої актуальності набули державні програми підтримки суб'єктів малого та середнього бізнесу, які зазнали суттєвого економічного тиску. АТ «КРЕДОБАНК», як активний учасник фінансового ринку, відіграє помітну роль у реалізації таких програм, забезпечуючи доступ підприємців до пільгового кредитування.

У 2024 році АТ «КРЕДОБАНК» досяг вагомих результатів у сфері кредитування бізнесу. За результатами щорічного дослідження «25 провідних банків України» від агентства «Фінансовий клуб», банк посів друге місце в номінації «Агрокредити» та сьоме місце у категорії «Кредити малому та середньому бізнесу, а також фізичним особам-підприємцям». Це свідчить про активну участь Кредобанку в підтримці підприємництва, зокрема в аграрному секторі, навіть в умовах повномасштабної війни. Банк продовжує кредитування бізнесу в межах державних і міжнародних програм, зберігаючи статус надійного фінансового партнера [35]. Розподіл кредитів, наданих суб'єктам господарювання у національній та іноземній валютах за видами економічної діяльності, що класифікуються за розділами надано у таблиці 2.7. видно, що найбільше уваги АТ «КРЕДОБАНК» приділив кредитуванню саме тих галузей які Уряд вважає пріоритетними для економіки країни, а саме це галузі АПК – сільське господарство,; виробництво харчових продуктів; роздрібна торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами, бо саме ці галузі забезпечують продовольчу безпеку нашої країни, та експорт продовольства у інші країни.

Таблиця 2.7 –Розподіл кредитів за галузями економіки [35]

Назва розділу економічної діяльності	Залишки коштів за кредитами, наданими суб’єктам господарювання		
	усього	Нац. валюта	Іноземн. валюта
Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	2351829,81	2208008,97	143820,83
Лісове господарство та лісозаготівлі	391,70	391,70	0
Добування інших корисних копалин та розроблення кар'єрів	34630,65	34630,65	0
Виробництво харчових продуктів	1548554,76	1402264	146290,75
Виробництво напоїв	40867,31	40867,31	0
Текстильне виробництво	121972,85	58834,56	63138,28
Виробництво паперу та паперових виробів	398817,61	282323,80	116493,81
Металургійне виробництво	290653,2	213695,22	76957,97
Роздрібна торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	667804,46	638447,81	29356,65
Будівництво будівель	214540,02	214540,02	0

Рисунок 2.7 – Галузева структура кредитного портфелю

У своїй роботі ми провели аналіз конкретних програм кредитування, що реалізуються АТ «КРЕДОБАНК»(Таб. 2.8.).

Таблиця 2.8 – Основні кредитні програми що реалізуються АТ «КРЕДОБАНК»

№	Програма	Призначення / Цільове використання	Валюта	Максимальна сума / ліміт	Термін	Базова ставка	Ключові особливості
1	Доступні кредити 5-7-9 %	Інвестиційні проєкти та поповнення обігових коштів за держпрограмою	UAH	до 60 млн грн (90 млн — агро; 150 млн — високий ризик)	до 5 р. (інвестиції) / до 2 р. (обігові)	1-9 % (залежно від виду та доходу)	Власний внесок від 20 %, держкомпенсація ставки, зниження до 5 % за робочі місця
2	Кредитна лінія / Обіговий кредит	Оборотні витрати; відновлювальна лінія	UAH, USD, EUR, PLN	індивідуально (≤ 420 % середньомісячного доходу)	до 24 міс (юр) / 18 міс (ФОП)	від 17 % UAH; 6 % USD; 4 % EUR; 8,5 % PLN	Транші, відтермінування зменшення ліміту до 12 міс
3	Овердрафт	Покриття касових розривів	UAH	до 180 % обороту; до 5 млн грн без застави	до 12 міс	від 17 % (МСБ) / 16,5 % (корп.)	Автоматичне погашення надходженнями; беззаставне до 5 млн
4	Кредит під депозит	Обігові кошти під заставу депозиту	UAH, USD, EUR	в межах суми депозиту	строк депозиту – 35 дн	депозит + ≥2 п. п. (UAH) / ≥3,5 п.п. (USD/EUR)	Швидке рішення, кредит або лінія
5	Кредит на інвестиційні цілі	Купівля нерухомості, техніки, обладнання, будівництво	UAH, USD, EUR, PLN	індивідуально	до 4 р. (техніка) / 5 р. (транспорт) / 7 р. (інше)	від 17 % UAH (Fix) або UIRD 3M + 4 %	Внесок 10-30 %, об’єкт у заставі, відстрочка боргу до 12 міс
6	Кредитна лінія «Агро»	Сезонне фінансування агровиробників	UAH, USD, EUR, PLN	100 тис – 35 млн грн (≤ 75 % циклу)	до 18 міс	від 17 % UAH; 6 % USD; 4 % EUR	Траншевість, відстрочка погашення основи до 12 міс, сумісна з 5-7-9

Якщо розглянути більш детально та проаналізувати кожну з програм, то можна побачити, ефективність кожної з них:

1. «Доступні кредити 5-7-9%»

Програма "Доступні кредити 5-7-9%" є державною ініціативою, реалізація якої в АТ «КРЕДОБАНК» стала ключовим інструментом підтримки бізнесу у 2024 році, 99% усіх нових кредитів, виданих банком, припадали на юридичних осіб, переважно в рамках цієї програми. Програма дозволила банку активно нарощувати корпоративний кредитний портфель навіть в умовах війни. Вона також сприяла залученню зовнішніх гарантій від ЄБРР, Єврокомісії та DFC (США).

Програма мала істотний вплив на фінансові показники банку:

– Чистий прибуток банку в 2024 році – 936 млн грн, що на 276 млн менше, ніж у 2023 (–23%);

– Кредитний портфель юридичних осіб зріс на 10%;

– Чистий процентний дохід зріс на 18% – з 3 235 до 3 819 млн грн;

– Операційний дохід знизився на 8,3% – з 2 595 до 2 379 млн грн;

– Рентабельність капіталу (ROE) – зменшилась з 18,0% до 14,4%;

– Рентабельність активів (ROA) – з 2,2% до 1,6%.

Програма "Доступні кредити 5-7-9%" довела свою ефективність у кризовий період. Вона сприяла зростанню кредитного портфеля, підтримала корпоративний сектор, а також забезпечила стабільність прибутку. Програма стала невід’ємною частиною антикризової фінансової політики АТ «КРЕДОБАНК».

Програма "Доступні кредити 5-7-9%" дійсно ефективна для АТ «КРЕДОБАНК», але на нашу думку подальше спрощення цифрових процедур та гнучкі умови для специфічних галузей, зокрема аграрного сектору, дадуть

можливість галузям реального сектору економіки більш ефективно її використовувати.

2.«Кредитна лінія / Обіговий кредит»

Програма "Кредитна лінія / Обіговий кредит" є коротко- або середньостроковим інструментом фінансування поточної діяльності підприємств. Ця програма широко використовувалась для підтримки малого та середнього бізнесу, особливо у 2023–2024 роках, коли підприємства мали труднощі з ліквідністю через перебої в постачанні, логістиці та сезонному спаду активності. Кредитна лінія дозволяла забезпечити гнучкість у фінансах і своєчасну оплату зобов'язань.

АТ «КРЕДОБАНК» пропонує гнучку форму кредитування для підприємств, що потребують фінансування поточної діяльності або розширення бізнесу. Кредитна лінія має відновлювальний характер, що дозволяє підприємству користуватися кредитними коштами необмежену кількість разів у межах встановленого ліміту [36].

У 2024 році, з урахуванням воєнних умов, ця програма застосовувалась обережніше – банк підвищив вимоги до кредитоспроможності та застави, щоб зменшити ризики неповернення.

Загальний вплив на показники банку:

1. Комісійний дохід банку у 2024 році склав 417 млн грн, зменшившись на 19% у порівнянні з 2023 роком (514 млн грн). Частина цього доходу припадає саме на обслуговування кредитних ліній та поточних рахунків бізнесу.
2. Кредитна лінія сприяла стабілізації операційної ліквідності клієнтів, дозволяючи підприємствам витримати розриви у постачанні та розрахунках.
3. Програма дозволила підприємствам уникнути прострочення платежів у критичні періоди. У зоні високого ризику зобов'язання обслуговувалися з використанням ліній на суму до 5 млн грн на підприємство.

Отже, Програма "Кредитна лінія / Обіговий кредит" була важливим елементом підтримки платоспроможності підприємств у воєнний період. Її ефективність базувалась на швидкому погодженні та гнучкому використанні. Водночас банк потребував посилення контролю ризиків та вибірковості у наданні таких продуктів. Надалі доцільно поєднувати цю програму з державними гарантіями або інструментами страхування, особливо в умовах рецесії або загроз постачанню.

3. «Овердрафт»

Овердрафт став важливим інструментом підтримки операційної гнучкості клієнтів. У 2024 році в умовах збоїв у логістиці, неритмічного надходження виручки та сезонних розривів, попит на цей продукт збільшився. Банк активно використовував овердрафти для мікро- та малого бізнесу, у тому числі – у межах портфельного гарантування з боку держави (через Фонд розвитку підприємництва).

– Обсяг кредитів у формі овердрафтів у 2024 році оцінюється приблизно в 520 млн грн, що становить близько 6% від загального обсягу нових кредитів;

– Середній чек по клієнту – 370 тис. грн, основні галузі – торгівля, логістика, агросектор;

– Середній термін використання ліміту – 30-45 днів, що забезпечує постійне оновлення доходу банку;

Доходи від короткострокових продуктів склали приблизно 85–100 млн грн, із них понад половина – саме завдяки овердрафтам;

Отже, продукт показав високу оборотність і низький рівень дефолту: коефіцієнт прострочення в межах 2,3%, що значно нижче порівняно з середнім по кредитному портфелю, це говорить про ефективність даного продукту для АТ «КРЕДОБАНК», його прорахованість та обґрунтування для подальшого використання.

4.«Кредит під депозит»

Сума кредиту обмежується обсягом вкладних коштів, що пропонуються в забезпечення.

Програма "Кредит під депозит" має мінімальний кредитний ризик завдяки повному забезпеченню. Він широко використовувався в періоди високої інфляції та валютних коливань, коли клієнти не бажали розривати депозити, але мали тимчасову потребу в ліквідності.

У 2024 році програма була особливо актуальною для корпоративних клієнтів, які мали значні валютні депозити та потребували гривневої ліквідності. У звіті зазначено зростання короткострокових кредитів із заставою у вигляді депозитів на 27%.

– У 2024 році обсяг виданих кредитів під депозит склав орієнтовно 740 млн грн, що становить близько 9% від загального обсягу нових кредитів;

– Прибутковість цього продукту залишалась стабільною: чистий дохід банку за цими кредитами – близько 105–115 млн грн;

– У разі дефолту клієнта банк має повне покриття боргу, що дозволяє уникати резервування або мінімізувати його (створено резерви лише на 4,3 млн грн по даній категорії);

– Рівень прострочення – 0,1%, що є найнижчим показником серед усіх програм банку.

Водночас, оскільки кредит під депозит не створює нового кредитного ризику, він не дає значного впливу на ROE, однак підтримує ліквідність банку та стабільність депозитної бази.

Отже, програма "Кредит під депозит" забезпечила Кредобанку гарантовану прибутковість за рахунок мінімальних ризиків. У період невизначеності та зростання воєнних ризиків вона дозволила зберегти ліквідність клієнтів без втрат для депозитної бази.

5.«Кредит на інвестиційні цілі»

Інвестиційний кредит – це середньо- або довгострокове фінансування капітальних витрат бізнесу. У 2024 році попит на інвестиційні кредити відчутно зменшився через загальноекономічну нестабільність. Водночас, АТ «КРЕДОБАНК» підтримував фінансування проектів з відновлення виробництва, релокації підприємств, модернізації агропідприємств.

Загальний обсяг виданих інвестиційних кредитів у 2024 році: 1,4 млрд грн, що становить близько 17% від загального обсягу нових кредитів;

– Середній розмір проекту: 18,9 млн грн, основні сектори: агропереробка, логістика, виробництво;

– Чистий прибуток банку від обслуговування інвестиційного кредитування становив орієнтовно 140 млн грн;

– Рівень резервування під такі кредити вищий, ніж у короткострокових: сформовано резервів на суму 57 млн грн;

– Прострочка станом на кінець 2024 року: 4,1%, що в межах допустимого рівня при довгостроковому фінансуванні.

Основними причинами прострочки кредитів стали військові ризики, зростання вартості ресурсів, обмеження кредитування в окремих секторах та необхідність формування додаткових резервів за знеціненими активами.

Отже, програма інвестиційного кредитування зберігає стратегічне значення в портфелі АТ «КРЕДОБАНК». Вона дозволяє фінансувати реальні зміни в економіці – від модернізації виробництв до створення нових робочих місць. У 2024 році, незважаючи на війну, АТ «КРЕДОБАНК» реалізував десятки таких проектів, доводячи здатність адаптувати інструменти довгострокового фінансування до умов високого ризику.

6. Кредитна лінія «Агро»

Програма «Кредитна лінія «Агро»» орієнтована на фінансування аграрного бізнесу. Основною метою є забезпечення стабільного фінансування сезонних витрат та інвестицій в аграрне виробництво, що особливо актуально в умовах воєнного часу, коли агросектор залишається ключовим експортним джерелом валютної виручки країни.

У 2024 році за даними АТ «КРЕДОБАНК», у рамках програми було видано понад 1,9 млрд грн кредитів аграріям, що становило приблизно 21% усього кредитного портфеля малого та середнього бізнесу банку, у 2023 році частка «Агро»-програми в кредитному портфелі була 14%.

– Рівень простроченої заборгованості по цій програмі в 2024 році склав 3,1%, що нижче за середній рівень по портфелю (5,6%). Це свідчить про відносну стабільність аграрного сектору та ефективність ризик-менеджменту

– Резерви за кредитами агросектору: сформовано 92 млн грн, що становить ~4,8% від загального обсягу агрокредитів.

– Очікуваний дохід за кредитами в 2024: 182 млн грн;

– Витрати на резервування та адміністрування: ~47 млн грн;

– Чистий прибуток від програми: понад 135 млн грн.

Водночас, завдяки гарантіям держави (Фонд розвитку підприємництва та новий Фонд часткового гарантування кредитів для агросектору), банк зміг зменшити вимоги до застави та розширити доступ до фінансування. НБУ у 2024 році посилив вимоги до формування резервів під аграрні кредити, особливо у прифронтових регіонах, що змусило банк обережніше підходити до оцінки позичальників. Проте ліквідність банку залишалась в межах нормативів, а коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) за січень-грудень 2024 року не опускався нижче 135%, що свідчить про достатній рівень фінансової стійкості.

Ми розглянули основні кредитні програми які надає АТ «КРЕДОБАНК» під час війни реальному сектору економіки, але існують і інші, розглянемо найбільш цікаві, наведені в таблиці 2.9, та проаналізуємо ефективність їх в кредитному портфелі банку.

Таблиця 2.9 – Інші програми кредитування АТ «КРЕДОБАНК»

№	Програма	Призначення / Цільове використання	Валюта	Максимальна сума / ліміт	Термін	Базова ставка	Ключові особливості
1	Кредит експортеру	Фінансування ЗЕД	UAH	до 60 млн До 20 млн грн	До 12 місяців або до закінчення терміну дії контракту, який фінансується)	Для МСП: від 17,0% в UAH, від 6% в USD, від 4% в EUR. Для корпор. бізнесу: від 16,5% в UAH, від 5,5% в USD, від 3,7% в EUR. Або на умовах програми «Доступні кредити 5-7-9%»	Власний внесок від 20 %, державна компенсація ставки, зниження до 5 % за робочі місця
2	Програма підтримки інвестиційних проектів від Фонду розвитку підприємництва	Придбання або модернізація ОЗ, будівництвом або реконструкцією приміщень, поповнення ОК	UAH	500 000 євро в гривневому еквіваленті	До 5 років	Середня тримісячна ставка банків за кредитами + 5%	реалізується у співпраці із Фондом розвитку підприємництва
3	Енергоефективний кредит»т	фінансування електро-генеруючого обладнання	UAH	до 5 млн грн	До 5 років	13,5% у перший рік кредитування та Середня ставка банків за кредитами за 12 місяців +3,5% з 13-го місяця;	Основними позичальниками є малі та середні підприємства, ОСББ, а також приватні споживачі

Розглянемо ефективність кожної з програм:

1. «Кредит експортеру»

Програма кредитування експортерів спрямована на підтримку підприємств, які здійснюють поставки товарів і послуг за кордон. У 2024 році банком було видано понад 620 млн грн кредитів експортерам, що становить приблизно 7,5% загального обсягу кредитування.

– Середня ставка по цих кредитах: 10,2%;

– Прибуток банку від обслуговування цієї категорії кредитів – орієнтовно 72 млн грн;

– Сформовано резервів на суму 21 млн грн через експортні ризики та політичну невизначеність у партнерських країнах;

– Рівень прострочення – 3,7%, переважно через логістичні збої та затримки з валютною виручкою.

– Операційний дохід банку знизився на 8,3%;

Програма «Кредит експортеру» частково компенсувала негативну динаміку, оскільки валютна виручка клієнтів зменшила валютні ризики банку та забезпечила стабільні надходження.

Отже, програма кредитування експортерів у 2024 році виконувала роль стабілізуючого чинника. Вона дозволила підтримати валютну ліквідність, частково зменшити кредитні ризики, а також зберегти ключові напрямки міжнародної торгівлі. Подальший розвиток програми доцільно пов’язати з більш глибокою інтеграцією в системи міжнародного страхування ризиків і розширенням гарантійного покриття.

2. «Програма підтримки інвестиційних проектів від Фонду розвитку підприємництва»

Програма реалізується у співпраці АТ «КРЕДОБАНК» із Фондом розвитку підприємництва (ФРП) та передбачає підтримку середніх і великих інвестиційних проектів шляхом часткової компенсації процентних ставок або

надання гарантій. Основна мета програми – стимулювання реального сектору економіки в умовах війни та післявоєнного відновлення.

У 2024 році через цю програму було профінансовано понад 1,15 млрд грн, що склало близько 13% усього обсягу нових корпоративних кредитів банку. Середній розмір одного проекту – 36,7 млн грн. Основними галузями, що скористалися фінансуванням, були агропромисловий сектор, виробництво будівельних матеріалів та відновлювальна енергетика.

– Сума резервів під ці кредити – 64 млн грн;

– Рівень простроченої заборгованості за програмою – 4,5%;

– Оціночний дохід банку від обслуговування цих проектів – 112 млн грн.

3. «Енергоефективний кредит»

Програма «Енергоефективний кредит» орієнтована на фінансування заходів, пов’язаних із зменшенням енергоспоживання та переходом на альтернативні джерела енергії. Основними позичальниками є малі та середні підприємства, ОСББ, а також приватні споживачі. У 2024 році обсяг кредитів, виданих в межах програми, склав 412 млн грн, що становить близько 4,5% кредитного портфеля роздрібного напрямку банку. Кількість клієнтів: понад 1 850.

– Середній розмір кредиту: ~223 тис. грн;

– Валовий дохід: 42,8 млн грн;

– Компенсації від донорських організацій: 13,2 млн грн;

– Витрати на резерви: 4,7 млн грн;

– Адміністративні витрати: 2,1 млн грн;

– Чистий прибуток за програмою: близько 49,2 млн грн.

Прострочена заборгованість: У 2024 році – 2,8%, що є одним з найнижчих показників серед продуктів банку.

Отже, програма «Енергоефективний кредит» АТ «КРЕДОБАНК» » демонструє стійку ефективність навіть в умовах високої волатильності та ризиків, спричинених війною. У 2023–2024 роках, коли енергетична інфраструктура України зазнавала масованих атак, попит на енергоефективні технології значно зріс. Це сприяло розширенню клієнтської бази банку, зокрема серед фізичних осіб та малого бізнесу, які прагнули енергетичної автономії.

В умовах повномасштабної війни співпраця з міжнародними фінансовими організаціями стала ключовим джерелом підтримки банківського сектора та інструментом забезпечення стабільного фінансування українського бізнесу. АТ «КРЕДОБАНК» активно залучає ресурси міжнародних партнерів для реалізації програм кредитування, що спрямовані на підтримку підприємств у критично важливих галузях та регіонах.

Одним із важливих напрямів стало залучення гарантії Європейської Комісії на суму 10 млн євро, яка використовується для забезпечення кредитування бізнесу, зокрема підприємств, розташованих поблизу зон бойових дій. Завдяки цій підтримці банк зміг надати фінансування малому та середньому бізнесу, що дало змогу зберегти понад 3,5 тисячі робочих місць та підтримати економічну активність у найбільш уразливих регіонах [37].

Ще одна програма, яку не можемо обійти увагою – АТ «КРЕДОБАНК» пропонує спеціальну кредитну програму, яка передбачає фінансування українських підприємств під заставу гарантії PKO Bank Polski. Це дозволяє бізнесу отримати необхідні кошти для розвитку та підтримки господарської діяльності на вигідних умовах. [38]

Основні напрями фінансування :

- Поповнення обігових коштів – забезпечення стабільної роботи підприємства.

- Інвестиційна діяльність – придбання обладнання, модернізація виробництва, розширення бізнесу.
- Погашення кредиторської заборгованості – рефінансування існуючих боргів.

Кредит надається строком до 7 років, а сума залежить від фінансового стану підприємства та гарантії PKO Bank Polski.

Особливістю є те що підприємство українське підприємство повинно звертися до свого партнера-нерезидента з проханням отримати гарантію PKO Bank Polski. Партнер-нерезидент відкриває рахунок у PKO Bank Polski та подає заявку на отримання гарантії. Після отримання гарантії підприємство подає заявку до Кредобанку на кредитування. Кредобанк розглядає заявку та укладає кредитний договір.

Переваги програми:

- Швидкий та спрощений процес отримання кредиту.
- Можливість фінансування новостворених підприємств.
- Альтернатива кредиту від нерезидента – кошти залишаються в Україні, що зменшує валютні ризики.
- Фінансування бізнесу без вилучення коштів із Польщі.

Отже, ця програма є ефективним інструментом підтримки українських підприємств, реального сектору економіки, що працюють із міжнародними партнерами.

Розглянувши та проаналізувавши різні кредитні програми АТ «КРЕДОБАНК» ми дійшли висновку, що банк зберіг кредитування навіть в умовах війни та активізував співпрацю з Фондом розвитку підприємництва. Мета – надати підприємцям інструменти для ведення бізнесу й оновлення обладнання під 0% річних, що дозволить швидше подолати економічні

наслідки війни[39]. Банк активно підтримує галузі реального сектору економіки, розробивши ефективні кредитні програми, які допомагають підприємствам розширювати діяльність, інвестувати в розвиток та долати фінансові труднощі. Завдяки співпраці з міжнародними організаціями та державними програмами, банк пропонує підприємцям широкий вибір фінансових рішень, що враховують особливості різних галузей.

Кредитні програми орієнтовані на такі категорії клієнтів[40]:

– Малий та середній бізнес, включаючи фізичних осіб-підприємців(ФОП), юридичних осіб із річним доходом до 300 млн грн на групу пов’язаних компаній, а також об’єднання співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ), громадські неприбуткові та благодійні організації.

– Корпоративні клієнти, до яких належать підприємства з річним чистим доходом понад 300 млн грн на групу пов’язаних компаній, страхові компанії, нерезиденти та бюджетні установи.

Окрім того, Кредобанк розширив співпрацю з Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР), залучивши 70 млн євро для цільового кредитування підприємств у стратегічно важливих секторах економіки. Залучені кошти спрямовуються на підтримку таких галузей, як сільське господарство, виробництво продуктів харчування, фармацевтика та логістика – тобто тих сфер, які мають критичне значення для продовольчої, економічної та соціальної безпеки держави [41].

Зазначене партнерство демонструє стратегічну орієнтацію Кредобанку на довгострокову підтримку українського бізнесу, мобілізацію зовнішніх ресурсів та зміцнення фінансової стійкості в надзвичайних умовах. Таким чином, участь банку в міжнародних програмах є важливою складовою його кредитної політики та підтверджує високий рівень довіри з боку провідних фінансових інституцій світу.

У 2024 році АТ «КРЕДОБАНК» досяг вагомих результатів у сфері кредитування бізнесу. За результатами щорічного дослідження «25 провідних банків України» від агентства «Фінансовий клуб», банк посів друге місце в номінації «Агрокредити» та сьоме місце у категорії «Кредити малому та середньому бізнесу, а також фізичним особам-підприємцям». Це свідчить про активну участь Кредобанку в підтримці підприємництва, зокрема в аграрному секторі, навіть в умовах повномасштабної війни. Банк продовжує кредитування бізнесу в межах державних і міжнародних програм, зберігаючи статус надійного фінансового партнера [42].

Якщо говорити про ефективність програм для самого банку, то слід відзначити, що кожна з програм була прибутковою, однак зважаючи на нові кредитні ризики, які з'явилися в період війни 2022-2024 рр. свідчать, що кредитна активність АТ «КРЕДОБАНК» скоротилася: обсяг «кредитів та авансів клієнтам» зменшився з 16,8 млрд грн у 2021 р. до 12,0 млрд грн у 2024-му, причому за 2023-2024 рр. портфель звузився ще на 476 млн грн, незважаючи на те, що по проаналізованим програмам рівень простроченої заборгованості становить від 2,8%, що є одним з найнижчих показників серед продуктів банку по програмі «Енергоефективний кредит» до 3,1 - 4,5% по іншим програмам кредитування.

Висновки до 2 розділу

У другому розділі нашої роботи ми провели аналіз та систематизували основні напрямків державної підтримки реального сектору економіки в період дії воєнного стану. Перш за все нами з'ясовано, що під державною підтримкою слід розуміти державне регулювання підприємницької діяльності, яке передбачає, перш за все, свідоме формування державними структурами відповідних прямих та опосередкованих інструментів підтримки бізнесу, зокрема, створення стимулів, використання матеріальних, фінансових та інших ресурсів, що залучаються для його суб'єктів. Також ми з'ясували основні цілі державної підтримки та розглянули діючі програми які Уряд реалізується через Фонд розвитку підприємництва та уповноважені банки, а також програми Уряду для підтримки реального сектору економіки, спрямованих на стимулювання виробництва, модернізацію підприємств та підвищення економічної стійкості в умовах воєнного стану які надаються через портал «Дія» та програми підтримки надані іноземними партнерами за співпраці з Урядом України.

Отже, нами встановлено, що в умовах воєнного стану, державна підтримка відіграє ключову роль у забезпеченні виживання підприємств реального сектору економіки. Завдяки державним заходам, компанії отримують можливість впоратися з надзвичайними викликами, що значно зменшує ймовірність їхнього закриття. Спрямовані дії держави допомагають стабілізувати економіку, запобігаючи її подальшому спаду та мінімізуючи негативні наслідки для бізнесу. Підтримуючи підприємства реального сектору економіки, держава прямо сприяє збереженню зайнятості населення, що є надзвичайно важливим для соціальної стабільності. Все це надає змогу підприємствам продовжувати сплачувати податки, що забезпечує наповнення державного бюджету. Ці кошти, своєю чергою, є джерелом для подальшої підтримки як самого бізнесу, так і інших важливих соціальних та оборонних

програм. Таким чином, державна підтримка реального сектору економіки в період невизначеності є не просто актом допомоги, а стратегічною інвестицією у стійкість економічної системи країни та її здатність до подальшого відновлення й розвитку.

Також у другому розділі ми провели загальна характеристика та аналіз фінансово-господарського стану АТ «КРЕДОБАНК» і з’ясували що банк є універсальним комерційним банком, він надає повний спектр банківських послуг як фізичним, так і юридичним особам.

Для оцінки ефективності банківської діяльності використовуємо скоринговий метод PRREL та встановили, що в довоєнному 2021 році АТ «Кредобанк» показав найкращий стартовий результат, набравши 70 балів майже за всіма ключовими метриками. Уже в 2022 році банк зіткнувся зі значним падінням прибутковості та скороченням кредитування, що відбилося у зниженні рейтингу до 59 балів. У 2023 році спостерігалося відновлення рентабельності активів і капіталу та зростання чистої маржі, хоча ресурсна ефективність залишалася помірною, що дало 65 балів. У 2024 році маржа і капіталізація продовжили зростати, однак рентабельність дещо знизилася, а кредитна активність усе ще не повернулася до довоєнного рівня, тож підсумковий показник склав 64 бали. Це свідчить, що банк зберігає високу маржинальність і надійний капітал, але обережно ставиться до має розширення кредитного портфеля. Отже, на нашу думку, АТ «Кредобанк» має потенціал для розвитку й повернення до показників рентабельності, характерних для довоєнного періоду.

У цьому розділі ми провели аналіз програм кредитування бізнесу АТ «КРЕДОБАНК» та зробили оцінку їх ефективності. В зв'язку з повномасштабним воєнним станом в Україні, політика банку щодо кредитування зазнала суттєвих трансформацій. На тлі зростання ризиків, банк став значно обережнішим у видачі нових позик, особливо для суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у прифронтових регіонах.

Водночас, АТ «Кредобанк», активно адаптує свої кредитні продукти до нових економічних реалій. Банк реалізує стратегію підтримки підприємців, застосовуючи індивідуальний підхід до оцінки платоспроможності кожного клієнта. Це дозволяє здійснювати переоформлення або реструктуризацію кредитів для бізнесу, що тимчасово втратив платоспроможність через військові дії. Крім того, банк розширює доступ бізнесу до державних програм підтримки, сприяючи збереженню та відновленню їхньої діяльності.

Так з початку повномасштабної війни АТ «КРЕДОБАНК» надало українським компаніям кредитів на суму понад 20,3 млрд грн, з яких близько четверті – у межах міжнародних програм розподілу ризику за підтримки ЄБРР та Європейської Комісії. На 1 травня 2024 року портфель корпоративних клієнтів Кредобанку становив 9,9 млрд грн, а банк продовжує активно залучати міжнародних партнерів для підтримки бізнесу під час війни та на етапі відновлення.

Нами зібрані та розглянуті і проаналізовані різні кредитні програм банку, та дана оцінка ефективність кожної з них. Всі програми були прибутковими, жодна немає наднормативного рівня простроченої заборгованості, однак зважаючи на нові кредитні ризики, які з’явилися в період війни 2022-2024 рр., кредитна активність АТ «КРЕДОБАНК» скоротилася: обсяг «кредитів та авансів клієнтам» зменшився з 16,8 млрд грн у 2021 р. до 12,0 млрд грн у 2024-му, причому за 2023-2024 рр. портфель звузився ще на 476 млн грн, Попри це, загальні активи банку зросли майже вдвічі, досягнувши 62,0 млрд грн, головним чином через збільшення портфеля цінних паперів, який підскочив у чотири рази – з 7,8 млрд грн до 27,2 млрд грн. Одночасно кошти клієнтів зросли більш ніж удвічі, а частка кредитів у депозитній базі різко скоротилася, що вказує на накопичення ліквідності, не залученої в кредитування бізнесу. За рахунок переорієнтації активів імовірно на більш дохідні або компенсовані інструменти чистий процентний дохід зріс на 1,8 млрд грн, однак чистий комісійний дохід просів, а чистий прибуток

після піку 2023 р. упав на 272 млн грн. Отже, ефективність кредитних програм у воєнних реаліях виглядає дещо обмеженою: банк зміцнив баланс і наростив процентні доходи, але робив це насамперед через заміщення бізнес-кредитів державними чи низькоризиковими паперами, що зменшило фактичну підтримку клієнтів і водночас не забезпечило стійкого приросту прибутку.

3 ШЛЯХИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОКРАЩЕННЯ ПРОГРАМ КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ В АТ «КРЕДОБАНК»

3.1 Вдосконалення підходу до оцінки ефективності програм кредитування бізнесу АТ «КРЕДОБАНК»

В другому розділі нашого дослідження ми ознайомилися з програмами кредитування які надає АТ «КРЕДОБАНК» реальному сектору економіки та намагалися оцінити ефективність кожної з програм. В третьому розділі ми дещо узагальнимо, підсумуємо саме підходи до оцінки ефективності програм кредитування в цілому.

Таблиця 3.1 – Сума виданих кредитів та авансів клієнтам[43]

У тисячах гривень	31 грудня 2023 року	31 грудня 2024 року
Кредити юридичним особам	10 403 784	11 537 736
Кредити фізичним особам – кредити на автомобілі	1 306 898	662 220
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	1 911 687	1 382 589
Кредити фізичним особам – інші споживчі кредити	882 037	636 979
Резерв під очікувані кредитні збитки	(2 039 312)	(2 227 006)
Всього кредитів та авансів клієнтам	12 468 094	12 468 094

З таблиці 3.1 ми бачимо, що у 2024 році кредитна діяльність банку зазнала змін як у структурі кредитного портфеля, так і в пріоритетах фінансування. Загальний обсяг кредитів та авансів клієнтам станом на 31 грудня 2024 року залишився на рівні попереднього року та становив 12 468 094 тис. грн. Але відбулася суттєва зміна у структурі портфеля – скоротилося роздрібне кредитування зростання (фізичних осіб) та збільшилася частка

кредитування реального сектору економіки. Зростання кредитів наданих юридичним особам збільшилося з 10 403 784 тис. грн у 2023 році до 11 537 736 тис. грн у 2024 році, тобто приріст на 10,9%. Цей факт говорить про переорієнтацію банку на фінансування корпоративного сектору, зокрема у межах короткострокових продуктів – 67% нових кредитів юридичним особам мали строк погашення до двох років. Такий підхід вимагає підвищеної уваги до моніторингу простроченої заборгованості, яка для таких позик є основним критерієм визначення зростання кредитного ризику, а отже ефективності програм кредитування.

Якщо говорити про роздрібне кредитування, то його скорочення склало 1 418 834 тис. грн, або понад третину від рівня 2023 року (як видно з таблиці 2.10 скорочення відбулося по всім напрямкам). Це може свідчити як про обережнішу кредитну політику банку в цьому сегменті через зростання ризиків неповернення так і про зниження попиту з боку населення.

Протягом 2024 року банк працював не тільки з існуючими позичальниками а і з новими. Обсяг кредитів, виданих у 2024 році та залишених на балансі станом на кінець року, становив 6 040 018 тис. грн, що відповідає 42% загального портфеля. З них 6 009 882 тис. грн – це нові кредити юридичним особам. Слід відмітити, що протягом року було повністю погашено 3 842 942 тис. грн (26% від початкового портфеля на початок 2024 року), з яких 2 439 666 тис. грн – це кредити зі Стадією 1, тобто найнижчим рівнем ризику. Це говорить, що банк ефективно використовує підхід постійного моніторингу як за простроченою заборгованістю так і за поточною, щоб не допустити збитків за кредитними операціями, сформувавши у позичальників належну платіжну дисципліну тим самим підвищити ефективне управління кредитним ризиком.

Резерви під очікувані кредитні збитки зросли з 2 039 312 тис. грн до 2 227 006 тис. грн, що становить приріст на 9,2%. Це зростання відповідає активнішому кредитуванню корпоративного сегмента, який потребує

формування вищих резервів через більші обсяги та потенційно вищу концентрацію ризиків.

Загалом, кредитна діяльність банку в 2024 році характеризувалась стабільністю загального портфеля, перерозподілом фінансування на користь юридичних осіб, скороченням роздрібного сегмента та помірним зростанням резервів, що вказує на виважений підхід до управління ризиками.

Таблиця 3.2 – Сума резерву під очікувані кредитні збитки за кредитами та авансами клієнтам за 2024 рік [43]

У тисячах гривень	1 стадія зменшення корисності	2 стадія зменшення корисності	3 стадія зменшення корисності	Придбані (створені) знецінені активи	Всього
Резерв під очікувані кредитні збитки на 1 січня 2024 року	239 465	721 605	1 026 482	51 760	2 039 312
Збільшення, пов'язане з створенням активів протягом року	59 954	96 140	277	-	156 371
Чиста зміна рівня очікуваних кредитних збитків	(88 915)	297 714	(273 604)	(11 574)	(76 379)
Списання за рахунок резервів та продажу кредитів	(269)	(688)	(38 024)	(1 479)	(40 460)
Коригування процентних доходів за знеціненими кредитами	(13 483)	9	101 661	15 252	103 439
Вплив зміни валютних курсів	3 200	(532)	15 270	3 210	21 148
Інші зміни	13 662	(25 934)	30 250	5 597	23 575
Резерв під очікувані кредитні збитки на 31 грудня 2024 року	213 614	1 088 314	862 3312	62 766	2 227 006

Таблиця 3.3 – Сума резерву під очікувані кредитні збитки за кредитами та авансами клієнтам за 2023 рік[43]

У тисячах гривень	1 стадія зменшення корисності	2 стадія зменшення корисності	3 стадія зменшення корисності	Придбані (створені) знецінені активи	Всього
Резерв під очікувані кредитні збитки на 1 січня 2024 року	172 744	801 572	1 438 732	29 616	2 442 664
Збільшення, пов'язане з створенням активів протягом року	73 112	22 318	638	-	96 068
Чиста зміна рівня очікуваних кредитних збитків	(21 348)	42 893	(351 034)	1 863	(327 626)
Списання за рахунок резервів та продажу кредитів	(292)	(531)	(434 870)	(1 847)	(437 540)
Коригування процентних доходів за знеціненими кредитами	(106)	22	189 206	12 676	201 798
Вплив зміни валютних курсів	2 655	1 244	9 988	940	14 827
Інші зміни	12 700	(145 913)	173 822	8 512	49 121
Резерв під очікувані кредитні збитки на 31 грудня 2024 року	239 465	721 605	1 026 482	51 760	2 039 312

З наведених у таблицях 2.11,2.12. даних видно, збільшення загального резерву під очікувані кредитні збитки з 2 039 312 тис. грн на початку року до 2 227 006 тис. грн на кінець року, що говорить про поступове зростання ризиків у кредитному портфелі. Основним джерелом приросту резерву стала друга стадія зменшення корисності – обсяг резервів у цій категорії зріс на 366 709 тис. грн, що свідчить про збільшення частки кредитів з ознаками підвищеного ризику, але без ознак знецінення.

У зв’язку з наданням нових кредитів у 2024 році банк загалом сформував резервів на 156 371 тис. грн., що на 63% більше, ніж у 2023 році (96 068 тис. грн). Це відбулося за рахунок збільшення кредитування в корпоративному секторі. При цьому чиста зміна рівня очікуваних кредитних збитків склала –

76 379 тис. грн, що демонструє покращення якості окремих кредитів та результативну роботу банку з реструктуризацією чи покращенням кредитного профілю позичальників. Для порівняння, у 2023 році ця зміна була значно глибшою – -327 626 тис. грн, що відображало суттєве покращення після кризи попередніх періодів.

Ще одним показником ефективності кредитних програм є списання проблемної заборгованості. У 2024 році списано за рахунок резервів лише 40 460 тис. грн, що значно менше, ніж у 2023 році – 437 540 тис. грн. Таке скорочення може свідчити як про зменшення обсягів безнадійних кредитів, так і про ефективніші стратегії повернення простроченої заборгованості. Непогашена сума кредитів, які були списані, але залишаються предметом примусових заходів, також значно зменшилась – з 240 277 тис. грн у 2023 році до 17 506 тис. грн у 2024 році. Це позитивний сигнал про результативну роботу юридичної служби банку або ефективніші процеси повернення активів.

Слід відмітити, що обсяг резервів за знеціненими кредитами (Стадія 3) зменшився з 1 026 482 тис. грн до 862 331 тис. грн, що може свідчити про успішне погашення чи реструктуризацію проблемної заборгованості. Коригування процентних доходів за знеціненими кредитами в 2024 році склало 103 439 тис. грн, що теж вказує на покращення фінансової дисципліни або ефективну реорганізацію проблемних портфелів.

У 2024 році банк продемонстрував високу ефективність своїх кредитних програм та політик управління ризиками, що дозволило досягти значних позитивних результатів, попри складні економічні умови.

Зокрема, банку вдалося суттєво зменшити вплив проблемної заборгованості на баланс, що свідчить про успішну реалізацію стратегій щодо мінімізації збитків від неповернених кредитів. Одночасно з цим, банк підтримував необхідний рівень кредитної активності, особливо у

корпоративному сегменті. Це забезпечило життєво важливу підтримку бізнесу та сприяло збереженню економічної стабільності в умовах воєнного стану.

Таким чином, результати 2024 року підкреслюють стійкість та адаптивність кредитної політики банку, демонструючи ефективність застосованих інноваційних підходів до управління ризиками та оцінки кредитоспроможності в умовах високої економічної невизначеності. Це зміцнює фінансову безпеку банку та його роль у підтримці реального сектору економіки.

Однак на нашу думку банк може використовувати нові інноваційні підходи щодо оцінювання ефективності кредитування. Банки більше не можуть дозволити собі ігнорувати цифрові та засновані на штучному інтелекті підходи – вони є життєво важливими для виживання. Компанії, які процвітають у клієнтському досвіді, збільшують дохід майже в 2,5 рази швидше, ніж ті, хто відстає. Банківська галузь вже побачила це зрушення, як у випадку з цифровими банками у Великій Британії та бразильським Nubank [44].

Сучасні банки, щоб підвищити ефективність оцінки програм кредитування бізнесу, активно впроваджують інноваційні підходи, які значно покращують точність, швидкість та обґрунтованість прийняття рішень. Ці підходи базуються на цифровій трансформації, використанні великих даних та передових аналітичних інструментів.

Банки накопичили величезні обсяги даних про клієнтів, але багато хто все ще відчуває труднощі з їх ефективним використанням. Розрізнені системи, застаріла інфраструктура та нормативні вимоги створюють заплутану мережу сховищ даних, які не дозволяють установам повністю розуміти своїх клієнтів. Результат? Розчаровані клієнти, втрачені можливості та неефективна робота[44].

Тобто, настала нагальна потреба використання ШІ в банківській сфері. Помічники на основі ШІ будуть використовувати природну мову для виконання запитів клієнтів, таких як оплата рахунків онлайн, переказ грошей або відкриття рахунків. Страховики будуть використовувати ШІ для швидкого вирішення претензій та створення більш точних полісів для своїх членів. За допомогою ШІ та HPC банки зможуть швидше реагувати на мінливі ринкові умови та захищати інвестиції клієнтів. А цифрові двійники платіжних та транзакційних систем можуть покращити системи боротьби з відмиванням грошей (AML) та «знай свого клієнта» (KYC), забезпечуючи спокій власників рахунків [45].

Важливим показником ефективності застосованих підходів є відсутність суттєвого покращення якості кредитного портфеля. В сучасному світі це можливо завдяки:

– застосуванню інноваційних підходів, таких як аналіз великих даних (Big Data) та альтернативних джерел інформації, що дозволить більш точно оцінювати ризики позичальників;

– використанню штучного інтелекту (ШІ) та машинного навчання (МН) у скорингових системах, що дасть змогу своєчасно реагувати на зміни в економічному середовищі та точно прогнозувати потенційні дефолти;

– предиктивній аналітиці та проактивному моніторингу, бо саме постійний моніторинг стану кредитного портфеля за допомогою предиктивної аналітики дозволить банку вчасно виявляти ознаки погіршення фінансового стану клієнтів та своєчасно вжити заходи для реструктуризації або інших способів мінімізації втрат;

– адаптації кредитних продуктів та можливість реструктуризації заборгованості для підприємств, які тимчасово втратили платоспроможність, є ключовим фактором збереження якості портфеля в умовах кризи.

Два останні підходи АТ «КРЕДОБАНК» ефективно використовує в своїй діяльності при оцінці ефективності кредитного портфелю. Ми пропонуємо поступово вводити в роботу такі підходи (таб.2.13)

Таблиця 3.4 – Обґрунтування позитивного впливу впровадження інноваційних підходів на оцінку ефективності програм кредитування бізнесу

Назва підходу	Що це:	Як покращує оцінку:
Розширене використання Великих Даних (Big Data) та альтернативних джерел інформації: [46].	Банки виходять за рамки традиційних фінансових звітів та кредитних історій. Вони аналізують величезні масиви даних з різноманітних джерел: транзакції клієнтів (в тому числі через платіжні системи типу QuickBooks або FreshBooks), цифрові сліди бізнесу (наприклад, активність у соціальних мережах, дані з електронних торговельних майданчиків), інформація про постачальників та покупців, галузеві дані, навіть дані про використання енергії чи води.	Дозволяє отримати більш повну та динамічну картину фінансового стану та ділової поведінки позичальника. Це допомагає виявити приховані ризики або, навпаки, потенційні можливості, які не помітні за допомогою традиційних методів. Особливо це важливо для малого та середнього бізнесу (МСБ), які часто не мають довгої кредитної історії або розгорнутої фінансової звітності.
Застосування Штучного Інтелекту (ШІ) та Машинного Навчання (МН) у скорингових моделях[47].: .	Замість жорстко запрограмованих правил, банки використовують алгоритми МН, які самонавчаються на основі історичних даних, виявляючи складні закономірності та кореляції між різними факторами ризику. Це можуть бути моделі на базі логістичної регресії, дерев рішень, нейронних мереж або навіть квантового машинного навчання.	МН-моделі здатні виявляти неочевидні зв'язки, що призводить до більш точного прогнозування ймовірності дефолту. Значно прискорюється процес оцінки кредитоспроможності, що дозволяє приймати рішення про кредитування за лічені хвилини або години. Автоматизовані системи зменшують вплив людського фактору та упередженості оцінювача. Моделі МН можуть постійно оновлюватися.
Предиктивна аналітика для моніторингу кредитного портфеля:	Використання ШІ та МН для постійного моніторингу вже виданих кредитів. Системи аналізують поточну транзакційну активність клієнта, зміни в його фінансовому стані	Дозволяє банкам проактивно реагувати на потенційні проблеми, пропонувати реструктуризацію кредиту ще до настання дефолту, або ж вчасно вживати заходів для

	(навіть у режимі реального часу), зовнішні макроекономічні показники та інші фактори для прогнозування можливих проблем з погашенням.	мінімізації втрат. Це підвищує якість кредитного портфеля та знижує загальні кредитні ризики
Використання "Цифрових двійників" бізнесу (Digital Twins) [48]:	Створення віртуальної моделі діяльності бізнесу (наприклад, виробничого циклу, логістики, фінансових потоків), що дозволяє симулювати різні сценарії та оцінювати вплив змін на фінансові показники та ризики. Хоча це більш комплексна та дорога технологія, вона починає впроваджуватися для великих корпоративних клієнтів.	Надає банку глибоке розуміння операційної моделі позичальника та його здатності генерувати грошові потоки, що є ключовим для оцінки довгострокової платоспроможності та стабільності.
Автоматизація процесів (Robotic Process Automation - RPA) у кредитному конвеєрі:	Автоматизація рутинних операцій, таких як збір та верифікація документів, введення даних, первинний аналіз, формування звітів.	Збільшує ефективність та швид-кість обробки кредитних заявок, знижує операційні витрати та мінімізує кількість помилок, звільняючи фахівців для виконання більш складних аналітичних завдань.

Отже, інноваційні підходи до оцінки ефективності програм кредитування бізнесу суттєво покращують її, забезпечуючи: підвищену точність та об’єктивність; вищу швидкість прийняття рішень; гнучкість та адаптивність до змін; зниження операційних витрат; можливість кредитувати ширше коло клієнтів та проактивне управління ризиками, мінімізуючи потенційні збитки.

Впровадження цих інноваційних підходів є необхідною умовою для банків, щоб не лише виживати, а й ефективно функціонувати та підтримувати бізнес в умовах високих ризиків, характерних для сьогодення.

3.2 Організаційно-економічний механізм вдосконалення кредитної політики АТ «КРЕДОБАНК»

На сьогодні не існує уніфікованої, стандартизованої кредитної політики, обов'язкової для всіх банківських установ. Кожен банк розробляє та впроваджує власну кредитну політику, враховуючи специфіку своєї діяльності, ринкову позицію та спектр притаманних ризиків. Формування індивідуальної кредитної політики є необхідною умовою ефективної організації кредитної діяльності, оскільки вона забезпечує можливість планування, регулювання, контролю та раціональної організації взаємовідносин між банком і клієнтами у сфері зворотного руху грошових коштів. Кредитна політика є внутрішнім документом банку, що визначає основні підходи до кредитування та вимоги до позичальників, виражаючи загальний підхід та концепцію кредитної діяльності банку, встановлюючи її стратегічні основи[49]. Таким чином, кредитна політика банку відображає фактичну структуру та якість кредитного портфеля, та визначає основні підходи до управління кредитними ризиками, забезпечення фінансової стійкості та конкурентоспроможності банку на ринку фінансових послуг.

З'ясувавши, що таке кредитна політика банку ми можемо визначити її як сукупність базових принципів та критеріїв прийняття управлінських рішень в сфері кредитної діяльності банку з метою реалізації його кредитного потенціалу та ефективного впливу на економіку країни на різних її рівнях. Кредитна політика банку пов'язана як з економічними, так і з адміністративно-управлінськими інструментами, важелями та методами, які складають основу механізму формування та реалізації кредитної політики. Механізм формування кредитної політики банку являє собою систему дій та організаційно-економічних прийомів, інструментів впливу, за допомогою яких вводиться в дію процес кредитування, і регулювання якого здійснюється відповідно до визначених принципів. Механізм передбачає, що дані процеси відбуваються на основі інтеграції взаємозалежних і взаємопов'язаних

елементів та можуть кількісно і якісно змінюватися під дією різноманітних факторів. [50].

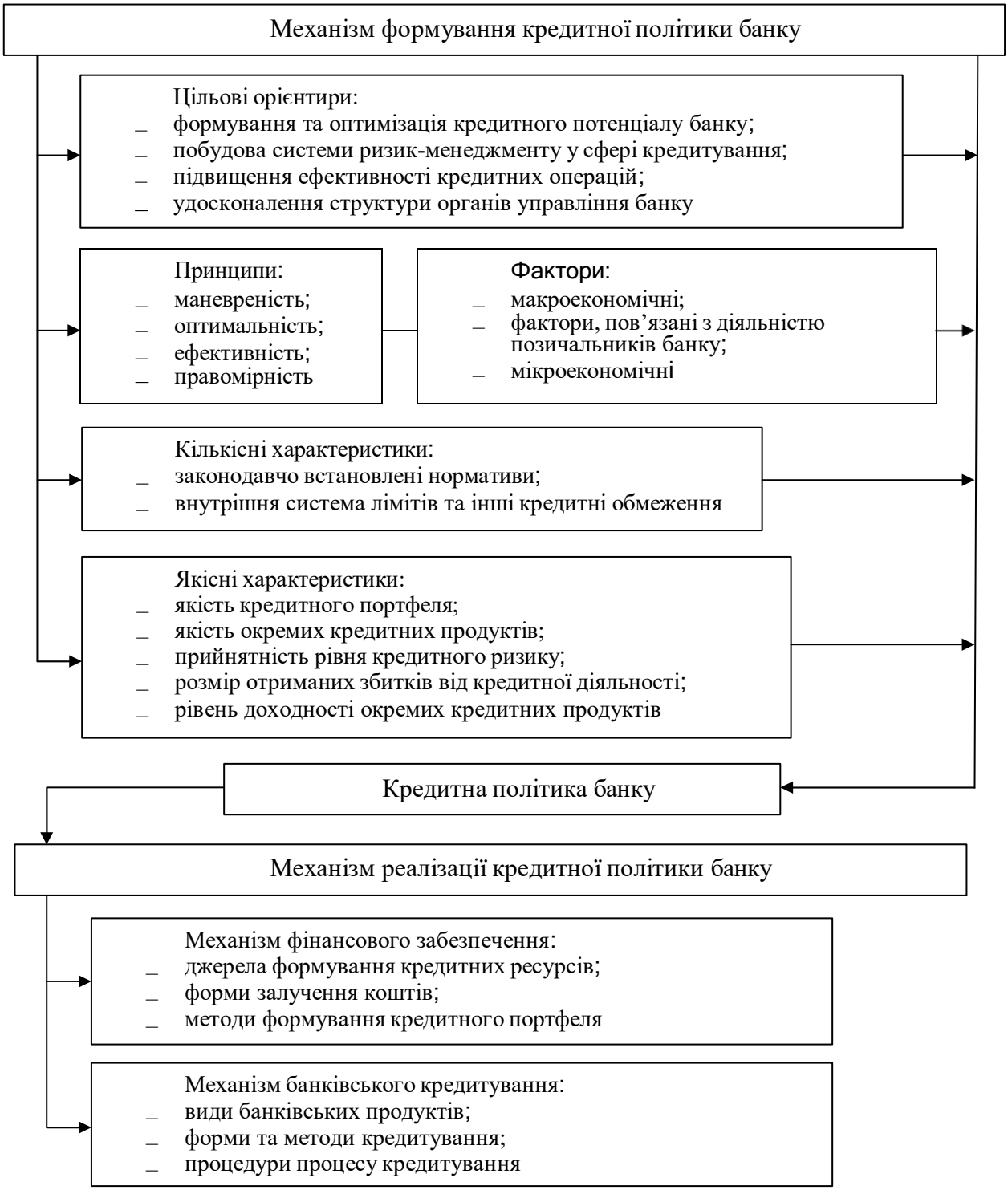

Рисунок 3.1 – Механізм формування кредитної політики банку[50]

Організаційно-економічний механізм кредитної політики банку - це система правил, процедур, інструментів та методик, що використовуються банком для прийняття рішень щодо надання та управління кредитами. Основні аспекти які формують механізм(Рис.3.2)

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ:	
Структура управління:	чітка структура управління, яка відповідає за розробку та впровадження кредитної політики. Це може включати кредитно-інвестиційний комітет, відділ кредитування, юридичний відділ та інші підрозділи.
Порядок прийняття рішень:	Наявність чітких правил та процедур для прийняття рішень щодо надання кредитів, включаючи аналіз фінансового стану позичальника, оцінку ризиків та затвердження умов кредитування.
Роль та відповідальність:	Ясно визначені ролі та обов'язки працівників, що беруть участь у процесі надання та управління кредитами, а також їх відповідальність за виконання вимог кредитної політики
Системи контролю та моніторингу	Встановлення систем контролю та моніторингу для відстеження стану кредитних портфелів, оцінки ефективності кредитних операцій та своєчасного виявлення та усунення проблем
ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ:	
Методи та інструменти оцінки кредитоспроможності:	Використання різних методів та інструментів для оцінки кредитоспроможності позичальників, включаючи фінансові аналізи, оцінку активів та зобов'язань, аналіз кредитної історії та інші.
Умови кредитування:	Розробка та застосування конкретних умов кредитування, включаючи розмір кредиту, процентні ставки, строки погашення, застави та інші.
Визначення та управління кредитними ризиками:	Визначення та оцінка різних видів кредитних ризиків (кредитний ризик, ризик процентних ставок, валютний ризик та інші) та розробка стратегій для їх мінімізації.
Системи стимулювання:	Встановлення систем стимулювання для співробітників банку, які сприяють ефективному виконанню кредитної політики та досягненню поставлених цілей.
Аналіз ефективності кредитних операцій:	Регулярний аналіз ефективності кредитних операцій, включаючи аналіз прибутковості, вивчення поточної ситуації та виявлення проблем.
ІНШІ ВАЖЛИВІ АСПЕКТИ:	
Управління кредитним портфелем:	Розробка та застосування стратегій для управління кредитним портфелем, включаючи диверсифікацію, диференціацію та оптимізацію.
Створення та підтримка баз даних:	Використання інформаційних систем для збору, зберігання та аналізу даних, необхідних для прийняття рішень щодо кредитування

Вивчення кредитної історії позичальників:	Використання централізованої бази даних кредитної історії для оцінки ризиків при наданні кредитів

Рисунок 3.2 – Основні аспекти організаційно-економічного механізму

Цей механізм забезпечує стабільність та ефективність кредитних операцій банку, мінімізуючи ризики та максимізуючи прибуток. Наявність ефективного організаційно-економічного механізму кредитної політики є ключовим фактором успіху банку та його здатності надавати якісні та безпечні кредитні послуги клієнтам.

Отже, розуміючи що ефективність ключового виду банківської діяльності – кредитування сьогодні визначається не лише науковою обґрунтованістю його засад, методів формування та інструментів реалізації кредитної політики, а й глибиною інтеграції цифрових технологій та аналітичних інструментів. Саме недосконалий механізм формування та реалізації кредитної політики у вітчизняних банках створює значну перешкоду на шляху використання накопиченого у світі досвіду досягнення економічного зростання за допомогою фінансово-кредитних важелів.

В умовах стрімкої цифровізації глобального фінансового сектору, це особливо актуалізує необхідність глибокого теоретичного та практичного дослідження проблем формування та реалізації кредитної політики банків, а також особливостей їхніх кредитних відносин з позичальниками.

Сучасна цифровізація дозволяє істотно покращити ці процеси, надаючи банкам нові інструменти для: точнішої оцінки кредитоспроможності; оптимізації кредитного портфеля; персоналізації кредитних продуктів; прискорення кредитних рішень(всі ці підходи ми більш детально розглянули у розділі 3.2).

Отже, на нашу думку, впровадження сучасних цифрових підходів у формування та реалізацію кредитної політики є не просто бажаним, а

імперативним кроком для підвищення ефективності банківської діяльності та забезпечення стабільного економічного зростання в країні.

3.3 Розробка рекомендацій щодо покращення програм кредитування бізнесу АТ «КРЕДОБАНК»

В умовах економічної нестабільності, зокрема під час воєнного стану, зростають кредитні ризики, пов'язані з неплатоспроможністю позичальників, коливаннями валютного курсу та інфляцією. Це вимагає від банку посилення контролю за кредитним портфелем та впровадження додаткових заходів щодо управління ризиками. Зміни у законодавстві та регуляторних вимогах, зокрема з боку Національного банку України, вимагають від банку постійного моніторингу та адаптації внутрішніх процесів. Це включає оновлення політик, процедур та систем управління ризиками відповідно до нових нормативних актів. На ринку банківських послуг спостерігається зростаюча конкуренція з боку інших фінансових установ, зокрема банків з іноземним капіталом та небанківських фінансових організацій. Це вимагає від АТ «Кредобанк» постійного вдосконалення продуктового ряду, підвищення якості обслуговування та впровадження новітніх технологій для збереження конкурентоспроможності.

Попри те, що АТ «Кредобанк» має багато різних програм кредитування підприємств реального сектору економі, реалізація яких приносить прибуток банку, не можна їх назвати досконалими, їх ефективність це ще й повне задоволення вимог клієнтів банку. У сучасних умовах, коли економіка України функціонує в умовах воєнного стану, надзвичайно важливим завданням для банківської системи є не лише збереження фінансової стабільності, а й активна участь у відновленні підприємницького потенціалу країни. У цьому контексті

вдосконалення кредитної політики АТ «КРЕДОБАНК» виступає як необхідна умова підвищення ефективності банківського фінансування бізнесу та забезпечення стійкого економічного розвитку.

Тому завжди є що покращити, особливо враховуючи нестабільну економічну ситуацію в країні та реально тяжкі умови, в яких працює бізнес.

Одним із ключових напрямів удосконалення є розбудова організаційно-економічного механізму кредитної політики, що включає:

– Оптимізацію внутрішніх процедур оцінки кредитоспроможності позичальників з урахуванням нових ризиків та обмежень, викликаних воєнними діями;

– Посилення партнерства з державними та міжнародними інституціями, яке дозволяє банку пропонувати більш гнучкі та доступні кредитні продукти (зокрема, з частковим покриттям ризиків чи субсидованою відсотковою ставкою);

– Цифровізацію кредитного процесу – впровадження швидких онлайн-рішень, автоматизованої аналітики ризиків, що сприятиме прискоренню розгляду заявок та зменшенню витрат на обслуговування кредитів;

– Розширення регіональної підтримки клієнтів – через партнерські платформи, консультаційні центри та створення галузево-специфічних кредитних програм (наприклад, для агробізнесу, виробничого сектору чи релокованих підприємств);

– Впровадження гнучких умов реструктуризації для бізнесів, що тимчасово втратили платоспроможність, але мають перспективу відновлення діяльності після стабілізації ситуації.

Важливим елементом цього механізму також має стати підвищення рівня фінансової грамотності клієнтів, зокрема малого та середнього бізнесу, через просвітницькі заходи, тренінги та доступ до аналітичних ресурсів банку.

Таким чином, вдосконалення організаційно-економічного механізму кредитної політики дозволить АТ «КРЕДОБАНК» не лише підтримувати свою прибутковість, але й відігравати системну роль у відновленні національної економіки, стимулюючи інвестиційну активність та сприяючи збереженню робочих місць.

Таблиця 3.5 – Етапи вдосконалення кредитного механізму

Етапи	Опис дій	Термін	Відповідальні особи/ департаменти	Критерії успіху
1.Аналіз поточного стану	Збір даних, оцінка слабких місць, визначення ключових ризиків	1 місяць	Аналітичний відділ, ризик-менеджмент	Документ з виявленими недоліками та рекомендаціями
2.Впровадження моделей ШІ	Розробка та тестування машинно навчання, оновлення баз даних	3 місяці	Data science, IT-відділ	Працюючі моделі тестування на історичних даних
3.Моніторинг нефінансових даних	Впровадження систем збору нефінансових показників, налаштування автоматичних джерел даних	2 місяці	IT-відділ, аналітичний департамент	Система збору нефінансових даних у реальному часі
4.Створення сценаріїв	Розробка сценаріїв розвитку подій, моделювання "what-if"	2 місяці	Стратегічний відділ, ризик-менеджмент	Документовані сценарії та моделі аналізу ризиків
5. Впровадження цифрових платформ	Запуск онлайн-платформ, автоматизація збору та обробки даних	3-4 місяці	IT-відділ, клієнтські сервіси	Активний пілот-проект, зручність для клієнтів
6. Впровадження ESG підходів	Визначення ESG-показників, включення їх у оцінки	2 місяці	Екологічний та соціальний департамент	Підключені ESG-індикатори, що враховуються у рішення
7. Посилення ризик-менеджменту	Впровадження систем попередження ризиків, адаптивних планів	2 місяці	Ризик-менеджмент, стратегічний відділ	Системи раннього виявлення проблем, протестовані сценарії
8. Співпраця з держструктурами	Активація взаємодії з державними, міжнародними інституціями	постійно	Відділ зовнішніх зв’язків, юридичний	Підписані меморандуми, використання підтримки та грантів
9. Тренінги та підвищення кваліфікації	Проведення тренінгів,	постійно	HR-відділ, тренінгові агенції	Зростання компетенцій,

	навчальних сесій для персоналу			зворотній зв’язок від учасників
10. Постійний моніторинг та коригування	коригування стратегій	Щомісяця/ квартал	Комісія з контролю, керівництво	Досягнення цільових показників, оновлення планів

На основі свого дослідження ми пропонуємо наступні етапи вдосконалення кредитного механізму АТ «КРЕДОБАНК» (Таб. 3.5). На нашу думку, впровадження рекомендацій, запропонованих в таблиці прямо спрямовані на покращення ефективності й результативності програм кредитування бізнесу банком. Вони створюють більш гнучку, новаторську і адаптивну систему оцінювання кредитних ризиків та потенціалу клієнтів, що особливо важливо в умовах воєнного стану. Застосування цих підходів дозволить банку:

– Зменшити ризики неповернення кредитів завдяки більш точній оцінці поточного стану та можливих сценаріїв розвитку.

– Посилити моніторинг і реагування у реальному часі, що дозволяє швидко коригувати кредитні політики і підходи.

– Більш об’єктивно враховувати нефінансові фактори (ESG, соціальні ризики), що підвищує довіру та сприяє сталому розвитку бізнесу.

– Підвищити рівень автоматизації та швидкості прийняття рішень, що важливо для оперативної підтримки клієнтів у кризових умовах.

– Забезпечити більш комплексну оцінку довгострокової стійкості бізнесу, що сприяє стабільності кредитного портфелю.

Отже, ці рекомендації є ключовими змінними для підвищення якості і результативності програм кредитування саме в складних, нестабільних умовах воєнного стану, допомагаючи банкам бути більш гнучкими і ефективними у своїй роботі з бізнес-клієнтами. Вони допоможуть зробити процес оцінки більш точним, швидким і гнучким, що особливо важливо в умовах воєнного стану.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі нашого дослідження ми проаналізували стан АТ «Кредобанк» та з’ясували, що банк дотримується принципів відповідального та зваженого кредитування, спрямованих на забезпечення стабільного розвитку кредитного портфеля та мінімізацію ризиків. Банк впроваджує сучасні механізми управління та контролю кредитного ризику, удосконалює кредитну діяльність та систему управлінської інформації у сфері кредитного ризику. Це дозволяє забезпечити відповідний рівень рентабельності та якості кредитного портфеля банку. Оцінка кредитоспроможності позичальників в АТ «Кредобанк» здійснюється з урахуванням фінансового стану клієнта, його кредитної історії, забезпечення та інших факторів, що впливають на здатність повернення кредиту. Банк застосовує комплексний підхід до аналізу ризиків, що дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо надання кредитів. Управління кредитними ризиками є однією з ключових функцій стратегічного управління АТ «Кредобанк». Банк впроваджує нові механізми управління та контролю кредитного ризику, удосконалює кредитну діяльність та систему управлінської інформації у сфері кредитного ризику. Метою є забезпечення відповідного рівня рентабельності та якості кредитного портфеля банку.

В третьому розділі ми розглянули та узагальнили підходи до оцінки ефективності програм кредитування в цілому по АТ «КРЕДОБАНК». З’ясували, що загалом, кредитна діяльність банку в 2024 році характеризувалась стабільністю загального портфеля, перерозподілом фінансування на користь юридичних осіб, скороченням роздрібного сегмента та помірним зростанням резервів, що вказує на виважений підхід до управління ризиками.

Однак, сучасні банки, щоб підвищити ефективність оцінки програм кредитування бізнесу, активно впроваджують нові інноваційні підходи, які значно покращують точність, швидкість та обґрунтованість прийняття рішень.

Ми запропонували АТ «КРЕДОБАНК» поступово до вже поступово до використовуваних вводити в роботу нові інноваційні підходи та обґрунтували їх позитивний вплив на оцінку ефективності програм кредитування бізнесу.

Нами з'ясовано сутність кредитної політики банку та визначено її як сукупність базових принципів та критеріїв прийняття управлінських рішень в сфері кредитної діяльності банку з метою реалізації його кредитного потенціалу та ефективного впливу на економіку країни на різних її рівнях. Досліджено механізм формування кредитної політики банку, та визначені його основні аспекти.

Організаційно-економічний механізм кредитної політики банку - це система правил, процедур, інструментів та методик, що використовуються банком для прийняття рішень щодо надання та управління кредитами. Цей механізм забезпечує стабільність та ефективність кредитних операцій банку, мінімізуючи ризики та максимізуючи прибуток.

Нами запропоновані етапи вдосконалення кредитного механізму АТ «КРЕДОБАНК», що прямо спрямовані на покращення ефективності й результативності програм кредитування бізнесу банком. Вони створюють більш гнучку, новаторську і адаптивну систему оцінювання кредитних ризиків та потенціалу клієнтів, що особливо важливо в умовах воєнного стану. Застосування цих підходів дозволить банку: зменшити ризики неповернення кредитів завдяки більш точній оцінці поточного стану та можливих сценаріїв розвитку; посилити моніторинг і реагування у реальному часі, що дозволяє швидко коригувати кредитні політики і підходи; більш об'єктивно враховувати нефінансові фактори (ESG, соціальні ризики), що підвищує довіру та сприяє сталому розвитку бізнесу; підвищити рівень автоматизації та

швидкості прийняття рішень, що важливо для оперативної підтримки клієнтів у кризових умовах; –забезпечити більш комплексну оцінку довгострокової стійкості бізнесу, що сприяє стабільності кредитного портфелю.

ВИСНОВКИ

Сільськогосподарська галузь є пріоритетною для економіки України, але протягом незалежності країни саме ця галузь постійно стикається з не достатком фінансування, а обходитися тільки самофінансуванням на сьогодні не можливо, щоб впроваджувати інноваційні технології, мати сучасне обладнання та можливості підвищення власної конкурентоспроможності для просування своєї продукції на міжнародний ринок. Особливо ця проблема стоїть саме перед малим сільськогосподарським бізнесом. Кредитування малого сільськогосподарського бізнесу має важливе значення для забезпечення продовольчої безпеки та розвитку аграрного сектору України.

Банківське кредитування традиційно виступає ключовим джерелом фінансового забезпечення бізнесу, особливо в періоди економічної нестабільності. Однак у сучасних умовах, що характеризуються високою невизначеністю, макроекономічною нестабільністю та значними гібридними ризиками, фінансові установи демонструють підвищену обережність у наданні кредитів. Це призводить до обмеження доступу підприємств до необхідних фінансових ресурсів.

У відповідь на ці виклики держава, у співпраці з міжнародними донорськими організаціями, активно впроваджує цільові програми кредитування, спрямовані на підтримку підприємств, адаптацію їх до нових умов та стимулювання економічної активності.

Такі програми є важливими інструментами підтримки реального сектору економіки, оскільки дозволяють зберегти робочі місця, забезпечити обігові кошти та здійснити необхідні інвестиції у розвиток. Проте в умовах воєнного часу зростають ризики невиконання зобов’язань з боку позичальників,

ускладнюється аналіз їхньої кредитоспроможності та оцінка довгострокової ефективності таких програм. Це піднімає важливе питання щодо реальної результативності цих заходів, їхнього впливу на бізнес та економіку загалом, а також необхідності вдосконалення механізмів оцінки ефективності програм кредитування бізнесу в умовах воєнного стану.

Мета дослідження полягає в систематичному аналізі та оцінці ефективності програм кредитування бізнесу банками в умовах воєнного стану, визначенні факторів, що впливають на їхню результативність, а також формулюванні рекомендацій щодо підвищення їхньої дії в кризових умовах. Особливу увагу буде приділено аналізу змін у політиці банків, прийомам управління ризиками та кредитними продуктами відповідно до нових реалій.

Для досягнення цієї мети були поставлені наступні завдання:

– розкрити сутність поняття «банківський кредит для підприємств реального сектору економіки », та дослідити ключові аспекти які він охоплює;

– дослідити особливості механізму кредитування підприємств реального сектору економіки в Україні;

– виокремити чинники, які обмежують можливості підприємств реального сектору економіки отримувати банківське кредитування під час війни;

– проаналізувати методичні підходи до оцінки ефективності кредитування бізнесу комерційними банками;

– оцінити державні програми підтримки бізнесу, та програми банківського кредитування, в т.ч. комерційним банком АТ «КРЕДОБАНК» під час воєнного стану;

– сформувати та обґрунтувати практичні рекомендації щодо ефективності напрямків вдосконалення підходу до оцінки ефективності програм кредитування бізнесу АТ «КРЕДОБАНК».

Нами надано власне трактування «банківський кредит для підприємств реального сектору економіки» – можна визначити як багатофакторну категорію, яка включає комплекс механізмів та інструментів, спрямованих на

надання фінансових ресурсів для формування основного та оборотного капіталу підприємств.

Нами з’ясовано, що «банківський кредит для підприємств реального сектору економіки» охоплює такі ключові аспекти: механізм надання кредиту; формування капіталу; політика державної підтримки; забезпечення доступності та здешевлення кредитування; спрямування на критично важливі галузі економіки.

Також ми з’ясували, що кредитний механізм виступає як форма реалізації механізму кредитування для певних форм кредитних відносин. Його структура та складові визначаються кожною банківською установою в залежності від кредитної політики банку, наявних економічних умов, а також з урахуванням вимог Національного банку України. Цей механізм характеризується рядом специфічних властивостей, які зумовлені його фінансовою природою та впливають на його функціонування: специфічні властивості кредитного механізму: елементарність, дискретність, волатильність, суб'єктивно-об'єктивність.

Кредитний механізм має свої характеристики кожна з них відіграє критичну роль у забезпеченні ефективності кредитної діяльності, особливо в контексті фінансування підприємств реального сектору економіки. Всі елементи кредитного механізму взаємопов'язані та функціонують як єдина система, що дозволяє банкам ефективно управляти кредитними ризиками, задовольняти потреби підприємств реального сектору економіки у фінансуванні та сприяти сталому розвитку економіки країни.

На нашу думку, економічний ефект під час банківського кредитування мають отримати не тільки кредитор і позичальник (банк та підприємство), а і держава, тому ефективність слід розглядати в таких аспектах, як: ефективність банківських кредитних операцій з боку банківської установи, ефективність використання позикових коштів підприємствами реального сектору економіки та ефект від таких відносин для національної економіки – держави.

Ефективність кредитного процесу є багатовимірним і складним явищем, що вимагає використання різноманітних критеріїв та показників для її оцінки та управління в комерційних банках. Хоча традиційно ефективність банківської діяльності загалом, і кредитного процесу зокрема, переважно оцінюється на основі фінансової результативності, а також з огляду на ризикованість операцій, ці підходи є переважно економічними.

Нами з'ясовано, що під державною підтримкою слід розуміти державне регулювання підприємницької діяльності, яке передбачає, перш за все, свідоме формування державними структурами відповідних прямих та опосередкованих інструментів підтримки бізнесу, зокрема, створення стимулів, використання матеріальних, фінансових та інших ресурсів, що залучаються для його суб'єктів. ми провели аналіз та систематизували основні напрямків державної підтримки реального сектору економіки в період дії воєнного стану. Також ми з'ясували основні цілі державної підтримки та проаналізували діючі програми які Уряд реалізується через Фонд розвитку підприємництва та уповноважені банки, а також програми Уряду для підтримки реального сектору економіки, спрямованих на стимулювання виробництва, розвиток малого й середнього бізнесу, модернізацію підприємств та підвищення економічної стійкості в умовах воєнного стану які надаються через портал «Дія» та програми підтримки надані іноземними партнерами за співпраці з Урядом України. Встановлено, що державна підтримка реального сектору економіки в період невизначеності є не просто актом допомоги, а стратегічною інвестицією у стійкість економічної системи країни та її здатність до подальшого відновлення й розвитку.

В дослідженні наведена загальна характеристика та проведено аналіз фінансово-господарського стану АТ «КРЕДОБАНК».

Для оцінки ефективності банківської діяльності ми використовували скоринговий метод PRREL та встановили, що банк АТ «КРЕДОБАНК». зберігає високу маржинальність і надійний капітал, але обережно ставиться до має розширення кредитного портфеля. АТ «Кредобанк» має потенціал для

розвитку й повернення до показників рентабельності, характерних для довоєнного періоду.

Ми з'ясували, що АТ «Кредобанк», активно адаптує свої кредитні продукти до нових економічних реалій, застосовуючи індивідуальний підхід до оцінки платоспроможності кожного клієнта. Це дозволяє здійснювати переоформлення або реструктуризацію кредитів для бізнесу, що тимчасово втратив платоспроможність через військові дії. Крім того, банк розширює доступ бізнесу до державних програм підтримки, сприяючи збереженню та відновленню їхньої діяльності.

Нами зібрані та розглянуті і проаналізовані різні кредитні програм банку, та дана оцінка ефективність кожної з них. Всі програми були прибутковими, жодна немає наднормативного рівня простроченої заборгованості, однак зважаючи на нові кредитні ризики, які з'явилися в період війни 2022-2024 рр. кредитна активність АТ «КРЕДОБАНК» скоротилася: обсяг «кредитів та авансів клієнтам» зменшився з 16,8 млрд грн у 2021 р. до 12,0 млрд грн у 2024-му, причому за 2023-2024 рр. портфель звузився ще на 476 млн грн, Попри це, загальні активи банку зросли майже вдвічі, досягнувши 62,0 млрд грн, головним чином через збільшення портфеля цінних паперів, який підскочив у чотири рази – з 7,8 млрд грн до 27,2 млрд грн. Одночасно кошти клієнтів зросли більш ніж удвічі, перевищивши 52 млрд грн, тож частка кредитів у депозитній базі різко скоротилася, що вказує на накопичення ліквідності, не залученої в кредитування бізнесу. За рахунок переорієнтації активів імовірно на більш дохідні або компенсовані інструменти чистий процентний дохід зріс на 1,8 млрд грн, однак чистий комісійний дохід просів, а чистий прибуток після піку 2023 р. упав на 272 млн грн. Отже, ефективність кредитних програм у воєнних реаліях виглядає дещо обмеженою: банк зміцнив баланс і наростив процентні доходи, але робив це насамперед через заміщення бізнес-кредитів державними чи низькоризиковими паперами, що зменшило фактичну підтримку клієнтів і водночас не забезпечило стійкого приросту прибутку.

Нами розглянуті та узагальнені підходи до оцінки ефективності програм кредитування в цілому по АТ «КРЕДОБАНК». З'ясовано, що загалом, кредитна діяльність банку в 2024 році характеризувалась стабільністю загального портфеля, перерозподілом фінансування на користь юридичних осіб, скороченням роздрібного сегмента та помірним зростанням резервів, що вказує на виважений підхід до управління ризиками.

Ми запропонували АТ «КРЕДОБАНК» поступово до вже поступово до використовуваних вводити в роботу нові інноваційні підходи та обґрунтували їх позитивний вплив на оцінку ефективності програм кредитування бізнесу.

Нами з'ясовано сутність кредитної політики банку та визначено її як сукупність базових принципів та критеріїв прийняття управлінських рішень в сфері кредитної діяльності банку з метою реалізації його кредитного потенціалу та ефективного впливу на економіку країни на різних її рівнях. Досліджено механізм формування кредитної політики банку, та визначені його основні аспекти.

Організаційно-економічний механізм кредитної політики банку - це система правил, процедур, інструментів та методик, що використовуються банком для прийняття рішень щодо надання та управління кредитами. Цей механізм забезпечує стабільність та ефективність кредитних операцій банку, мінімізуючи ризики та максимізуючи прибуток.

Нами запропоновані етапи вдосконалення кредитного механізму АТ «КРЕДОБАНК», які спрямовані на покращення ефективності програм кредитування бізнесу банком. Застосування цих підходів дозволить банку: зменшити ризики неповернення кредитів завдяки більш точній оцінці поточного стану та можливих сценаріїв розвитку; посилити моніторинг і реагування у реальному часі, що дозволяє швидко коригувати кредитні політики і підходи; більш об'єктивно враховувати нефінансові фактори (ESG, соціальні ризики), що підвищує довіру та сприяє сталому розвитку бізнесу; підвищити рівень автоматизації та швидкості прийняття рішень, що важливо для оперативної підтримки клієнтів у кризових умовах; забезпечити більш

комплексну оцінку довгострокової стійкості бізнесу, що сприяє стабільності кредитного портфелю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Tomashuk I. V., Tomashuk I. O. Enterprise development strategy: innovation and internal flexibility. Colloquium-journal. 2021. № 3 (90). Vol. 4. P. 51–66.

2. Офіційний сайт Міністертсва фінансів України. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/

3. Офіційний сайт НБУ URL: https://bank.gov.ua/

4. Звіт НБУ про фінансову стабільність. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2024-roku

5. У 2024 році кредитування бізнесу відносно ВВП сягнуло чергового мінімуму. *Економічна правда.* URL: https://epravda.com.ua/finances/u-2024-roci-krediruvannya-biznesu-vidnosno-vvp-syagnulo-chergovogo-minimumu-804614/

6. Філімонова О. Б. Система та механізм банківського кредитування підприємств: зв'язок і протиставлення сутності понять. Наукові праці. Економіка. 2016. Випуск 263. Том 275. С. 62–68.

7. Tomashuk, I.O. Teoretychni zasady silskoho rozvytku [Theoretical foundations of rural development]. Ekonomika APK. 2021. № 5, pp. 91 – 101. https://doi.org/10.32317/2221-1055.202105091

8. Максименко І. О. Про деякі підходи до визначення розвитку та механізму управління підприємством. *Проблеми економіки організацій та управління*. 2007. № 1. С. 121-125.

9. Кіпіоро І. М. Механізми активізації інноваційно-інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств .*Економіка АПК.* 2015. № 4. С. 111-115.

10. Лалакулич М. Ю. Механізм сучасного банківського кредитування та його складові. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2016. № 7 (182). С. 35-38.

11. Артеменко Д. А. Кредитний механізм банків у забезпеченні розвитку сільськогосподарських підприємств України. *Вісник Сумського національного аграрного університету.* 2021. Випуск 2 (88). С. 18-23.

12. Вдовенко Л. О. Механізми банківського кредитування в аграрній сфері : *монографія . Вінниця:* ФОП Корзун Д.Ю. 2013. 378 с.

13. Вовк В. Формування кредитного механізму в умовах трансформаційних процесів: системні аспекти. *Проблеми і перспективи економіки та управління.* 2022. № 4 (32). С. 245-254.

14. Засоба С. М. Удосконалення механізму запровадження кредитної політики в розвитку АПК України. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2019. № 6. Т. 2 (276). С. 185-188.

15. Кузнєцова Л. В. Банківський кредит як джерело фінансового забезпечення розвитку АПК України. *Науковий вісний Херсонського державного університету.* 2014. Випуск 9. Частина 1. С. 183-186

16. Непочатенко О. Стратегія розвитку банківського кредитування аграрних підприємств. Банківська справа. 2021. № 1(153). С.37-49.

17. Синяєва Л. В., Механізм кредитування суб'єктів господарювання аграрного сектору в Україні: *монографія. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні*. 2018. 220 с.

18. Скалецька О. В. Теоретико-методологічне обґрунтування механізму кредитування сільськогосподарських підприємств комерційними банками. *Економіка і управління.* 2012. № 4. С. 87-92.

19. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. URL: http://uk. wikipedia.org/wiki/ Економічна_ефективність

20. Вдовенко Л.О. Методичні підходи до оцінки ефективності кредитних відносин. *Мукачівський державний університет. Випуск 17.*

*Економіка і суспільство.*2018. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-17-76

21. Крупка М.І., Євтух Л.Б. Теоретичні аспекти управління механізмом кредитування довгострокових програм розвитку економіки в Україні. *Фінанси України*. 2007. № 1.С.43–57.

22. Сидоренко В. Сучасні підходи до оцінки ефективності кредитного процесу банку. *Світ фінансів.* 2012. № 1. С. 78–83.

23. Пріоритети розвитку реального сектора в умовах війни та повоєнного відновлення економіки України. URL: https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitychni-dopovidi/priorytety-rozvytku-realnoho-sektora-v-umovakh-viyny-ta

24. Т.Ю. Мельник, Державна підтримка та стимулювання розвитку бізнесу в Україні під час дії воєнного стану. *Економіка, управління та адміністрування*. № 2 (100) 2022.С.3-11. DOI: https://doi.org/10.26642/jen-2022-2(100)-3-11

25. Буй Т.Г. Податкове стимулювання розвитку малого підприємництва в Україні. *Ефективна економіка.* 2018. № 9 [Електронний ресурс]. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2018/45.pdf.

26. Підтримка бізнесу в умовах війни. 2022 [Електронний ресурс]. URL: https://business.diia.gov.ua/wartim

27. Доступні кредити 5-7-9%: Підприємці отримали понад 401 млрд грн пільгових кредитів. URL: https://uman-rda.gov.ua/news/1748326487

28. Консультаційний документ «Основні принципи сталого розвитку малих форм фермерства та їх участь в забезпеченні продовольчої безпеки: досвід ЄС для України». ЗНУ. 2025Р. С. 51-55.

29. Історія Кредобанку. URL: https://kredobank.com.ua/about/misiya-ta-cinnosti/istoriya

30. Звіт керівництва (Звіт про управління) АТ «Кредобанк». 2021. URL: https://kredobank.com.ua/public/upload/dc8262e4613970b8a783385086c5fc45.pd

31. Opendatabot. На 20% виріс прибуток банків у 2024 році – Опендатабот. Опендатабот – відкриті дані про компанії, ФОП, суди та нерухомість України. URL: https://opendatabot.ua/analytics/banks-2024-12

32. Крихівська Н. О. Оцінювання ефективності діяльності банківських установ за методикою PRREL. *Фінансово-кредитна діяльність: Проблеми Теорії та Практики.* №6(41)2021.С.56-66

33. Кредобанк прокредитував український бізнес на більш як 20 мільярдів гривень | KredoBank. Фізичним особам | Правильний банк | KredoBank. URL: https://kredobank.com.ua/about/pres-sluzhba/news/kredobank-prokredytuvav-ukrayinskyi-biznes-na-bilsh-yak-20-milyardiv-gryven

34. Кредобанк переміг у номінаціях «Ощадний вклад» та «Овердрафт» щорічного дослідження «25 провідних банків України» | KredoBank. Фізичним особам | Правильний банк | KredoBank. URL: https://kredobank.com.ua/about/pres-sluzhba/news/kredobank-peremig-u-nominaciyakh-oshadnyi-vklad-ta-overdraft-shorichnogo-doslidzhennya-25-providnykh-bankiv-ukrayiny

35. Статистичні дані | Фінансові звіти банку | KredoBank. Фізичним особам | Правильний банк | KredoBank. URL: https://kredobank.com.ua/about/zvity-banku/finansovi-zvity

36. Кредитна лінія Обіговий кредит | KredoBank. Фізичним особам | Правильний банк|KredoBank. URL: https://kredobank.com.ua/business/finansuvannya/kredytna-liniya

37. Кредобанк отримає ще 10 мільйонів євро гарантій Європейської Комісії для кредитування українського бізнесу в умовах війни | KredoBank. Фізичним особам | Правильний банк | KredoBank. URL: https://kredobank.com.ua/about/pres-sluzhba/news/kredobank-otrymaye-she-10-milioniv-yevro-garantii-yevropeiskoyi-komisiyi-dlya-kredytuvannya-ukrayinskogo-biznesu-v-umovakh-viiny

38. Фінансування під заставу гарантії PKO Bank Polski | KredoBank. Фізичним особам | Правильний банк | KredoBank. URL:

https://kredobank.com.ua/business/ukrayinsko-polskyi-biznes/finansuvannya/finansuvannya-pid-zastavu-garantii-pko

39. Посівна 2022: Кредобанк бере участь у державній програмі 5-7-9% з кредитування агробізнесу під 0% | KredoBank. Фізичним особам | Правильний банк | KredoBank. URL: https://kredobank.com.ua/about/pres-sluzhba/news/kredobank-prodovzhuye-kredytuvaty-ukrayinskyi-biznes (дата звернення: 02.05.2025).

40. Кредити для бізнесу - фінансування бізнесу | KredoBank. Фізичним особам | Правильний банк | KredoBank. URL: https://kredobank.com.ua/business/finansuvannya

41. Кредобанк для МСП - Польсько-Українська Господарча Палата. Polsko-Ukraińska Izba Gospodarcza. URL: https://pol-ukr.com/uk/kredobank-dla-msp/

42. Кредобанк переміг у номінаціях «Ощадний вклад» та «Овердрафт» щорічного дослідження «25 провідних банків України» | KredoBank. Фізичним особам | Правильний банк | KredoBank. URL: https://kredobank.com.ua/about/pres-sluzhba/news/kredobank-peremig-u-nominaciyakh-oshadnyi-vklad-ta-overdraft-shorichnogo-doslidzhennya-25-providnykh-bankiv-ukrayiny

43. Річна звітність АТ «КРЕДОБАНК» URL: https://kredobank.com.ua/about/zvity-banku/richna-zvitnist

44. Gary Drenik « How Data Integration Transforms Customer Insights For Banks» Forbes Apr 24. 2025. URL: https://www.forbes.com/sites/garydrenik/2025/04/24/how-data-integration-transforms-customer-insights-for-banks/?ctpv=searchpage

45. V. Mware, «How AI Is Powering Modern Banking Transformation». Forbes Jul 26, 2021.URL: https://www.forbes.com/sites/vmware/2021/07/26/how-ai-is-powering-modern-banking-transformation/?ctpv=searchpage

46. Kinil Doshi «Harnessing Big Data And Cloud Computing For Banking Compliance» Forbes Jul 11, 2024. URL:

https://www.forbes.com/councils/forbestechcouncil/2024/07/11/harnessing-big-data-and-cloud-computing-for-banking-compliance/

47. Randy Bean «How Data And AI Are Driving Business Transformation At M&T Bank» Forbes May 09, 2025. URL: https://www.forbes.com/sites/randybean/2025/05/09/how-data-and-ai-are-driving-business-transformation-at-mt-bank/?ctpv=searchpage

48. Використання "Цифрових двійників" бізнесу (Digital Twins)

49. Балянт Г.Р Теоретичні та практичні аспекти розроблення та реалізації кредитної політики банків. ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО. Випуск №11. 2017. С.401-406

50. Карбівничий І.В. Механізм формування та реалізації кредитної політики банку. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.2011. 24с. URL: https://biem.sumdu.edu.ua/images/stories/sc_autoref/2011/2011_01_ken.pdf

51. Окрема фінансова звітність АТ «Кредобанк» за Міжнародними стандартами фінансової звітності та звіт незалежних аудиторів. 2024. URL:https://kredobank.com.ua/public/upload/4d907923eb2f7ef12f03281039a78454.pdf

52. Принципи (кодекс) корпоративного управління АТ «Кредобанк». 2019. URL: https://kredobank.com.ua/public/upload/b9a56febafac127261b6bc1335bb2180.pdf

53. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова правління Національного банку України від 30.06.2016 року № 351. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text.

54. Про затвердження Положення про інформаційне забезпечення банками клієнтів щодо банківських та інших фінансових послуг: Постанова правління Національного банку України від 28.11.2019 року № 141. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0141500-19#Text.

55. Самарічева Т. А., Семенюк Р. С. Місце економічних нормативів НБУ в управлінні фінансовими ризиками комерційних банків. Обліково-фінансова наука і практика: пріоритети розвитку та місія у воєнний час: *матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф.16 листопада 2022 р., м. Київ.*.: ННЦ «ІАЕ», 2022. С.137-139.

56. Кредобанк став партнером програми грантів Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН в Україні | KredoBank. Фізичним особам | Правильний банк | KredoBank. URL: https://kredobank.com.ua/about/pres-sluzhba/news/kredobank-stav-partnerom-programy-grantiv-prodovolchoyi-ta-silskogospodarskoyi-organizaciyi-oon-v-ukrayini

57. Приступа Л., Блажієвська А. Кредитування як важлива форма фінансування малого та середнього бізнесу в Україні. Grail of Science. 2023. № 34. С. 48–54. URL: https://doi.org/10.36074/grail-of-science.08.12.2023.04

58. Фінансування під заставу гарантії PKO Bank Polski | KredoBank. Фізичним особам | Правильний банк | KredoBank. URL: https://kredobank.com.ua/business/ukrayinsko-polskyi-biznes/finansuvannya/finansuvannya-pid-zastavu-garantii-pko

59. Кредитна лінія / Обіговий кредит | KredoBank. Фізичним особам | Правильний банк | KredoBank. URL: https://kredobank.com.ua/business/finansuvannya/kredytna-liniya

60. Світовий досвід підтримки бізнесу в умовах кризи: аналітичний звіт. Київ : CASE Україна, 2022. 72 с.

61. АТ «КредоБанк». URL: https://kredobank.com.ua (дата звернення: 09.04.2025).

62. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 09.04.2025).

63. Про затвердження Порядку надання фінансової державної підтримки суб'єктам малого і середнього підприємництва : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 р. № 28. Дата оновлення:

01.01.2025. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/28-2020-%D0%BF#Text (дата звернення: 09.04.2025).

64. Денисенко М. П. Банківські операції : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 432 с.

65. Савлук М. І., Мороз А. М., Пуховкіна М. Ф. Гроші та кредит : підручник. Київ : КНЕУ, 2020. 534 с.

66. Федосова С. П., Воронін В. П. Фінанси, гроші та кредит : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 368 с.

67. Моїсєєв С. Р. Кредитування: теорія і практика : навч. посіб. Київ : НАСОА, 2020. 274 с.

68. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник. Київ : КНЕУ, 2019. 556 с.

69. Петрук О. М. Банківське кредитування : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 324 с.

70. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. Дата оновлення: 10.01.2025. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text (дата звернення: 09.04.2025).

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН

У тисячах гривень	Прим.	31 грудня 2024 року	31 грудня 2023 року
Активи			
Готівкові кошти та кошти в Національному банку України	5	17 647 174	15 847 455
Заборгованість інших банків	6	3 600 525	3 930 932
Кредити та аванси клієнтам	7	12 014 144	12 490 201
Цінні папери	8	27 191 997	21 939 446
Передоплата з поточного податку на прибуток		-	203 276
Відстрочений актив з податку на прибуток	28	40 686	104 132
Інвестиційна нерухомість	10	8 851	8 863
Нематеріальні активи	12	331 012	313 056
Основні засоби	11	917 404	815 468
Інші фінансові активи	13	26 052	38 456
Інші нефінансові активи	14	231 646	185 112
Всього активів		**62 009 491**	**55 876 397**
Зобов'язання			
Заборгованість перед іншими банками	15	1 175 024	1 745 849
Кошти клієнтів	16	52 221 502	46 459 688
Отримані кредити від інших фінансових організацій	17	103 161	100 752
Зобов'язання з поточного податку на прибуток		438 907	1 007 198
Інші фінансові зобов'язання	18	496 274	401 433
Інші нефінансові зобов'язання	19	343 512	264 205
Резерви	20	115 922	33 766
Всього зобов'язань		**54 894 302**	**50 012 891**
Капітал			
Статутний капітал	21	2 248 969	2 248 969
Резервний та інші фонди		2 848 725	1 627 010
Резерв переоцінки основних засобів		199 894	90 323
Резерв переоцінки цінних паперів		881 906	680 626
Нерозподілений прибуток		935 695	1 216 578
Всього капіталу		**7 115 189**	**5 863 506**
Всього зобов'язань та капіталу		**62 009 491**	**55 876 397**

Затверджено до випуску Правлінням та підписано від його імені 01 квітня 2025 року.

Я.М. Карновскі
Голова Правління

В. Хімяк
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «КРЕДОБАНК» KredoBank 09807862 АТ «КРЕДОБАНК» у м. ЛЬВІВ

Додаток Б

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД

У тисячах гривень	Прим.	2024 рік	2023 рік
Процентні доходи, розраховані з використанням методу ефективного відсотка	23	5 849 869	5 037 585
Інші процентні доходи	23	165 405	76 525
Процентні витрати	23	(2 192 212)	(1 877 252)
Чистий процентний дохід		**3 823 062**	**3 236 858**
Комісійні доходи	24	859 740	818 024
Комісійні витрати	24	(438 607)	(302 010)
Результат від торгових операцій з іноземною валютою		423 190	434 969
Результат від переоцінки іноземної валюти		48 598	40 628
Результат від операцій з фінансовими інструментами		60	616
Результат від припинення визнання фінансових активів, що оцінюються за амортизованою собівартістю		17 325	17 457
Результат від модифікації фінансових активів		(1 409)	(5 645)
Витрати на формування резервів за кредитними збитками	25	(376 664)	(211 212)
Інші операційні доходи	26	85 809	62 263
Витрати на виплати працівникам	27	(1 177 979)	(886 348)
Витрати на знос та амортизацію	11,12	(416 794)	(311 993)
Адміністративні та інші операційні витрати	27	(756 315)	(609 446)
Прибуток до оподаткування		**2 090 016**	**2 284 161**
Витрати з податку на прибуток за рік	28	(1 152 655)	(1 074 752)
Прибуток за рік		**937 361**	**1 209 409**
Інший сукупний дохід			
Статті, що будуть перекласифіковані у прибуток або збиток			
Фінансові інструменти, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід			
- Чиста зміна справедливої вартості фінансових інструментів, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		212 158	619 859
- Чиста зміна справедливої вартості фінансових інструментів, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, перекласифікована в чистий прибуток або збиток		(60)	(616)
- Податок на прибуток, що відноситься до фінансових інструментів, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(10 818)	-
Статті, *що не будуть перекласифіковані у прибуток або збиток*			-
Результат переоцінки основних засобів		112 666	-
Інший сукупний дохід за рік	22	**313 946**	**619 243**
Всього сукупний дохід за рік		**1 251 307**	**1 828 652**
Чистий та скоригований прибуток на акцію, що належить акціонерам Групи (у гривнях на акцію)	29	0,0042	0,0054

Затверджено до випуску Правлінням та підписано від його імені 01 квітня 2025 року.

Я.М. Карновскі
Голова Правління

В. Хіміяк
Головний бухгалтер

Додаток С

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ЗМІНИ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

У тисячах гривень	Прим.	Статутний капітал	Резервний та інші фонди	Резерв переоцінки цінних паперів	Резерви переоцінки основних засобів	Нерозподілений прибуток	Всього капіталу
Залишок на 1 січня 2023 року		**2 248 969**	**1 476 852**	**61 383**	**100 537**	**147 113**	**4 034 854**
Прибуток за рік		-	-	-	-	1 209 409	1 209 409
Інший сукупний дохід	22	-	-	619 243	-	-	619 243
Всього сукупний дохід за 2023 рік		**-**	**-**	**619 243**	**-**	**1 209 409**	**1 828 652**
Розподіл прибутку до резервного та інших фондів		-	150 158	-	-	(150 158)	-
Перенесення резерву переоцінки приміщень		-	-	-	(10 214)	10 214	-
Залишок на 31 грудня 2023 року		**2 248 969**	**1 627 010**	**680 626**	**90 323**	**1 216 578**	**5 863 506**
Прибуток за рік		-	-	-	-	937 361	937 361
Інший сукупний дохід	22	-	-	201 280	112 666	-	313 946
Всього сукупний дохід за 2024 рік		**-**	**-**	**201 280**	**112 666**	**937 361**	**1 251 307**
Розподіл прибутку до резервного та інших фондів		-	1 221 715	-	-	(1 221 715)	-
Перенесення резерву переоцінки приміщень та інші зміни		-	-	-	(3 095)	3 471	376
Залишок на 31 грудня 2024 року		**2 248 969**	**2 848 725**	**881 906**	**199 894**	**935 695**	**7 115 189**

Затверджено до випуску Правлінням та підписано від його імені 01 квітня 2025 року.

Я.М. Карновскі
Голова Правління

В. Хімяк
Головний бухгалтер

Додаток Е

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ

У тисячах гривень	Прим.	2024 рік	2023 рік
Грошові потоки від операційної діяльності			
Проценти отримані		5 518 216	5 085 055
Проценти сплачені		(2 210 190)	(1 838 453)
Виплати та комісійні отримані		859 708	818 843
Виплати та комісійні сплачені		(438 607)	(302 010)
Результат торгових операцій з іноземною валютою		423 190	434 969
Інший операційний дохід, отриманий		65 825	49 667
Витрати, пов'язані з працівниками, сплачені		(1 109 706)	(796 912)
Адміністративні та інші операційні витрати, сплачені		(733 308)	(622 868)
Податок на прибуток, сплачений		(1 463 297)	(342 083)
Грошові потоки, отримані/(сплачені) від операційної діяльності до змін в операційних активах та зобов'язаннях		**911 831**	**2 486 208**
Чисте (збільшення)/зменшення заборгованості інших банків		(15 399)	33 476
Чисте (збільшення)/зменшення кредитів та авансів клієнтам		543 022	234 002
Чисте (збільшення)/зменшення інших фінансових та нефінансових активів		(48 896)	148 545
Чисте збільшення/(зменшення) заборгованості перед іншими банками		(622 988)	726 583
Чисте збільшення/(зменшення) коштів клієнтів		4 352 396	12 420 578
Чисте збільшення/(зменшення) інших фінансових та нефінансових зобов'язань		98 207	(202 871)
Чисті грошові кошти, отримані/(використані) від операційної діяльності		**5 218 173**	**15 846 521**
Грошові потоки від інвестиційної діяльності			
Придбання цінних паперів		(28 801 516)	(28 826 631)
Надходження від реалізації та погашення цінних паперів		25 179 940	17 004 178
Придбання приміщень та обладнання		(104 234)	(130 466)
Надходження від продажу приміщень та обладнання		5 938	34 747
Придбання нематеріальних активів		(227 251)	(197 846)
Чисті грошові кошти, отримані/(використані) від інвестиційної діяльності		**(3 947 123)**	**(12 116 018)**
Грошові потоки від фінансової діяльності			
Зобов'язання за договорами оренди сплачені		(93 647)	(79 742)
Чисті грошові кошти, отримані/(використані) від фінансової діяльності		**(93 647)**	**(79 742)**
Вплив зміни курсу обміну на грошові кошти та їх еквіваленти		275 632	200 881
Чисте збільшення/(зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів		**1 453 035**	**3 851 642**
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок року		19 760 088	15 908 446
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець року	5	**21 213 123**	**19 760 088**

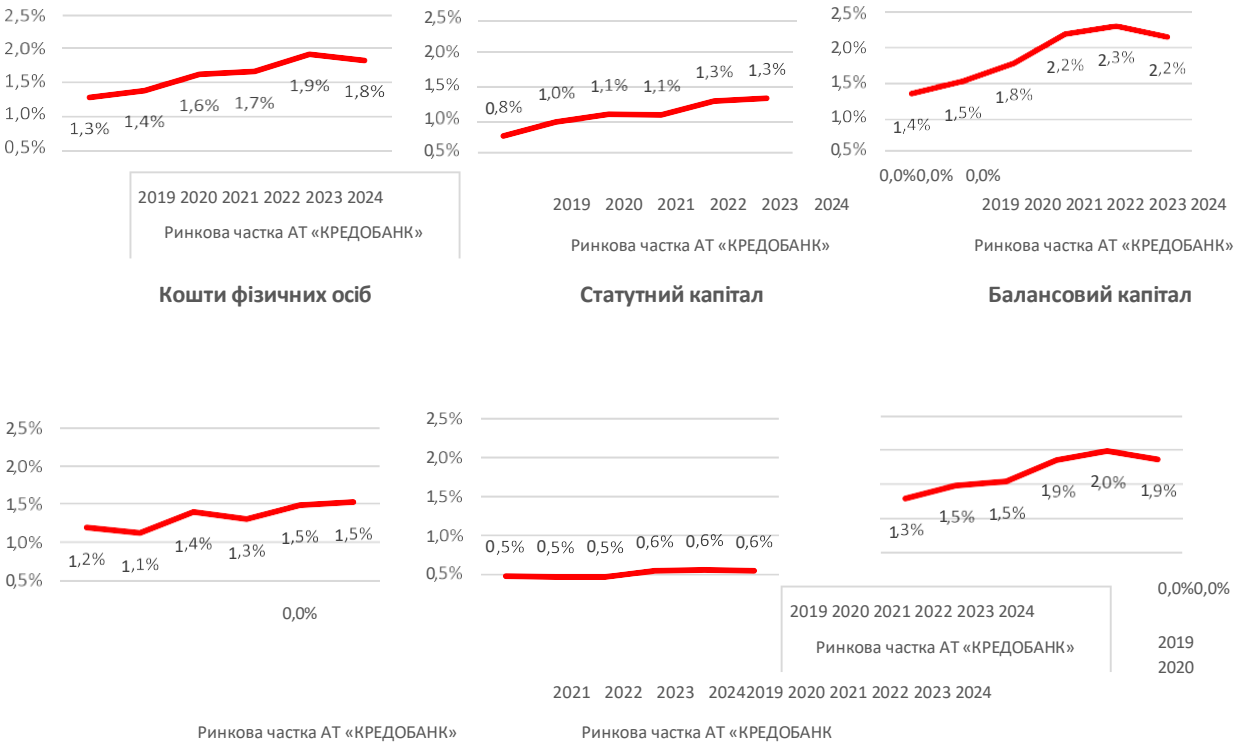
* Консолідований звіт про рух грошових коштів підготовлений за прямим методом.

Затверджено до випуску Правлінням та підписано від його імені 01 квітня 2025 року.

Я.М. Карновскі
Голова Правління

В. Хімяк
Головний бухгалтер

Додаток Ж

Показники (в млн. грн.)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Зміна за 2024 рік
Активи (всього)	19 147	25 239	33 212	38 962	55 876	62 009	6 133
Кредити та аванси клієнтам	11 695	13 292	16 804	12 507	12 490	12 014	-476
Цінні папери	3 073	6 187	7 814	9 004	21 939	27 192	5 253
Зобов'язання (всього)	16 748	22 310	29 264	34 927	50 013	54 894	4 881
Кошти клієнтів	13 952	18 311	24 509	33 007	46 460	52 222	5 762
Капітал (всього)	2 399	2 929	3 948	4 035	5 863	7 115	1 252
Статутний капітал	2 249	2 249	2 249	2 249	2 249	2 249	-
Чистий процентний дохід	1 469	1 781	1 988	2 160	3 237	3 823	586
Чистий комісійний дохід	464	473	549	515	516	421	-95
Чистий прибуток	596	526	795	140	1 209	937	-272

За підсумками 2024 року Група обслуговує 53 тис. юридичних осіб та підприємців та 656 тис. фізичних осіб.

Додаток Д

Подання статей консолідованого звіту про фінансовий стан в порядку ліквідності. У таблиці, поданій нижче, представлено аналіз активів та пасивів за строками їх погашення:

	31 грудня 2024 року			31 грудня 2023 року		
	Суми до погашення/повернення згідно контрактів			Суми до погашення/повернення згідно контрактів		
У тисячах гривень	протягом 12 місяців після закінчення звітного періоду	після 12 місяців після закінчення звітного періоду	Всього	протягом 12 місяців після закінчення звітного періоду	після 12 місяців після закінчення звітного періоду	Всього
Активи						
Готівкові кошти та кошти в Національному банку України	17 647 174	-	17 647 174	15 847 455	-	15 847 455
Заборгованість інших банків	3 600 525	-	3 600 525	3 930 932	-	3 930 932
Кредити та аванси клієнтам	6 290 111	5 724 033	12 014 144	6 153 573	6 336 628	12 490 201
Цінні папери	14 802 720	12 389 277	27 191 997	13 890 662	8 048 784	21 939 446
Передоплата з поточного податку на прибуток	-	-	-	203 276	-	203 276
Відстрочений актив з податку на прибуток	-	40 686	40 686	-	104 132	104 132
Інвестиційна нерухомість	-	8 851	8 851	-	8 863	8 863
Основні засоби	-	917 404	917 404	-	815 468	815 468
Нематеріальні активи	-	331 012	331 012	-	313 056	313 056
Інші фінансові активи	26 052	-	26 052	38 456	-	38 456
Інші активи	231 646	-	231 646	185 112	-	185 112
Всього активи	**42 598 228**	**19 411 263**	**62 009 491**	**40 249 466**	**15 626 931**	**55 876 397**
Зобов'язання						
Заборгованість перед іншими банками	1 175 024	-	1 175 024	1 745 849	-	1 745 849
Кошти клієнтів	52 117 816	103 686	52 221 502	46 338 408	121 280	46 459 688
Отримані кредити від інших фінансових організацій	103 161	-	103 161	1 014	99 738	100 752
Зобов'язання з поточного податку на прибуток	438 907	-	438 907	1 007 198	-	1 007 198
Інші фінансові зобов'язання	450 039	46 235	496 274	312 665	88 768	401 433
Інші нефінансові зобов'язання	343 512	-	343 512	264 205	-	264 205
Резерви	115 922	-	115 922	33 766	-	33 766
Всього зобов'язання	**54 744 381**	**149 921**	**54 894 302**	**49 703 105**	**309 786**	**50 012 891**

Нові стандарти, роз'яснення та поправки до діючих стандартів та роз'яснень

Група вперше застосувала деякі стандарти та поправки, які набувають чинності щодо річних звітних періодів, що починаються 1 січня 2023 року або після цієї дати (якщо не вказано інше). Група не застосовувала достроково стандарти, роз'яснення чи поправки, які були випущені, але ще не набрали чинності.

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

– Я, Бараненко Юлія Андріївна, студентка 2 курсу, заочної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», освітньої програми «Фінанси і кредит», адреса електронної пошти: baranenko2222@gmail.com,

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Оцінка ефективності програм кредитування бізнесу АТ «КРЕДОБАНК» в умовах воєнного стану» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.

_____ _____ _____